

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra Mediálních studií

**Vybrané propagandistické kampaně 50. let 20. století na
stránkách regionálního tisku**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Pavlína Hajzlerová

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Skalecká

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 11. května 2018

Bc. Pavlína Hajzlerová

Bibliografický záznam

HAJZLEROVÁ, Pavlína. *Vybrané propagandistické kampaně 50. let 20. století na stránkách regionálního tisku*. Praha, 2018. 129 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra Mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Veronika Skalecká.

Rozsah práce: 198 001 znaků

Anotace

Tato diplomová práce popisuje průběh propagandistických kampaní k Číhošťskému zázraku, k osobě Jana Buchala, k „boji s mandelinkou bramborovou“ a k případu Babice, v regionálním tisku na začátku 50. let 20. století. Nejprve jsou popsány historické souvislosti této doby, především změny v politice po nástupu komunistické strany do vedení Československa po únoru 1948. Představen je i stav médií po roce 1948. Pro tuto práci je také důležitá kapitola o přípravě propagandistických kampaní, která je demonstrována na konkrétní kampani – „Proces s vedením záškodnického spiknutí“. Od třetí kapitoly se práce již věnuje analyzování jednotlivých kampaní v celostátním a regionálním tisku. Každá z propagand je zkoumána v regionálním tisku dle místa, kde se událost odehrála – Jiskra, Pravda, nebo Nová svoboda. Dále v regionálním tisku, který vycházel v kraji, který s danou událostí nesouvisí – Průboj. A zkoumání také probíhá v tisku celostátním – Rudé právo. Analýza článků k jednotlivým kampaním nabízí pohled na styl propagandy, která byla vedena v regionálním tisku na začátku 50. let. Kromě výzkumů periodik a jednotlivých textů obsahuje práce i porovnání jednotlivých analýz. Dochází ke srovnání regionálního a celostátního média, regionálního média z místa, kde se událost odehrála s regionálními novinami, které s událostí nesouvisí, a také jsou v závěru porovnány jednotlivé kampaně navzájem.

Annotation

This thesis gives describes the propaganda's campaign of Číhošť's miracle, Jan Buchal, „fight with potato beetle“ and of the Babice's case, in the regional press in the 50s of the 20th century. At first, the thesis describes the historical contexts of this era, particularly changes in policy after the onset of Communist Party after February 1948. There is also introduced the situation in Czechoslovak media in 1950. For this thesis is important the chapter about preparing process before propaganda's campaign – there is the demonstration of „campaign with Milada Horáková“. Then, from third capture, there is the analysis of the nationwide and regional press. Every propaganda is being explored in local press - Jiskra,

Pravda or Nová svoboda. Then is being explored in local press in different part of the Czechoslovakia – Průboj and as well in the nationwide press – Rudé právo. The analysis of the articles provides an overview of the propaganda in the regional press in the 50s. Beside the analysis of the articles and newspaper, this thesis is about comparison between individual analysis. There is the comparison between different forms of regional press and then regional press between nationwide press. In the end of this thesis is comparison between individual propaganda's campaign, too.

Klíčová slova

regionální tisk, propagandistické kampaně, propaganda, Číhošťský zázrak, Jan Buchal, mandelinka bramborová, případ Babice

Keywords

regional press, propaganda campaigns, propaganda, Číhošť's miracle, Jan Buchal, potato beetle, Babice case

Title/název práce

**Vybrané propagandistické kampaně 50. let 20. století na stránkách regionálního tisku
Some propaganda campaigns in the 50s of the 20th century in the regional press**

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala zejména PhDr. Veronice Skalecké za průběžné čtení textu, připomínky a odborné rady, které přispěly k vypracování této diplomové práce

Obsah

1. ÚVOD	3
1.1. Cíle práce	4
1.2. Struktura práce	5
1.3. Metodologie a zdroje	6
2. DOBA 50. LET A PROPAGANDISTICKÉ KAMPANĚ	8
2.1. Převzetí moci v Československé republice komunisty	8
2.2. Upevňování komunistické moci	10
2.2.1. Změny v hospodářství	10
2.2.2. Nové způsoby v bezpečnosti	10
2.3. Média na začátku 50. let	12
2.4. Analyzovaná média	14
2.4.1. Jiskra	14
2.4.2. Pravda	15
2.4.3. Nová svoboda	15
2.4.4. Průboj	15
2.4.5. Rudé právo	16
2.5. Propagandistické kampaně v Československu	16
2.5.1. Definice propagandy	16
2.5.2. Tvorba mediálních kampaní na příkladu kampaně provázející proces s Miladou Horákovou	18
3. ČÍHOŠŤSKÝ ZÁZRAK JAKO PROPAGANDA	21
3.1. Číhošťský zázrak a události kolem něj	21
3.2. Číhošťský zázrak na stránkách Rudého práva	23
3.3. Číhošťský zázrak ve vybraném regionálním tisku	28
3.3.1. Číhošťský zázrak na stránkách Jiskry	28
3.3.2. Číhošťský zázrak na stránkách Průboje	31
3.4. Komparace periodik k Číhošťskému zázraku	33
3.4.1. Číhošťský zázrak – srovnání regionálního tisku	33
3.4.2. Číhošťský zázrak – srovnání regionálního tisku s celostátním	34
4. PROPAGANDA KOLEM JANA BUCHALA	36
4.1. Osobnost Jana Buchala v procesu s Miladou Horákovou	36
4.2. Jan Buchal v Rudém právu	38
4.3. Jan Buchal v regionálním tisku	46
4.3.1. Jan Buchal v ostravské Nové svobodě	46
4.3.2. Jan Buchal a ústecký Průboj	56

4.4.	Komparace periodik k Janu Buchalovi	59
4.4.1.	Jan Buchal – srovnání regionálního tisku	59
4.4.2.	Jan Buchal – srovnání tisku regionálního s tiskem celostátním	60
5.	„BOJ S AMERICKÝM BROUKEM“ V ČESKOSLOVENSKÉM TISKU	62
5.1.	„Boj s mandelinkou bramborovou“ v Československu	62
5.2.	Jak Rudé právo informovalo o boji s mandelinkou bramborovou	63
5.3.	„Boj s mandelinkou bramborovou“ v regionálním tisku	74
5.3.1.	Americký škůdce na stránkách plzeňské Pravdy	74
5.3.2.	Americký škůdce na stránkách ústeckého Průboje	82
5.4.	Komparace periodik k „boji s mandelinkou bramborovou“	86
5.4.1.	Boj s mandelinkou bramborovou – srovnání regionálního tisku	86
5.4.2.	„Boj s mandelinkou bramborovou“ – srovnání tisku regionálního s tiskem celostátním	87
6.	PŘÍPAD BABICE JAKO PROPAGANDA	89
6.1.	Babické události v roce 1951	89
6.2.	Případ Babice v pojetí Rudého práva	91
6.3.	Případ Babice jako téma v regionálním tisku	98
6.3.1.	Případ Babice na stránkách Jiskry	98
6.3.2.	Případ Babice na stránkách Průboje	105
6.4.	Komparace periodik k případu Babice	106
6.4.1.	Babické události – srovnání regionálního tisku	106
6.4.2.	Babické události – srovnání tisku regionálního s tiskem celostátním	107
7.	KOMPARACE KAMPANÍ MEZI SEBOU NAVZÁJEM	109
8.	ZÁVĚR	111

1. ÚVOD

S nástupem komunistického režimu po roce 1948 přichází spousta změn, a to nejen ve vedoucích pozicích státu, ale i ve společnosti. Komunistická strana Československa se snažila postupně ovládnout všechny složky běžného života. Nový režim si svou nadvládu mimo jiné vynucoval strachem obyvatel. Pořádal monstrózní vykonstruované politické procesy a s nimi spojenou velkou mediální propagandou. Vedle politických procesů dokázala Komunistická strana Československa využít k propagandě i události spojené se zemědělstvím a jinými oblastmi života. A právě tyto události nejisté doby na začátku padesátých let budou stěžejním tématem této diplomové práce.

Vybrány byly čtyři veřejnosti známé události, které byly následně využity k velké propagandě. Hlavním kritériem výběru bylo, že se události, které plnily stránky dobového tisku, vztahují k určitému místu, a proto je možné zkoumat tyto medializované akce s celostátním charakterem v regionálním tisku v místě, ke kterému se události vztahují. Prvním z nich jsou události kolem faráře Toufara a tzv. Číhošťského zázraku, které se odehrávaly v Číhošti na Havlíčkovobrodsku. Následovat bude zkoumání nejznámějšího politického procesu a zároveň masové mediální kampaně s tzv. záškodnickou skupinou kolem Milady Horákové. Práce se ale nebude věnovat osobě Milady Horákové, ale jednomu z dalších odsouzených k trestu smrti – Janu Buchalovi, který se aktivně zapojoval v roce 1948 do protikomunistického odboje na Ostravsku a přičleněn byl právě do tohoto procesu. Mediální propagandistická kampaň v této době byla vytvořena i z přemnožení zemědělského škůdce – mandelinky bramborové. V celé republice a nejvíce na jihozápadě Čech v dnešním Jihočeském, Plzeňském a Karlovarském kraji se vyskytovalo velké množství tohoto brouka a zneškodnění bylo připodobňováno k boji s nepřitelem. Poslední událost, která bude zkoumána, proběhla v roce 1951, kdy došlo k vraždě tří funkcionářů Místního národního výboru v babické škole na Třebíčsku. Jedná se o tzv. Případ Babice.

Diplomová práce bude analyzovat jmenované události v regionálním tisku v dané oblasti. Popis Číhošťského zázraku bude zkoumán prostřednictvím Jiskry – týdeník komunistické strany třebíčského kraje, soudní proces s Janem Buchalem pak v Nové svobodě: deníku Komunistické strany Československa pro Ostravský kraj. K výzkumu boje s mandelinkou bramborovou poslouží krajský týdeník Pravda a pro babické události týdeník Jiskra – týdeník komunistické strany třebíčského kraje. Z těchto regionálních periodik budou vybrány veškeré články, které se budou týkat konkrétní události a následně budou podrobeny dalšímu zkoumání. Po konzultaci s vedoucí práce jsem do výzkumu zařadila vedle místního

regionálního tisku také regionální tisk z kraje, kde se ani jedna ze zmíněných událostí neodehrála a nebyla s ním spjata.¹ To proto, aby bylo možné zjistit, zda regionální tisk v místě události reflektuje jiným způsobem než regionální tisk v jiné oblasti. Vybrán byl kraj Ústecký, ve kterém v této době vycházel týdeník Průboj. Při výběru tohoto kraje rozhodovala geografická vzdálenost od krajů, kde k událostem došlo. Ústecký kraj nesousedil ani s jedním z krajů, kde se určené události odehrály. Regionální tisk bude také porovnán s celostátním deníkem Rudé právo, který měl v této době nejvyšší náklad a reprezentuje dobře celostátní tisk. Jednotlivé události sice již v některých předchozích pracích zkoumány v celostátním tisku byly, ale v této diplomové práci bude sloužit výsledek pouze ke komparaci. Stěžejní zde bude výzkum regionálního tisku a zobrazení mediálních kampaní právě v něm.

1.1. Cíle práce

Cílem této diplomové práce je zjistit, jak referoval regionální tisk o místních událostech v rámci celorepublikové propagandistické kampaně. Práce bude zaměřena na čtyři mediální propagandistické kampaně, které probíhaly v letech 1950 a 1951. Součástí bude i srovnání kampaně v regionálním tisku s kampaní v tisku celorepublikovém. Porovnán bude ale i regionální tisk mezi sebou. Konkrétně regionální tisk v místě, kde se daná událost odehrála a v místě, se kterým není žádným způsobem spjata.

Pozornost bude věnována nejen četnosti článků v určitém období, ale také jejich obsahu. Zkoumána bude rétorika článků, žánry a autorství jednotlivých příspěvků.

Tato práce by měla primárně odpovědět na následující otázky:

- 1) *Vycházel v regionálním tisku jiný druh článků než v tisku celostátním?*
  - a. *Lišila se také rétorika kampaní v tisku regionálním, který vycházel v místě události, od tisku celostátního?*
- 2) *Jak se lišily mediální propagandistické kampaně v letech 1950 a 1951 v regionálním tisku mezi sebou navzájem?*
  - a. *Byla u jednotlivých kampaní použita jiná rétorika?*

---

¹ I když Československá republika byla zasažena mandelinkou bramborovou celá, Ústecký kraj nepatřil mezi ty, které byly zasaženy nejvíce.

- b. *Jakým stylem se k tématu vyjadřovali čtenáři ve svých textech, které noviny otiskovaly?*
  - c. *Byly zveřejňovány jiné druhy textů?*
  - d. *Kolik prostoru bylo jednotlivým kampaním v regionálním tisku věnováno?*
- 3) *Lišilo se zobrazení událostí v místním tisku a v tisku z jiného regionu?*

Tato práce nebude podrobně popisovat propagandistické kampaně v celostátním tisku, vzhledem k faktu, že již byly zpracovány v jiných diplomových pracích. Zkoumán bude pouze jeden celostátní deník, jako reprezentant celostátního tisku – Rudé právo. Tato data ale budou sloužit pouze ke komparaci s tiskem regionálním. Primárním cílem této práce je zmapování určitých propagandistických kampaní v regionálním tisku v oblasti, kde se konkrétní události udály. Vzhledem k tomu, že ke zkoumání budou použity jak deníky, tak týdeníky nebude relevantní porovnávat četnost článků v jednotlivých periodikách. Proto se tato práce bude primárně zajímat o obsah nalezených textů. Četnost článků bude zmíněna, ale pouze pokud se bude jednat o srovnání např. dvou týdeníků.

1.2. Struktura práce

Práce bude rozdělena do sedmi kapitol, které postupně představí situaci v Československé republice po druhé světové válce a vybrané propagandistické kampaně, které se vztahují k určitému místu. Následně bude prováděna analýza zobrazení konkrétních událostí v regionálním tisku.

V první kapitole bude představen kontext doby v Československé republice. Nejprve bude krátce popsáno počínání komunistické strany po druhé světové válce a její postupné upevňování moci. Prezentována bude také mediální situace po roce 1948 a v krátkosti bude věnována pozornost i tisku regionálnímu. V závěrečné části této kapitoly bude zmíněn a vysvětlen pojem propagandistické kampaně a její vývoj v Československu.

Stěžejní část práce se bude věnovat samotné analýze jednotlivých událostí. Nejprve bude popsána samotná událost. Dále proběhne výzkum tisku celostátního, který bude sloužit k následné komparaci. Poté se již kapitoly budou věnovat tisku regionálnímu – nejdříve tisku, kde se událost odehrála a poté tisku z kraje, se kterým není daná událost žádným způsobem spjatá. Události budou analyzovány chronologicky podle data konání. Zkoumání začne Čihošťským zázrakem, který se stal nejdříve. Následovat bude osobnost Jana Buchala, který byl souzen spolu se skupinou Milady Horákové. Třetí v řadě proběhla kampaň spojená

s mandelinkou bramborovou. Poslední budou analyzovány babické události, které proběhly v polovině roku 1951.

V teziích diplomové práce bylo uvedeno, že dojde ke komparaci periodik v závěru práce. Po konzultaci s vedoucí diplomové práce bylo rozhodnuto zařadit srovnání jednotlivých kampaní přímo za analyzovanou událost, čtenáři se tak usnadní případné dohledání jednotlivých případů. Komparace kampaní mezi sebou navzájem bude zařazena na závěr této diplomové práce. Všechny poznatky pak budou shrnuty v závěru této práce.

1.3. Metodologie a zdroje

Základem teoretické části bude zejména odborná literatura. Autorem často použitých publikací je Karel Kaplan, který se v nich zabývá situací po roce 1948 a to jak jednotlivými událostmi, tak i dalším kontextem doby. Pro vysvětlení kontextu doby bude také použita kniha od Pavla Běliny – *Dějiny země Koruny české II., Od nástupu osvícenství po naši dobu*², která souhrnně představuje československé dějiny. Odborná literatura bude také použita k představení jednotlivých událostí, na jejichž základě byly vytvořeny propagandistické kampaně. Ke každé z nich je rozsáhlá bibliografie. Čerpáno však bylo pouze z vybraných zdrojů, některé další budou doporučeny u každé kapitoly zvlášť. K představení Číhošťského zázraku sloužila publikace od Miloše Doležala – *Jako bychom dnes zemřít měli*³, kde na základě archivních materiálů a vzpomínek lidí na Josefa Toufara rekonstruuje jeho život. Z archivními materiály pracuje také kniha – *Strana světí prostředky*⁴ od Bořivoje Čelovského. Proces se skupinou Milady Horákové, respektive v tomto případě s Janem Buchalem bude shrnut z knihy – *Žádáme trest smrti*⁵ od Pavlína Formánkové a Petra Koury. Použita bude i publikace Karla Kaplana – *Největší politický proces*⁶. Nejmenší počet

---

² BĚLINA, Pavel. *Dějiny země Koruny české. II, Od nástupu osvícenství po naši dobu*. 8. vyd. Praha: Paseka, 2002. 328s. ISBN 80-7185-504-9.

³ DOLEŽAL, Miloš. *Jako bychom dnes zemřít měli: drama života, kněžství a mučednické smrti číhošťského faráře P. Josefa Toufara*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, c2012. 446 s. ISBN 978-80-7415-066-1.

⁴ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Strana světí prostředky: martyrium faráře Josefa Toufara*. Šenov u Ostravy: Tilia, 2001. 255s. ISBN 80-86101-38-X.

⁵ FORMÁNKOVÁ, Pavlína a Petr KOURA. *Žádáme trest smrti!: propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.* : (historická studie a edice dokumentů). Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. 607s. ISBN 978-80-87211-03-8.

⁶ KAPLAN, Karel. *Největší politický proces: "M. Horáková a spol."*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1995. Studie - materiály - dokumenty. 347s. ISBN 80-85270-48-X.

publikací je možný dohledat ke kampani „boj s americkým broukem“ k představení bude sloužit disertační práce Pavliny Kourové – *Propagandistické kampaně v Československu*⁷ a dále její studie – *Kampaň proti „americkému brouku“ a její politické souvislosti*⁸⁹. K představení případu Babice pak poslouží kniha Michala Stehlíka – *Babické vraždy 1951*¹⁰, kde také pomocí archivních materiálů, novinových článků a výpovědí svědků rekonstruuje jak samotné události v Babicích, tak i souvislosti, které události předcházely, ale i následovaly.

Analytická část pak bude vycházet z primárních zdrojů, a to z regionálního tisku, který vycházel v oblasti, kde se dané události staly. Jedná se o tituly – *Jiskra, Pravda, Nová svoboda*. Dále bude zkoumán jeden zástupce regionálního média mimo oblast dané události – *Průboj*. Ke komparaci bude sloužit také představitel tisku celostátního – *Rudé právo*. Tato vybraná periodika budou zkoumána vždy dva měsíce od zahájení dané propagandistické kampaně a pak v jejím průběhu.

Ve výtiscích vybraného celostátního tisku a následně i regionálního tisku budou vyhledávány jednotlivé články k Číhošťskému zázraku, osobě Jana Buchala, „k boji s mandelinkou bramborovou“ a případu Babice. Na nalezené texty bude aplikována kombinace kvantitativní a kvalitativní obsahové analýzy. Kvantitativní analýza bude využívána u regionálních periodik, aby bylo možné zjistit, kolik prostoru bylo kampani věnováno. Součástí budou i kvantitativní tabulky informující o četnosti článků během kampaně. Kvalitativní analýza pak bude sloužit ke zkoumání samotného obsahu jednotlivých textů. Současně bude porovnávána rétorika a styl vybraných kampaní. Následovat bude nejprve komparace výsledků mezi regionálním tiskem a dále komparace výsledků zkoumání z regionálního periodika s tiskem celostátním, v tomto případě *Rudým právem*.

---

⁷ KOUROVÁ, Pavlína. *Propagandistické kampaně v Československu v letech 1948-1953* [online]. 2013 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/100552>. Vedoucí práce Jiří Pokorný.

⁸ FORMÁNKOVÁ, Pavlína. *Kampaň proti "americkému brouku" a její politické souvislosti*. In: Paměť a dějiny [online]. 2008, s. 22-38 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-22-38.pdf>

⁹ Tu vydala ještě pod svým dívčím jménem Formánková.

¹⁰ STEHLÍK, Michal. *Babické vraždy 1951*. Praha: Academia, 2016. Edice 1938-1953. 255s. ISBN 978-80-200-2593-7.

2. DOBA 50. LET A PROPAGANDISTICKÉ KAMPANĚ

2.1. Převzetí moci v Československé republice komunisty

Budování komunistického Československa započalo dříve než v roce 1948, kdy proběhl komunistický převrat. A to hned po skončení druhé světové války. Během vyjednávání o nové podobě vedení republiky, která probíhala mezi špičkami londýnského a moskevského odboje, byla zcela zlikvidována pravicová opozice. Na poválečnou politickou scénu v Československu se směly vrátit pouze levicově orientované strany – sociální demokraté, národní socialisté, lidovci, slovenští demokraté a komunisté, kteří byli dokonce reprezentováni dvěma stranami, a to KSČ a KSS. V nové vládě měla každá ze stran zastoupení na třech ministerstvech, vzhledem k tomu, že komunisté byli zastoupeni dvěma stranami, měli ve vládě celkem šest vládních postů. Byli to Václav Nosek – ministr vnitra, Václav Kopecký – ministr informací, Julius Ďuriš – ministr zemědělství, Jozef Šoltéz – ministr práce a sociálních věcí. Dále ovládli dvě křesla místopředsedů vlády – Klement Gottwald a Viliam Široký. Státním tajemníkem na ministerstvu zahraničních věcí byl pak jmenován komunista Vlado Clementis.¹¹

Provizorium, které bylo domluveno politickými stranami, mělo být ukončeno po volbách v roce 1946. Velkými favority byli komunisté, kteří v českých zemích svou nadvládu obhájili se ziskem 40,17 % hlasů, oproti tomu na Slovensku získali 30,37 % a drtivě je tam porazila Demokratická strana s 62 %. V celostátním měřítku však komunisté přesvědčivě zvítězili a získali v parlamentu 114 mandátů.¹² Druhou nejsilnější stranou se stali národní socialisté, dále lidovci, demokraté a další. Klement Gottwald stanul v čele nové vlády, ve které komunisté (KSČ a KSS) získali devět křesel. Zbylých sedm křesel obsadili členové národních socialistů, lidovců, demokratů a sociálních demokratů. Dva ministři byli bez

---

¹¹ BĚLINA, Pavel. *Dějiny země Koruny české. II, Od nástupu osvícenství po naši dobu*. 8. vyd. Praha: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-504-9, s. 249, 250.

¹² V rámci celého Československa získala ve volbách do Ústavodárného národního shromáždění v roce 1946 KSČ 38,12%, Československá strana národně socialistická 18,37%, Československá strana lidová 15,71%, Demokratická strana 14,14%, Československá sociální demokracie 12,1%, Strana slobody 0,85%, Strana práce 0,71% a 0,45% prázdných lístků.

politické příslušnosti (Svoboda a Masaryk).¹³

Důležitým okamžikem pro komunisty bylo ovládnutí bezpečnostního aparátu státu. Ovládli ministerstvo vnitra, ale také všechny vedoucí útvary Bezpečnosti – zpravodajství a státní bezpečnost.¹⁴ V tomto období je možné zaregistrovat první pokusy o zinscenované politické procesy, které byly připravovány na základě provokací komunistů z civilního a vojenského zpravodajství. Jedná se o tzv. mosteckou špionážní aféru a zatčení Vladimíra Krajiny. Ovšem od obou museli odstoupit.¹⁵ Předmětem rozhodujícího střetnutí ve vládě se staly právě poměry v Bezpečnosti, kde převládal vliv komunistů. Proto podává 20. února 1948 dvanáct ministrů Národní fronty z národně socialistické, lidové a slovenské Demokratické strany demisi, díky které chtějí narůstající tlak komunistické strany zastavit. Odvoláním vlády prezidentem si slibují předčasné volby, ve kterých chtějí drtivě vyhrát a komunistický tlak tak potlačit. Pro získání potřebné poloviny k ústavnímu odvolání vlády prezidentem potřebovali ministři získat alespoň jednoho dalšího ministra, protože oficiálních členů vlády bylo tehdy dvacet šest. Z dalších, kdo by se k demisi mohl přidat, byl nestraník Jan Masaryk a tzv. Majerovo pravicové křídlo sociálních demokratů. Tomu však komunisté chtěli zabránit a také se jim to podařilo již v té době za pomoci sovětských poradců, kteří v republice byli od konce roku 1947. Při důležitých jednání byl také přítomen tehdejší náměstek ministerstva zahraničí SSSR Valerian Zorin, který měl pomoci vyřešit politickou krizi v Československu. Zorin měl přesvědčit Jana Masaryka a také Václava Majera, aby se k demisi nepřidali. Beneš nakonec pod nátlakem přijal demisi čtrnácti ministrů a Gottwald na tato místa dosadil své kandidáty. Gottwald k podepsání demise donutil ještě Františka Tymeše a Václava Majera, sociální demokrata, kterým nedůvěřoval. Nová vláda se tak skládala z třinácti komunistických ministrů a čtyř sociálních demokratů, kteří přistoupili na dohodu s komunisty. Národní socialisté a lidovci měli po dvou ministrech a dále ve vládě byli tři nestraníci – Ludvík Svoboda, Jan Masaryk a Vavro Šrobár. Tato vláda tedy neodpovídala výsledkům z roku 1946.¹⁶

---

¹³ BĚLINA, Pavel. *Dějiny země Koruny české. II, Od nástupu osvícenství po naši dobu*. 8. vyd. Praha: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-504-9, s. 258.

¹⁴ BĚLINA, Pavel. *Dějiny země Koruny české. II, Od nástupu osvícenství po naši dobu*. 8. vyd. Praha: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-504-9, s. 259.

¹⁵ KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2008. ISBN 978-80-7364-049-1, s. 11,15.

¹⁶ VEBER, Václav. Jak to bylo s demisemi v únoru 1948. In. *Paměť a dějiny* [online]. 2009 [cit. 2017-20-10]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad0901/005-010.pdf>, s. 5 - 10

Toto je pouze krátké shrnutí nejdůležitějších politických okamžiků mezi lety 1945 – 1948. Pro lepší přehled je určitě dobré prostudovat publikace, které se poválečné situaci v Československu věnují podrobněji. Václav Veber v knize *Osudové únorové dny 1948*¹⁷ detailně popisuje situaci okolo února 1948. Poválečná situace v Československu je mimo jiné vysvětlena v knize *Proměny české společnosti 1948 – 1960*¹⁸ od Karla Kaplana. Ucelený přehled o historických událostech Československé republiky lze získat také knihou od Pavla Běliny – *Dějiny zemí Koruny české II., Od nástupu osvícenství po naši dobu*¹⁹, ze kterých bylo mimo jiné čerpáno i v této diplomové práci.

2.2. Upevňování komunistické moci

2.2.1. Změny v hospodářství

S nástupem komunismu se celkově proměnil politický systém Československa, který znamenal přeměnu hospodářské a sociální politiky. O dlouhodobém ekonomickém plánu rozhodovaly politické instituce a jejich mocenské zájmy. Směřování ekonomického vývoje tedy neodpovídalo světovým trendům, ale politickým rozhodnutí a potřebám Sovětského svazu. Mezi nejdůležitější hospodářské změny, které v padesátých let nastaly, patřila likvidace třísektorové ekonomiky, její organizace a řídicí systém a její strukturální přestavba spojená s příslušností k sovětskému bloku, konkrétně s členstvím v Radě vzájemné hospodářské pomoci.²⁰

2.2.2. Nové způsoby v bezpečnosti

Na začátku října 1948 byl přijat zákon 231/1948Sb. na ochranu lidově demokratické republiky. Ve kterém jsou vytyčeny trestné činy proti státu, proti vnitřní a vnější bezpečnosti státu a proti mezinárodním vztahům. Příkladem může být velezrada, sdružování proti státu, vzbuření, násilí na veřejné činitele, zneužití úřadu duchovního, neoprávněné opuštění

---

¹⁷ VEBER, Václav. *Osudové únorové dny: 1948*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Česká historie. 426s. ISBN 978-80-7106-941-6.

¹⁸ KAPLAN, Karel. *Proměny české společnosti (1948-1960)*. Část první. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. Česká společnost po roce 1945. 313s. ISBN 978-80-7285-079-2.

¹⁹ BĚLINA, Pavel. *Dějiny zemí Koruny české. II., Od nástupu osvícenství po naši dobu*. 8. vyd. Praha: Paseka, 2002. 328s. ISBN 80-7185-504-9.

²⁰ KAPLAN, Karel. *Proměny české společnosti (1948-1960)*. Část první. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. Česká společnost po roce 1945. ISBN 978-80-7285-079-2, s.91.

území republiky, poškozování zájmu republiky v cizině apod.²¹ Právě tento zákon bude také hrát svou roli ve vykonstruovaných procesech.

Důležitým faktorem při přestavbě byla přítomnost sovětských poradců. V roce 1949 přišla do republiky první skupina poradců pro bezpečnost. Nejvíce těchto poradců působilo v hospodářství. Početná skupina byla i v armádě. Mezi tyto poradce lze podle Kaplana řadit i vysokoškolské sovětské učitele. Dále zde bylo mnoho odborníků ve výrobě, v závodech a výzkumných ústavech, zvláštní postavení měli odborníci v uranových dolech. Přesný počet sovětských poradců, kteří zde v letech 1949 – 1956 působili, ale nelze dosud určit, protože se tu střídali s velkou intenzitou a každý s jiným úkolem.²² Dohoda mezi vládou SSSR a ČSR o přidělení sovětských poradců byla podepsána až v polovině roku 1950. Sověští rádci měli rozsáhlou pravomoc, českoslovenští funkcionáři se brzy začali řídit pouze jejich pokyny, radami, návrhy a názory. Svou výbornou pozici si udržovali také díky vysokému sociálnímu postavení. Sověští poradci dostávali plat ve stejné výši jako funkcionáři, u nichž působili. Odborníci ze sovětského svazu nenesli žádnou ústavní ani politickou odpovědnost a podřízení byli pouze Moskvě.²³

Likvidace nepohodlných elementů probíhala často ve velkých politických procesech, které se konaly ve dvou vlnách. První z nich probíhala právě při přestavbě československého státu na začátku padesátých let. Oběťmi politických procesů se stávali lidé politicky činní proti režimu, osoby spojené s církví, či s projevy nespokojenosti s hospodářskou politikou – kolektivizací.²⁴ Právě sověští poradci při procesech zaváděli nové praktiky. „*Vylepšovali používání fyzického násilí při výslechu – ojediněle je používali sami: zavedli tzv. nepřetržité výslechy, několikadenní a noční, zákaz sezení v cele a neustálé pochodování vyšetřovaného a v krátkých intervalech pravidelně přerušovaný spánek. V druhé kategorii novot byla nejdůležitější tzv. výrobní technologie politických procesů.*“²⁵

---

²¹ Zákon č.231/1948 Sb. ze dne 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky. Cit [17. 10. 2017], Dostupný z: http://www.totalita.cz/txt/txt_zakon_1948-231.pdf

²² KAPLAN, Karel. *Sověští poradci v Československu 1949-1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. ISBN 80-85270-26-9, s. 20.

²³ KAPLAN, Karel. *Sověští poradci v Československu 1949-1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. ISBN 80-85270-26-9, s. 9 – 11.

²⁴ KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2008. ISBN 978-80-7364-049-1, s. 40 – 41.

²⁵ KAPLAN, Karel. *Sověští poradci v Československu 1949-1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. ISBN 80-85270-26-9, s. 20.

Zbavování se státního nepřítele probíhalo i v armádě. Třídní původ a záporný vztah ke komunistickému režimu stály místo v armádě necelých pět tisíc důstojníků. V armádě byly v rámci boje proti „nepřátelům“ zřízeny zvláštní útvary – pomocné technické prapory (PTP), do kterých byly povoláváni politicky nespolehliví členové armády.²⁶

2.3. Média na začátku 50. let

O hlavním úkolu dobového československého tisku Klement Gottwald řekl: „*V našem novém lidovém řádu má být tisk jedním z hlavních činitelů národní, státní a mravní výchovy lidu, má být účinným pomocníkem v našem budovatelském díle... úlohou tisku v lidově demokratickém režimu je lid informovat, organizovat, uvědomovat, vychovávat a vést!*“²⁷

Nově vzniklo v roce 1945 ministerstvo informací, které řídilo kinematografii, veškerý tisk a rozhlasové vysílání. Vedl ho vysoký funkcionář KSČ Václav Kopecký. Ten se obklopil respektovanými umělci, jako byli Ivan Olbracht, František Halas, či Vítězslav Nezval, kteří stanuli v čele jednotlivých odborů. Jednou z funkcí ministerstva bylo udělování povolení k vydávání tisku. S tím souvisí, že samotné ministerstvo rozhodovalo o přidělení papíru. To probíhalo na základě nové žádosti o povolení k tisku, která musela být zaslána v listopadu roku 1945 na tiskový odbor s informací o předpokládané spotřebě papíru.²⁸

Po politickém převratu v roce 1948 změny v řízení a kontrole médií pokračovaly. Začal fungovat nový model veřejné komunikace, jehož základy byly okopírovány ze Sovětského svazu. Jedním z hlavních rysů bylo maximalizovat kontrolu KSČ nad mediální komunikací a izolovat je od „závadných informací“ a nasměrovat je tím správným směrem.²⁹ Po únoru 1948 KSČ zastavila několik set periodik. Bednařík a kol. uvádí dokonce až 570 zastavených celonárodních i regionálních titulů především nekomunistických politických stran.³⁰

I přesto, že Ústava z května roku 1948 zaručuje svobodu slova: „*Svoboda tisku se*

---

²⁶ Tamtéž, s. 29.

²⁷ DOLEJŠÍ, Vojtěch. *Noviny a novináři*. Vydání I. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1963, 501.

²⁸ BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. První vydání. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8, s. 227 - 229.

²⁹ KONČELÍK, Jakub – VEČEŘA, Pavel – ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. První vydání. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8, s. 137.

³⁰ BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. První vydání. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8, s. 256.

zaručuje. Není proto v zásadě dovoleno podrobovat tisk předběžné cenzuře.³¹ Tak tomu nebylo. Vyhláška Ministerstva informací č. 1144 z roku 1948 stanovuje, že vydávání tisku je podmíněno povolením ministerstva informací. Podle zákona č. 123/1948Sb. byly znárodněny polygrafické podniky. Období legislativních opatření uzavírá 20. prosince 1950 dílčí tiskový zákon č. 184/1950Sb., který řeší vydávání časopisů a Svaz československých novinářů.³²

Kontrolu médií provádělo kulturně propagační oddělení ÚV KSČ, jehož součástí byl tiskový a vydavatelský odbor a v čele byl Gustav Bareš. Kontrola probíhala také na krajské a okresní úrovni. Za ideově politický obsah listu odpovídali v redakcích šéfredaktoři a od roku 1950 také dohlížející redaktoři.³³ K oficiálnímu potvrzení cenzury dochází v roce 1953 zavedením Hlavní správy tiskového dohledu.³⁴

V pouornorovém Československu zůstala zachovaná stejná struktura tisku jako po 2. světové válce, tedy že vydavatelé deníků byly politické strany organizované v Národní frontě. V roce 1948 zanikl sociálnědemokratický tisk a spolu s ním 30. června 1948 naposledy vyšel i již půl století existující deník Právo lidu, předplatitelům přicházelo nově Rudé právo. Komunistická strana vydávala tři deníky – v Praze Rudé právo, jehož šéfredaktorem byl Vilém Nový, v Ostravě Novou svobodu a v polštině vycházel Glos Ludu. Své stranické obdeníky nebo týdeníky měla i v krajích. Česká strana lidová vydávala deník Lidová demokracie, Československá strana socialistická pak Svobodné slovo. Revoluční odborové hnutí vydávalo deník Práce. Československý svaz mládeže vydával Mladou frontu a Československá armáda Obranu lidu. Od roku 1952 se ministerstvo zemědělství stalo vydavatelem Zemědělských novin. V roce 1953 pak vznikl deník Československý sport. Kromě zmíněných deníků vycházely i tradiční časopisy a týdeníky.³⁵ Po roce 1948 byl také kladen důraz na vznik a rozvoj závodních časopisů a okresních vesnických novin jako

---

³¹ Ústavní zákon 150/1948 Sb. ze dne 9. května 1948. Citováno [15. 10. 2017]. Dostupné z: https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html

³² KONČELÍK, Jakub — VEČEŘA, Pavel — ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. První vydání. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8, s. 142.

³³ TOMÁŠEK, Dušan a Karel KAPLAN. *O cenzuře v Československu v letech 1945-1956: studie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny. ISBN 80-85270-38-2, s. 13 – 14s.

³⁴ KONČELÍK, Jakub — VEČEŘA, Pavel — ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. První vydání. Praha: Portál, 2010. 310 s. ISBN 978-80-7367-698-8, s. 139.

³⁵ KONČELÍK, Jakub — VEČEŘA, Pavel — ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. První vydání. Praha: Portál, 2010. 310 s. ISBN 978-80-7367-698-8, s. 145-149.

významné podpory v politickém uvědomování pracujících a jejich angažovaného zapojování do politického života společnosti. Tyto noviny nejprve vycházely pod hlavičkou Revolučního odborového hnutí, ale v roce 1952 se staly společným tiskovým orgánem závodní organizace KSČ, odborů, Československého svazu mládeže a vedení závodu.³⁶

2.4. Analyzovaná média

V této práci budou zkoumány čtyři krajské deníky/týdeníky, které vycházely v jednotlivých krajích. Vzhledem k tomu, že k regionálnímu tisku v roce 1950 není žádná odborná literatura, jsou informace o nich čerpány z tiráží jednotlivých periodik a dalších internetových zdrojů, týkajících se jednotlivých listů.

2.4.1. Jiskra

V tehdejší Jihlavském kraji to bude Jiskra, orgán krajského výboru KSČ v Jihlavě. Předchůdcem tohoto týdeníku bylo periodikum Kladivo a srp, které vydávala KSČ po roce 1945. V roce 1946 se Kladivo a srp slučuje s třebíčskou Jiskrou, která byla založena v roce 1919 a po roce 1948 zůstává oficiálním periodikem v tehdejší Jihlavském kraji právě Jiskra.³⁷ Jiskra vychází jako týdeník, a občané si ji mohou koupit vždy v sobotu. Její rozsah se pohybuje od osmi do deseti stran. Vedle klasické redakce do tisku přispívají i dopisovatelé. Začátkem roku se na první Konferenci přispěvatelů sešlo třicet dělnických a rolnických dopisovatelů a ti ustanovili Klub dopisovatelů Jiskry, jejímž předsedou byl zvolen Antonín Servít. Hlavním úkolem těchto dopisovatelů má být dle usnesení, které bylo otištěno v Jiskře 28. ledna 1950, „... *popularisování socialistické soutěže a růstu údernického hnutí na našich závodech... V dopisech se budeme zabývat i nedostatky, kterými trpí výroba, budeme pranýřovat lajdáctví a úmyslné brzdění naší vytyčené cesty.*“ Rolníci dopisovatelé se budou zabývat především „*přestavbou naší vesnice z vesnice agrární na vesnici socialistickou.*“³⁸ Vedoucím redaktorem byl v roce 1950, 1951 Josef Povolný.³⁹

---

³⁶ BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. První vydání. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8, s. 267.

³⁷ KLUKAN, Petr. *Z historie Jihlavských listů*. Jihlavské listy [online]. 2007 [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.jihlavske-listy.cz/6-historie-jl.html>

³⁸ [nesignováno]: Klub dopisovatelů Jiskry ustaven. *Jiskra*, 28. ledna 1950, č. 4, s. 6.

³⁹ *Jiskra*, 11. března 1950, č. 10

2.4.2. Pravda

Týdeník *Pravda* vycházel v tehdejší Plzeňské kraji. Jeho periodicitu byla také týdenní a vychází také v sobotu. Jeho rozsah byl však větší než jihlavské *Jiskry*. *Plzeňská Pravda* měla šestnáct stránek. Jeden dvojlist byl vždy věnován pravidelnému zpravodajství z jednotlivých větších měst, jako byly Rokycany, Klatovy apod. V rámci týdeníku vycházela také *Pionýrská Pravda*, ve které byly otištěny články mladých dopisovatelů. Šéfredaktorem týdeníku *Pravda* byl v roce 1950 Jaroslav Hes. Odpovědným zástupcem listu byl redaktor František Levora.⁴⁰

2.4.3. Nová svoboda

Jediným deníkem, který bude z regionálního tisku zkoumán, bude *Nová svoboda*: deník Komunistické strany Československa pro Ostravský kraj. Ten dříve vycházel od roku 1919 pod názvem *Dělnický deník*. *Nová svoboda* vycházela denně, kromě pondělí. Rozsah tohoto periodika se lišil od šesti do dvanácti stran. Součástí byla také stránka, která byla věnována inzerci. Nechyběla ani sportovní rubrika. Šéfredaktorem *Nové Svobody* byl od roku 1946 - 1951 Jan Neuls. Odpovědný zástupce listu byl v roce 1950 redaktor Lubomír Subrt.⁴¹

2.4.4. Průboj

Posledním regionálním listem, který bude analyzován, je *Průboj* z Ústeckého kraje. Ten vznikl v souvislosti s novým krajským zřízením, které proběhlo v roce 1949, spojením týdeníku *Sever*, vydávaným pro celé severočeské pohraničí, a s lounským týdeníkem *Průboj*, který lépe vyhovoval novému správnímu uspořádání a svou tradicí původně sociálně demokratického a později komunistického listu, jenž vycházel již od roku 1920, byl pro nové stranické vedení dostatečnou zárukou dané politické linie regionálního periodika. V roce 1949 vyšlo první číslo staronového *Průboje*, vydávané Krajským výborem KSČ v Ústí nad Labem.⁴² Týdeník vycházel každý pátek a v několika málo případech v sobotu. Jeho rozsah se také lišil – jednalo se o osm až šestnáct stran. Šéfredaktorem byl v letech 1950 a 1951

---

⁴⁰ *Pravda*, 1. července 1950, roč. 6, č. 26

⁴¹ *Nová svoboda*, 1. června 1950, roč. 30, č. 127

⁴² *Noviny*. Usti nad Labem [online][cit. 2017-10-12]. Dostupné z:<http://www.usti-nad-labem.cz/dejiny/1945-95/ul-8-88.htm>

Bohumil Mach, odpovědný redaktor a zástupce listu byl Evžen Valčák.⁴³

2.4.5. Rudé právo

Rudé právo začalo vydávat levicové křídlo Sociální demokracie 21. září 1920, po rozkolu ve straně. V květnu 1921 se pak stalo ústředním tiskovým orgánem Komunistické strany Československa. Jeho popularita stoupala během třicátých let, ale 20. října 1938 byla jeho činnost ukončena. Mezi lety 1939 – 1945 vycházelo ilegálně. Jednou z osobností ilegálního Rudého práva byl např. Julius Fučík. První legální číslo vyšlo již 6. května 1945 a brzy po válce ho KSČ začala používat k neomezené politické agitaci. Po politickém převratu v únoru 1948 došlo také k významné ekonomické změně ve vydávání Rudého práva. Noviny na sebe již nemusely vydělávat, protože náklady byly hrazeny ze státního rozpočtu. Po sloučení sociálně demokratické strany a KSČ 1. července 1948 začalo Rudé právo vycházet s poznámkou v hlavičce, kdy byl v závorce vedle ročníku Rudého práva uveden i ročník Práva lidu.⁴⁴ Z Rudého práva se postupně stával masový tisk, jehož náklad byl kolem jednoho milionu výtisků. Odpovědným zástupcem listu byl během zkoumaného období v roce 1950 Vojtěch Dolejší, v roce 1951 pak Vladimír Koucký. Rozsah Rudého práva se den ode dne lišil. Obvykle měl čtyři až osm stran.⁴⁵

2.5. Propagandistické kampaně v Československu

2.5.1. Definice propagandy

V nejobecnější rovině lze termín propaganda definovat podle O'Donnellové jako „*záměrnou a systematickou snahu formovat vnímání, manipulovat poznáváním a usměrňovat chování s cílem dosáhnout odezvy, který vyhovuje záměru požadovanému propagandistou.*“⁴⁶ Označení propaganda se poprvé prosadilo v 17. století v souvislosti se snahou katolické církve umírnit vliv reformačních hnutí. Propagandu lze rozdělit podle Jiráka na sedm hlavních kategorií. Jedná se o propagandu politickou, ekonomickou,

---

⁴³ *Průboj*, 10. března 1950, roč. 2, č. 11

⁴⁴ PETRŮ, Jan. Vývoj Rudého práva v období 1972-1991 [online]. 2015 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/139184>. Vedoucí práce PhDr. Jan Cebe, Ph.D., s. 5 – 11.

⁴⁵ *Rudé právo*, 10. března 1950, roč. 2, č. 11, s. 12.

⁴⁶ JOWETT, Garth S. a Victoria O'DONNELL. Propaganda and persuasion. 2nd ed. Newbury Park; London; New Delhi: SAGE, c1992. ISBN 0-8039-4677-5, s. 4.

válečnou, diplomatickou, didaktickou, ideologickou, eskapitickou.⁴⁷ V padesátých letech je nejčastěji používána právě politická⁴⁸ – zaměřená na udržení nebo získání politické moci a také ideologická⁴⁹, která usiluje o šíření komplexních systémů idejí nebo náboženské víry.

Podle teoretika Jana Bartáka, který se zabývá využitím prostředků v masové komunikaci a v propagandě v komunistickém Československu, existuje sedm nejčastěji užívaných triků propagandy: vytrvalé uvádění epitet, sympatické okolnosti (vedoucí k akceptaci faktů bez zkoumání), přenášení (authority), svědectví, lidskost (původce hodnocení vychází z „lidu“), překrucování faktů a argumentů a nahánění stáda (akceptace programu „všemi“). Mimo jiné si všímá dalších specifických znaků propagandy, jako jsou falešné interpretace, zastírání pramenů, vyvolávání falešných pocitů důvěry, cílená manipulace s informacemi za účelem apelování na pudy člověka, stereotypizaci a zjednodušování informací až po záměrné zatajování informací apod.⁵⁰ Důležitým prvkem propagandy je užití specifického jazyka. Podle Váni to je specifické užití přídavných jmen, která jsou značně zbarvená. A za druhé se jedná o spojování klíčových slov, jimiž se vytváří pevné fráze.⁵¹

Propagandou nejsou myšleny pouze jazykové prostředky, jako jsou texty v periodikách či ústní projevy. Jedná se i o činy, podle Szymaneka se mezi politickou propagandu řadí i např. okázalé monstr procesy, popravy na veřejnosti, tábory lidu, volby, použití filmové a televizní techniky atd.⁵² Velké mediální kampaně byly součástí významných politických procesů. *„Žádný významnější politický proces se proto v novinách neobešel bez výzvy k ostrážitosti před ‚válečnými imperialistickými štváči‘ nebo před ‚domácími nepříteli, zrádci, spojenci imperialistů‘.“*⁵³

---

⁴⁷ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3, s. 369 – 371.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ BARTÁK, Jan. *Průvodce minovým polem propagandy*. In: BARTÁK, Jan a Árpád GONCZ. Média jako překážka v komunikaci?: soubor textů z mezinárodní konference, Litoměřice 2002. Praha: Vivo, 2003, ISBN 80-722-0141-7, s. 85 – 92.

⁵¹ VÁŇA, Tomáš. *Jazyk a totalitarismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. Politika a společnost. ISBN 978-80-7325-316-5, s. 23.

⁵² SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0699-3, s. 265.

⁵³ KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2008. ISBN 978-80-7364-049-1, 43s.

Po zkušenostech z posledních padesáti let totalitních režimů vede ztotožňování pojmu propaganda s marxisticko – leninským pojetím, které otevřeně prosazuje propagandu jako nutný nástroj ideologického působení komunistické strany za účelem posílení politického uvědomění lidu.⁵⁴ Souvislost propagandy a komunistického režimu otevřeně potvrzuje i kniha *Komunistická propaganda otázky teorie a metodiky* z roku 1977: „*Propaganda je ve vzájemné souvislosti se všemi ostatními komponenty systému ideologické práce komunistické strany...*“⁵⁵ Propaganda nejen šíří myšlenky, ale také je přeměňuje pro specifický druh posluchačů a nachází efektivní způsoby účinku. Komunistická strana usiluje pomocí propagandy o dosažení cíle: „... *vychovávat všechny pracující v duchu vysoké ideovosti a věrnosti komunismu, komunistického poměru k práci a ke společenskému vlastnictví a vytvářet skutečné bohatství duchovní kultury.*“⁵⁶

2.5.2. Tvorba mediálních kampaní na příkladu kampaně provázející proces s Miladou Horákovou

Do tvorby mediálních kampaní se zapojili ideologové, propagandisté, novináři i komunističtí spisovatelé. Kampaň neprobíhala pouze na stránkách tisku, ale také v rozhlasu. Do kampaní se zapojili také básníci a karikaturisté, kdy jejich práci často otiskoval denní tisk. Masivní kampaň, která provázela politické procesy, ale i jiné události v padesátých letech, byla vedena jak v okresním, krajském i celostátním měřítku. Kampaně byly prezentovány jako spontánní akce „lidového nadšení“ převážně však „lidového hněvu“, ve skutečnosti se jednalo o dobře fungující mechanismus, organizovaný z tehdejších rozhodovacích center ve státě.⁵⁷ Hlavním úkolem bylo dotvořit adekvátní obraz politických zločinů. Velkou část společnosti se podařilo pomocí kampaní ovlivnit, protože nálada ve společnosti byla zamořena nenávistí, zlobou, hodnotami, ze kterých plynul strach. Politické vraždy byly prohlašovány za spravedlnost a násilí za právo. Údajné trestné činy byly líčeny

---

⁵⁴ KOUBA, Miroslav, Dagmar MAGINCOVÁ a Ivo ŘÍHA. *Kontexty propagandy*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2012. ISBN 978-80-7395-515-1, s. 9 – 12.

⁵⁵ KUROČKIN, Pavel Konstantinovič. *Komunistická propaganda: otázky teorie a metodiky*. Praha: Svoboda, 1977. s. 12, 120, 197.

⁵⁶ KUROČKIN, Pavel Konstantinovič. *Komunistická propaganda: otázky teorie a metodiky*. Praha: Svoboda, 1977. s. 12, 120, 197.

⁵⁷ KOUROVÁ, Pavlína. *Propagandistické kampaně v Československu v letech 1948-1953* [online]. 2013 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/100552>. Vedoucí práce Jiří Pokorný, s. 11

jako nejhorší zločiny a odsouzení dostávali podoby „odporných odpadlíků společnosti“. Jiné jedince však z iluzí o komunistickém režimu vyléčila.⁵⁸ Vedle těchto negativních kampaní se můžeme v 50. letech setkat i s kampaněmi pozitivními. Jednou z nich může být kampaň k oslavám 70. narozenin Stalina či kampaň informující o Lánské akci – náborová akce do hornických učilišť.⁵⁹

Nyní bude na příkladu mediální kampaně se skupinou Milady Horákové představeno, jak taková kampaň vznikala. Mediální kampaň k procesu se skupinou Milady Horákové se začala chystat již od podzimu 1949. Za generální zkoušku k této kampani je považován proces s řády, během kterého sbírali zkušenosti lidé, kteří se pak účastnili i procesu s Miladou Horákovou. Podobné jsou i postupy a principy kampaně.⁶⁰

První schůzka se konala již 26. listopadu. Jednalo se o poradu se zástupci Svazu československých novinářů o „novém způsobu zveřejňování a komentování soudních procesů“, Jedná se o: „*soustavné zpravodajství, které by politicky i mravně správně hodnotilo určité soudní případy.*“⁶¹ Bylo dohodnuto, že z každé redakce bude vybrán důvěryhodný redaktor, který bude speciálně instruován ministerstvem spravedlnosti. Během důležitých procesů i oni budou přikládat zprávy ke schválení. Pro obsáhlejší komentování byli vybráni Václav Lacina, Jiří Hronek, Vojmír Šimonek. Na poradě 24. března 1950 se řešilo zapojení filmu do kampaní. Dále bylo usneseno, že je nutné vytvořit komisi, která dostane za úkol co nejširší propagačně – výchovné využití procesů vedených proti „reakci“. Další schůze se konala 3. května 1950. Na ní bylo dohodnuto, že publikum během procesů bude organizováno celostátně a každý den se bude měnit. Návrh na vypracování propagandistické kampaně měl vytvořit náměstek ministra spravedlnosti a zároveň jeden z hlavních organizátorů politický procesů Karel Klos. Vytvořit se měla speciální komise, která bude připravovat podklady pro novináře. Další schůzka se konala 17. května, kde se opět projednávalo působení filmu a rozhlasu. Dále se také domluvilo, že předběžná kampaň

---

⁵⁸ KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2008. ISBN 978-80-7364-049-1, s. 207 – 208.

⁵⁹ KOUROVÁ, Pavlína. *Propagandistické kampaně v Československu v letech 1948-1953* [online]. 2013 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/100552>. Vedoucí práce Jiří Pokorný, s. 26, 50.

⁶⁰ KOUROVÁ, Pavlína. *Propagandistické kampaně v Československu v letech 1948-1953* [online]. 2013 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/100552>. Vedoucí práce Jiří Pokorný, s. 94, 110.

⁶¹ FORMÁNKOVÁ, Pavlína a Petr KOURA. *Žádáme trest smrti!: propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.* : (historická studie a edice dokumentů). Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. ISBN 978-80-87211-03-8, s. 34.

organizována nebude. Velká schůze se konala 25. května, na které náměstek Klos vysvětlil, co se od zástupců filmu, tisku a rozhlasu očekává. Bylo také oznámeno, že bude pracovat vedle tiskové ještě výpisková komise, která bude pořizovat výpisky z protokolů, a také komise pro přípravu publikace o procesu. Rozhodnuto také bylo, že se tiskové konference budou konat nejpozději v 18 hodin. Poslední porada se konala 27. května, kde se řešily poslední detaily vlastního procesu, projednávalo se obecnstvo a také se řešili jednotliví obžalovaní. „*Přítomní probírali jednoho po druhém a konstatovali, ke kterým skutečností budou vyslyšeni před soudem směřováni, které budou naopak potlačovány a které nesmějí být zveřejňovány.*“⁶²

Proces byl zahájen ve středu 31. května 1950. A hned druhého dne byly instruovány kraje tajnými instrukcemi k „organizování ohlasu procesu“. Měly být denně vylepovány noviny se zprávami o soudním přelíčení, plakáty. Organizovány měly být hromadné poslechy rozhlasových reportáží ve veřejných prostorách. Využitý měl být i obecní a závodní rozhlas. Organizovány měly být také besedy s diváky procesu v Praze. Veškeré ohlasy měly být poté hlášeny zpět na pražské ústředí. Podle přání ÚV KSČ byla svolávána po celé republice shromáždění, na kterých lidé podepisovali rezoluce o zvýšení trestů. Na ty se pak odvolávali i prokurátoři při neudělení milosti pro odsouzené k smrti. Kampani se nevyhnuly ani děti. K těm měli promluvit učitelé a inspektoři. O procesu se psaly slohové práce, děti byly o procesu informovány jak učitelé, tak školním rozhlasem. Do kampaně byly také zapojeny časopisy pro děti.⁶³

Během procesu byli v soudní síni stále přítomní žurnalisté ze všech domácích deníků i týdeníků, kteří byli o procesu informováni předem na tiskové konferenci, kterou uspořádalo ministerstvo vnitra. Zúčastnili se také novináři zahraničního tisku. Denně byly připravovány tiskové konference a také úřední zpráva.⁶⁴

---

⁶² FORMÁNKOVÁ, Pavlína a Petr KOURA. *Žádáme trest smrti!: propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.* : (historická studie a edice dokumentů). Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. ISBN 978-80-87211-03-8, s. 39.

⁶³FORMÁNKOVÁ, Pavlína a Petr KOURA. *Žádáme trest smrti!: propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.* : (historická studie a edice dokumentů). Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. ISBN 978-80-87211-03-8, s. 25 – 98.

⁶⁴ Tamtéž.

3. ČÍHOŠŤSKÝ ZÁZRAK JAKO PROPAGANDA

3.1. Číhošťský zázrak a události kolem něj

První kampaň, která bude zkoumána, bude spojena s událostmi kolem Číhošťského zázraku a pátera Josefa Toufara. Příběh o Josefu Toufarovi a zázraku, který se odehrál během jeho kázání v číhošťském kostele, bude nejprve krátce představen.

Josef Toufar se narodil v roce 1902 v Arnolci na Vysočině, kde prožil i své mládí. Navštěvoval zde obecnou školu a následně pomáhal s hospodářstvím. Jeho snem bylo stát se farářem, ale proti byl jeho otec. Proto se dal Josef Toufar na studia až po jeho smrti v roce 1928. Nejprve navštěvoval zimní kurz v Odborné hospodářské škole a následně v září nastoupil na havlíčkobrodské gymnázium, kde byl ve svých dvaceti šesti letech kuriózním studentem. Maturoval v roce 1935 ale na chotěbořském gymnáziu, kam po kvintě kvůli problémům s matematikou přestoupil. Do Hradce Králové pak nastoupil na pětiletou kněžskou přípravu v kněžském biskupském semináři, kterou v roce 1940 úspěšně zakončil. Jeho první farnost byla v obci Zahrádky, kde si faráře Toufara velmi oblíbili, protože podporoval jak rozvoj liturgických prostor, tak pomáhal potřebným. První střetnutí Toufara a komunistické moci bylo po roce 1948, kdy nově zvolený předseda Národního výboru Konopka navrhl přeložení Toufara. To se i přes petice občanů Zahrádek uskutečnilo a Josef Toufar byl k 1. 4. 1948 ustanoven v Číhošti, kde žil až do svého zatčení.⁶⁵

Tzv. Číhošťský zázrak se udál třetí adventní neděli 11. prosince 1949. Malý křížek, který se během farářova kázání několikrát vychýlil při slovech „...zde ve svatostánku je náš spasitel“, vyvolal velký ohlas. Do Číhoště se začali sjíždět věřící, aby místo zázraku viděli. Státní bezpečnost tento čin považovala za provokaci a připravenou akci Josefa Toufara. Ten byl 28. ledna roku 1950 zatčen dvanácti příslušníky StB.⁶⁶ Během brutálních výslechů a týrání se Toufar doznal: „Rozhodl jsem se, že sestrojím mechanické hýbání křížem v číhošťském kostele v době před vánočními svátky v roce 1949, protože jsem věděl, že v tuto dobu budou v kostele největší návštěvy. Byl jsem přesvědčen, že to bude mít jednak politický

---

⁶⁵ DOLEŽAL, Miloš. *Jako bychom dnes zemřít měli: drama života, kněžství a mučednické smrti číhošťského faráře P. Josefa Toufara*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, c2012. ISBN 978-80-7415-066-1, s. 15 – 102.

⁶⁶ Tamtéž, s. 134 – 162.

efekt a současně i velikou odezvu v masách věřících katolíků v celém Československu.⁶⁷ Své doznání ale odvolal. O necelý měsíc později Toufar na následky výsledků zemřel.⁶⁸ To ale nezabránilo komunistické straně v rozpoutání velké kampaně. Hlavním politickým záměrem této kampaně bylo pranýřování Vatikánu a biskupů, kteří údajně zázrak v Číhošti pomocí Toufara zinscenovali.

Mediální kampaň byla zahájena 6. března 1950, kdy na tiskové konferenci pronesl ministr vnitra Václav Nosek projev, ve kterém obvinil církve v čele s Vatikánem z rozvracení komunistického režimu: „V každém reakčním činu vysokého kléru vůči našemu státu a lidově – demokratickému režimu téměř vždy zjistíme prsty a zásahy Vatikánských kruhů.“⁶⁹ Zároveň jako příklad udává právě Číhošťský zázrak. O den později byl celý projev shrnut v Rudém právu. V rámci propagandy byl natočen o událostech v Číhošti také dokumentární film *Běda tomu, skrze něhož přichází pohoršení*, který objasňuje tzv. „zázrak“. Premiéru měl 10. března 1950 a promítal se ve 375 biografech. Dále byla také vydaná kniha Jindřicha Neulse a Miroslava Dvořáka *Co se skrývalo za zdmi klášterů*, ve které je i kapitola – „Číhošťský zázrak“.⁷⁰ Na tuto mediální kampaň plynule navázala propaganda, která se týkala soudu s řeholníky.

Číhošťskému zázraku se podrobně věnuje ve svých knihách Miloš Doležal – *Jako bychom dnes zemřít měli*⁷¹ a *Krok do tmavé noci*⁷². V první jmenované je vedle rozsáhlé biografie Toufara a vzpomínek jeho blízkých, také rozsáhlý přílohový materiál. Jednotlivé spisy je možné také prostudovat v publikaci *Strana světa prostředky*⁷³, kde je Číhošťský zázrak popsán právě pomocí archivních materiálů. Dále je možné k tématu prostudovat

---

⁶⁷ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Strana světa prostředky: martyrium faráře Josefa Toufara*. Šenov u Ostravy: Tilia, 2001. ISBN 80-86101-38-X, s. 178.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Tamtéž, s. 146 – 147.

⁷⁰ Tamtéž, s. 135.

⁷¹ DOLEŽAL, Miloš. *Jako bychom dnes zemřít měli: drama života, kněžství a mučednické smrti číhošťského faráře P. Josefa Toufara*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, c2012. 446s. ISBN 978-80-7415-066-1.

⁷² DOLEŽAL, Miloš. *Krok do tmavé noci: příběhy faráře Josefa Toufara, jeho vrahů a číhošťského zázraku*. Praha: Nezávislý podmelechovský spolek, 2015. 669s. ISBN 978-80-260-9125-7.

⁷³ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Strana světa prostředky: martyrium faráře Josefa Toufara*. Šenov u Ostravy: Tilia, 2001. 255s. ISBN 80-86101-38-X.

například tyto knihy: *Číhošťský Případ*⁷⁴, *Stalo se v adventu*⁷⁵ či *Číhošťský zázrak: Zpráva o P. Josefu Toufarovi*⁷⁶. Bibliografie k tomuto tématu je opravdu rozsáhlá.

3.2. Číhošťský zázrak na stránkách Rudého práva

Kampaň v Rudém právu byla zahájena 7. března v čísle 56. Zanalyzována tedy byla čísla 56 – 107. Jednalo se o výtisky, které vyšly během dvou měsíců od zahájení kampaně. Zmínka o Toufarovi či Číhošťském zázraku byla v devíti číslech. Dohromady se jednalo o jedenáct textů. Autorství textů bylo různorodé – dva napsala redakce Rudého práva, dva byly převzaty od ČTK, jeden napsal čtenář do rubriky Dopisy Rudému právu, jeden byl autorský a pět jich bylo otištěno v rubrice Ohlas dne, kterou psal šéfredaktor deníku Vojtěch Dolejší. Do analýzy byly zahrnuty také tři texty, které se primárně věnovaly tzv. procesu s řády. Číhošťský zázrak je ale v článcích více rozebírán, nejedná se pouze o konstatování, že se udál, proto byly do zkoumání zahrnuty.

Vzhledem k menšímu počtu a různorodosti textů budou analyzovány jednotlivě všechny texty k tématu. Výjimku tvoří pouze texty z rubriky Ohlas dne.

Tabulka č. 1: Počet článků k Číhošťskému zázraku v Rudém právu

DATUM	ČÍSLO VYDÁNÍ	POČET ČLÁNKŮ
7. 3. 1950	56	1
9. 3. 1950	58	1
10. 3. 1950	59	1
16. 3. 1950	64	1
17. 3. 1950	65	1
21. 3. 1950	68	2

⁷⁴ KALOUS, Jan. *Číhošťský případ*. Nezávislé centrum pro studium politiky, 2008. 166s. ISBN 978-80-86879-17-8.

⁷⁵ STRÖBINGER, Rudolf a Karel NEŠVERA. *Stalo se v Adventu: "Číhošťský zázrak"*. Praha: Vyšehrad, 1991. 141s. ISBN 80-7021-065-6.

⁷⁶ DRAŠNER, František. *Číhošťský zázrak: zpráva o P. Josefu Toufarovi*. Praha: Libri, 2002. Otazníky našich dějin. 191s. ISBN 80-7277-143-4.

29. 3. 1950	75	1
2. 4. 1950	79	1
5. 4. 1950	81	2

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva⁷⁷

První zveřejněný článek byl dne 7. března na straně tři s titulkem *Jak se udál číhošťský „zázrak“*⁷⁸⁷⁹. Text, který byl přes pravou třetinu celé stránky, byl označen domicilem RP, pravděpodobně se jednalo označení autorského textu redakce Rudého práva. Článek hned v úvodu označoval číhošťský zázrak za propagandu vysoké církve a Západu. O zázraku se v textu psalo buď jako o „t. zv. zázraku“ nebo o „zázraku“. Celá tato událost byla připisována „Vatikánu, který stojí plně ve službách angloamerických válečných štváčů.“⁸⁰ V textu byly také použity úryvky z projevu Václava Noska, který pronesl na tiskové konferenci o den dříve a nastartoval tak zkoumanou propagandistickou kampaň.⁸¹

Z úvodu tedy bylo patrné, že se jedná o kampaň, která byla vedena proti Vatikánu a vedení církve, kteří údajně spolupracovali se Západem. Kritika Vatikánu byla použita v celém textu, příkladem může být i závěrečné shrnutí celé situace: „...vysoká církevní hierarchie ve svých rozvratných plánech proti republice inspirovaných Vatikánem, se neštítí ani nejhanebnějšího podvodu, aby zneužila cítění věřících pro štvanou válečnou propagandu anglo-amerických imperialistů.“⁸² Vedle kritiky církve měl také text potvrdit, že se v Číhošti žádný zázrak neudál a posloužila k tomu citace z vynucené výpovědi samotného Toufara. Otištěné úryvky výpovědi samotného Toufara mohly v lidech vzbuzovat větší pocit důvěryhodnosti. Tato výpověď byla doplněna o dvě fotografie s rozsáhlými popiskami. Na první z nich byl křížek s mechanismem a na druhé samotný mechanismus, který Toufar ovládal z kazatelny. Popisky pak přesně vysvětlovaly, jak samotný mechanismus pracoval. Zajímavostí je, že autor článku

⁷⁷ Rudé právo, 7. března 1950, roč. 30, č. 56. – Rudé právo, 5. dubna 1950, roč. 30, č. 81.

⁷⁸ Pravopisná chyba v titulku, byla vytištěna v Rudém právu, tak jak je zde přepsána.

⁷⁹ RP: Jak se udál číhošťský „zázrak“. Rudé právo. 7. března 1950, roč. 30, č. 56, s. 3.

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ Tamtéž

⁸² Tamtéž

nenapsal správně název vesnice, kde se zázrak udál.⁸³

O dva dny později 9. března byl opět na straně tři zveřejněn článek *Vatikánský „zázrak“ v Čihošti*⁸⁴. V domicilu byla uvedena zkratka autora článku RP. Tento text měl vysvětlit, jak byl do událostí v Čihošti zapletený Vatikán a vysocí církevní hodnostáři. A určit tak strůjce podvodu, který byl proveden na občany. Potvrzeno bylo také propojení se Západem a jeho kritikou, ke které byla použita také válečná terminologie: „*dával jim instrukce Vatikánu, které vycházejí ze střediska válečného štvání imperialistů na Wall Streetu,*“ a dále: „*Vatikán stojí ve službách angloamerických válečných štváčů.*“⁸⁵

Následující den 10. března vyšel článek *Běda tomu, skrze něhož přichází pohoršení*⁸⁶. Autorem byl Karel Vaněk a vyšel na titulní straně. A jak již samotný titulek napovídá, článek propagoval film, který ukazuje „*pravou podobu číhošťského kejklířského „zázraku“.*“⁸⁷ Vedle pozvánky do kina v článku opět nechyběla ani kritika a dehonestace faráře Toufara, který údajně zneužil k nekalým záměrům děti: „*ukazuje se, že tento muž v kněžském rouchu se nerozpakoval hrát pouťové eskamotéra a jeho reklamního agenta v jedné osobě.*“⁸⁸

Jeden z příspěvků v Rudém právu z 16. března 1950 byl napsán čtenářem. Jedná se o dopis, který byl uveřejněn v rubrice Dopisy Rudému právu na straně pět. Autorem textu byl F. Tvrdík z Prahy 1, který pocházel právě z Ledčska, a titulek zněl *O moderním „zázraku“*⁸⁹. V textu používal vzpomínky matky, která v místě stále žila: „*Nevěř tomu, hochu. Dnes, když se nikomu nic špatného neděje, kdy se o nás naše vláda s panem presidentem dobře stará, není potřeba žádných zázraků. Proč se nestal zázrak, když fašisté mučili statisíce a miliony lidí... I z číhošťské farnosti byla řada lidí okupanty umučena a nestal se žádný zázrak.*“⁹⁰ Ve výpovědi byl vedle souhlasu s nynější vládou, také srovnání s událostmi z druhé světové války. Právě výpověď ženy, která v místě žila

---

⁸³ Tamtéž

⁸⁴ RP: Vatikánský „zázrak“ v Čihošti. *Rudé právo*. 9. března 1950, roč. 30, č. 58, s. 3.

⁸⁵ RP: Vatikánský „zázrak“ v Čihošti. *Rudé právo*. 9. března 1950, roč. 30, č. 58, s. 3.

⁸⁶ Karel Vaněk: Běda tomu, skrze něhož přichází pohoršení. *Rudé právo*. 10. března 1950, roč. 30, č. 59, s. 1.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ F. Tvrdík: O moderním „zázraku“. *Rudé právo*. 16. března 1950, roč. 30, č. 64, s. 5.

⁹⁰ Tamtéž.

a zázraku nevěří, byl dobrým přesvědčovacím nástrojem pro čtenáře, že zázrak byl podvod.⁹¹

Článek *Prohlášení katolického duchovenstva*⁹² vyšel 21. března na straně pět. Autorství bylo v domicilu připsáno České Tiskové Kanceláři (ČTK). Text informoval o prohlášení duchovních, kteří nesouhlasili se zneužíváním „*církve v temné hře reakce*.“ Dále také odsuzovali „*hanebný svatokrádežný zločin v Čihošti*“,“⁹³ který byl jedním z důkazů činů reakce. Text měl ubezpečit, že ne všichni kněží pracovali pro reakci a distancovali se od protistátního chování. Zároveň také potvrzovali, že chtěli nejen sloužit církvi, ale také vlasti a státu.⁹⁴

Další článek od ČTK vyšel 29. března na straně tři v čísle 75. Jednalo se o text *Pracující lid odsuzuje podvod v Čihošti*⁹⁵, který informoval o přichozích rezolucích, které psali čtenáři Rudého práva. Tato krátká zpráva měla v lidech probudit pocit, že s chováním církve a zázrakem v Čihošti nesouhlasí ani další pracující lid. Zveřejněn byl výčet několika podniků, které rezoluce zaslaly. Všechny byly podobného rázu jako následující příklad: „*Zaměstnanci libereckých energetických rozvodných závodů protestují proti Vatikánu a vysoké církevní hierarchii a proti prostředkům, kterých tato používá ve snaze rozbít svazek věřících a nižšího duchovenstva*.“⁹⁶

Poslední zmínka o číhošťských událostech byla až 5. dubna v čísle 81 na straně pět. Jednalo se o text *Agenti Vatikánu usvědčení z nejtěžších zločinů proti republice a jejímu lidu*⁹⁷. Primárně informoval o procesu s obžalovanými kněžími, konkrétně ze čtvrtého dne. Otištěny byly výňatky z výpovědí a popsán průběh soudu. Autor byl v domicilu označen jako RP, pravděpodobně se jednalo o text z redakce Rudého práva. Čihošti se věnovala část s názvem *Čihošťským podvodem chtěli korunovat rozvratné dílo*, ve kterém byl stěžejní výslech opata Tajovského, kde doznává, že Čihošťský zázrak byl podvod. Tato pomyslná tečka za kampaní k Čihošťskému zázraku, měla čtenářům

---

⁹¹ Tamtéž

⁹² ČTK: Prohlášení katolického duchovenstva. *Rudé právo*. 21. března 1950, roč. 30, č. 68, s. 5.

⁹³ ČTK: Prohlášení katolického duchovenstva. *Rudé právo*. 21. března 1950, roč. 30, č. 68, s. 5.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ ČTK: Pracující lid odsuzuje podvod v Čihošti. *Rudé právo*. 29. března 1950, roč. 30, č. 75, s. 3.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ RP: Agenti Vatikánu usvědčení z nejtěžších zločinů proti republice a jejímu lidu. *Rudé právo*. 5. dubna 1950, roč. 30, č. 81, s. 5.

dokázat, že byl souzen jeden ze strůjců údajně podvodného zázraku, a že se s takovými „rozvratníky“ umí Československo vyrovnat. V tomto textu byl dokonce napsán název „Číhošť“ špatně dvakrát. Pokaždé s jinou chybou.⁹⁸

Ohlas dne

Pět textů bylo uveřejněno v rubrice Ohlas dne, kterou připravoval šéfredaktor listu Vojtěch Dolejší. Jednalo se o krátké příspěvky/poznámky, které reagovaly na právě uplynulé události. Stalo se tak 9. března, 17. března, 21. března, 2. dubna a 5. dubna. Jejich titulky zněly – *Nebylo to bez příčiny*⁹⁹, *Dva kněží*¹⁰⁰, *Nejde o náboženství*¹⁰¹, *Předpověděli „zázrak“*¹⁰² a *V Číhošti to byl podvod*¹⁰³.

Vždy se jednalo o velmi kritické texty proti církvi či samotnému faráři Toufarovi. Kritika Toufara proběhla několikrát pomocí komparace s jiným farářem. Na jedné straně „zlý“ Toufar, který nenáviděl lidovou demokracii na straně druhé „dobrý“ kněz Horváth, který zakládá zemědělská družstva a jde pracujícím lidu příkladem, či křivě obviněný farář Dechet.¹⁰⁴ Z textů bylo patrné zobrazení motivů dobra a zla.

K vysvětlení, že za zázrakem v Číhošti stála vyšší církev, sloužil proces s řádovými kněžími a přiznání Tajovského, který údajně o podvodu věděl. Zajímavé bylo, že opět autor otiskl přiznání samotného obviněného, kdy pak text vypadal pro čtenáře důvěryhodněji, protože se k činu doznal samotný aktér.¹⁰⁵ Ke kritice autor používal také citace ze zahraničního tisku, které poté vyvracel.¹⁰⁶ Tím chtěl ukázat, že Západ byl opět proti naší republice a stál na straně Vatikánu.

---

⁹⁸ RP: Agenti Vatikánu usvědčení z nejtěžších zločinů proti republice a jejímu lidu. *Rudé právo*. 5. dubna 1950, roč. 30, č. 81, s. 5.

⁹⁹ Vojtěch Dolejší: *Nebylo to bez příčiny*. *Rudé právo*, 9. března 1950, roč. 30, č. 58, s. 3.

¹⁰⁰ Vojtěch Dolejší: *Dva kněží*. *Rudé právo*, 17. března 1950, roč. 30, č. 65, s. 3.

¹⁰¹ Vojtěch Dolejší: *Nejde o náboženství*. *Rudé právo*, 21. března 1950, roč. 30, č. 68, s. 5.

¹⁰² Vojtěch Dolejší: *Předpověděli „zázrak“*. *Rudé právo*, 2. dubna 1950, roč. 30, č. 79, s. 7.

¹⁰³ Vojtěch Dolejší: *V Číhošti to byl podvod*. *Rudé právo*, 5. dubna 1950, roč. 30, č. 81, s. 5.

¹⁰⁴ Vojtěch Dolejší: *Nejde o náboženství*. *Rudé právo*, 21. března 1950, roč. 30, č. 68, s. 5.

¹⁰⁵ Vojtěch Dolejší: *Předpověděli „zázrak“*. *Rudé právo*, 2. dubna 1950, roč. 30, č. 79, s. 7.

¹⁰⁶ Vojtěch Dolejší: *Nebylo to bez příčiny*. *Rudé právo*, 9. března 1950, roč. 30, č. 58, s. 3.

3.3. Číhošťský zázrak ve vybraném regionálním tisku

3.3.1 Číhošťský zázrak na stránkách Jiskry

Regionální týdeník Jiskra, který vycházel právě v místě, kde se Číhošťský zázrak udál, byl také analyzován dva měsíce od zahájení kampaně. První číslo, které vyšlo v tomto období, bylo číslo 10 z 11. března 1950. Dále čísla z následujících osmi týdnů až do čísla 18 ze 7. května 1950. Celkem byly k událostem v Číhošti nalezeny pouze tři články. První z nich byl vydán v čísle 10 z 11. března, poslední pak v čísle 13. z 1. dubna. U dvou textů není uveden autor u jednoho pouze pod zkratkou. Dále byly zveřejněny texty k procesu s řády, v nich se téma číhošťského zázraku vyskytovalo pouze v případě, když bylo zmíněno obvinění Víta Tajovského, který o „falešném zázraku“ údajně věděl. Více však texty číhošťské události neřeší, tak jako v celostátním tisku, proto nebyly do analýzy zahrnuty. Vzhledem k menšímu počtu a různorodosti textů budou analyzovány jednotlivě všechny texty k tématu.

Tabulka č. 2: Počet článků k Číhošťskému zázraku v Jiskře

DATUM	ČÍSLO VYDÁNÍ	POČET ČLÁNKŮ
11. 3. 1950	10	1
18. 3. 1950	11	---
25. 3. 1950	12	1
1. 4. 1950	13	1
8. 4. 1950	14	---
15. 4. 1950	15	---
22. 4. 1950	16	---
29. 4. 1950	17	---

Zdroj: Vlastní zpracování dle Jiskry¹⁰⁷

První článek k události kolem Číhošťského zázraku se vyskytoval v Jiskře již v prvním zkoumaném čísle z 11. března 1950. Jedná se o text, který byl otištěn na straně pět

¹⁰⁷ *Jiskra*, 11. března 1950, č. 10. – *Jiskra*, 29. dubna 1950, č. 17.

a jeho titulky byl „Zázrak“ v Číhošti vysvětlen¹⁰⁸. U tohoto textu nebyl autor uveden.

Jedním z motivů tohoto textu bylo potvrdit, že mezi hlavní nepřátele republiky bylo nutné zařadit i vedení církve. Došlo k tomu již v úvodu článku, kde se na tom shodoval jak obyčejný lid, tak Klement Gottwald. Za nepřítel však nebyla považována celá církev ale pouze její vedení, patrné to bylo již z oslovení „*vysoký klér, vysoká církevní šlechta, nejvyšší církevní hierarchie, je hlásnou troubou reakce.*“¹⁰⁹ Útok tedy nebyl veden proti celé církvi, protože v textu se dále psalo: „*Přijetím nových zákonů dokázala vláda, že to myslí s katolickou církví opravdu upřímně..., aby se církev mohla věnovat svým povinnostem...*“¹¹⁰ Mohlo se tak jednat o utvrzení, že strana to myslela s církví dobře a jediný, kdo dělal problémy, bylo právě vedení církve, které údajně „*provádí kampaň za nové rozrušování pracujících z úspěšné práce.*“¹¹¹ Po tomto obecném úvodu se autor již věnoval místní události – Číhošťskému zázraku.¹¹²

Dalším z motivů textu bylo vyvrácení toho, že v Číhošti došlo k zázraku. A také potvrzení, že je to dílem právě kritizovaného vedení církve. Nejprve byl připomenut samotný „zázrak“, který se udál v prosinci. Popsán je detailně nejen způsob, jakým farář údajný podvod provedl, ale také události, které se staly poté. Potvrzeno bylo, že strana od začátku věděla, že se jedná o podvod a zasáhla, až když to bylo nezbytně nutné. Zajímavé je, že v textu byla použita, jako argument, proč zázraku nevěřit, citace sedmnáctileté dívky, která zázraku nevěří: „*Nikdy jsem nevěřila v zázraky, stejně tak otec a matka. Byl to jen způsob, jak nás ohlupovat.*“¹¹³

Důraz byl kladen na informaci, že za vším stálo vedení církve – „*S takovou kachnou si ovšem páni biskupové, kteří byli podle největších předpokladů duší všech výmyslů*“, „*..., zázrak byl připravován. Kým jiným, než vysokou církevní hierarchií...*“¹¹⁴ Podvod a napojení na nejvyšší církevní hodnostáře potvrzoval ve svých citacích i Klement Gottwald. V neposlední řadě v textu docházelo ke kritice a diskreditaci samotného faráře Josefa

---

¹⁰⁸ [nesignováno]: „Zázrak“ v Číhošti vysvětlen. *Jiskra*, 7. března 1950, č. 10, s. 5.

¹⁰⁹ [nesignováno]: „Zázrak“ v Číhošti vysvětlen. *Jiskra*, 7. března 1950, č. 10, s. 5.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Tamtéž.

Toufara, který byl prohlášen za „falešného faráře“, který právě spolupracoval s vedením církve.¹¹⁵

Druhý článek vyšel o dva týdny později v čísle 12 z 25. března 1950. Titulek tohoto příspěvku zněl *Katolický kněz Bína odsuzuje „zázrak“ v Číhošti*¹¹⁶. Tento text se v rámci regionálního tisku jako jediný dostal na titulní stranu. Ani v tomto případě však nebyl uveden autor textu.

Příspěvek se věnoval projevu kněze Bíny z Nového Města na Moravě na III. Sjezdu budovatelek. V tom nejprve skládá čest pracujícím ženám a jejich práci a burcuje k dalšímu budování, v jeho závěru se však používá číhošťské události, jako příklad útoku reakce. „*Je třeba se těchto ničivých kroků varovat a nevěřit jim, ale poznat i pravdu třeba i prohlašovaných zázraků a podivných událostí, jako byl u nás tzv. ‚zázrak‘ v Číhošti.*“¹¹⁷ Kněz Bína označoval zázrak za „div, způsobený rukou lidskou“ a právě toto chování prý náleželo kejklřům a kouzelníkům. Závěr tohoto textu měl čtenáře utvrdit v tom, že „zázrak v Číhošti“ byl podvod, protože mu nevěřil ani sám kněz z nedaleké farnosti. Patrné také je, že nebyl opět veden útok na celou církev, ale pouze na její část, protože v republice byli i důvěryhodní kněží, což vyplývalo z toho, že se k této události kriticky vyjadřoval právě jiný kněz z okolí.¹¹⁸

Poslední text ke zkoumanému tématu vyšel 1. dubna 1950 ve 13. čísle. Příspěvek byl celý vytištěn kurzívou na straně čtyři. A titulek zněl *Černé na bílém*¹¹⁹. Autor textu byl označen zkratkou - JOP -. Hlavním tématem tohoto článku byla kritika Vatikánu. K té sloužily historické události a také údajné problémy s církví ze současnosti, mimo jiné Číhošťský zázrak. Ten údajně zinscenoval Toufar na rozkazy z Vatikánu. V článku byla také použita citace, která má dokázat, že ani lid Československa nesouhlasí s údajným podvodem v Číhošti: „*Všechnen náš pracující lid ostře odsoudil jednání katolického kněze Toufara, který se v Číhošti na Ledčsku snažil svými kejklřskými hračkami balamutit věřící lid.*“¹²⁰ Dochází také k velké kritice vybraných současných farářů, kteří jsou srovnáváni např.

---

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ [nesignováno]: Katolický kněz Bína odsuzuje „zázrak“ v Číhošti. *Jiskra*, 25. března 1950, č. 12, s. 1.

¹¹⁷ [nesignováno]: Katolický kněz Bína odsuzuje „zázrak“ v Číhošti. *Jiskra*, 25. března 1950, č. 12, s. 1.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ (JOP): Černé na bílém. *Jiskra*, 1. dubna 1950, č. 13, s. 4.

¹²⁰ Tamtéž.

s knězem Bínou, který byl kladným protagonistou textu z 25. března 1950. Mezi kritizované se řadil i páter Toufar, který je nazýván „skvrnou v českém národě“, „zrádce“ a „loutkou“.¹²¹

3.3.2. Číhošťský zázrak na stránkách Průboje

Nyní bude následovat výzkum týdeníku Průboj. Regionálního periodika, jež vycházelo na území, které nebylo spjaté s událostí kolem Číhošťského zázraku. Toto periodikum bylo představeno již výše v kapitole 2.3.1. Týdeník Průboj byl zkoumán v období od 6. března 1950 do 6. května 1950, během kterého vyšlo celkem devět čísel. První z nich je z 10. března a ostatní následují s pravidelnou týdenní periodicitou. Poslední zkoumaný výtisk je z 5. května 1950. Celkem v šesti číslech se však noviny tématu Číhošťského zázraku nebo Josefu Toufarovi žádnou zmínkou nevěnují. Celkem tedy vyšly v tomto týdeníku pouze tři články, které se věnují Josefu Toufarovi nebo Číhošťskému zázraku. Dva z nich jsou z rubriky – Dopisy psané čtenáři jeden pak od místního dopisovatele. V čísle 16 ze 14. dubna se jedna stránka věnuje soudu s řeholníky, ale žádná zmínka o Číhošti se v článku nevyskytuje, proto do analýzy nebyl zařazen. Vzhledem k menšímu počtu a různorodosti textů budou analyzovány jednotlivě všechny texty k tématu.

---

¹²¹ (JOP): Černé na bílém. *Jiskra*, 1. dubna 1950, č. 13, s. 4.

Tabulka č. 3: Počet článků k Číhošťskému zázraku v Průboji

DATUM	ČÍSLO VYDÁNÍ	POČET ČLÁNKŮ
10. 3. 1950	11	---
17. 3. 1950	12	---
24. 3. 1950	13	---
31. 3. 1950	14	2
7. 4. 1950	15	1
14. 4. 1950	16	---
21. 4. 1950	17	---
28. 4. 1950	18	---
5. 5. 1950	19	---

Zdroj: Vlastní zpracování dle Průboje¹²²

První text ke zkoumanému tématu tedy vyšel až 31. března v čísle 14. Byl vytištěn na straně osm, kde se nachází rubrika – Dopisy psané Průboji. Autorem tohoto příspěvku byl M. Troníček z Libochovic. Jako titulek zvolil *Číhošť „zázraku“ a kouzel zbavená*¹²³. Jednalo se o útočný příspěvek proti Vatikánu. A právě události v Číhošti měly špatné chování Vatikánu dokázat: *„Ale číhošťský zázrak nejen že potvrdil křesťanství Vatikánu, ale potvrdil také, že vysoký klérus se dopouští podvodu a bohapustého švindlu na věřících.“*¹²⁴ Nejen, že docházelo ke kritice Vatikánu, ale autor také ubezpečoval čtenáře, že jsou v republice i jiní kněží, kteří slouží pracujícímu lidu. *„Správní faráři“* nevěřili údajnému zázraku z Číhoště a nebyli ovládáni Vatikánem: *„Vysoká hierarchie a imperialisté musí ucítit, že náš věřící lid byl z bludu a tmářství vyveden právě pokrokovým duchovenstvem.“*¹²⁵

Druhý text v tomto čísle vyšel na straně třináct a jeho autorem byl dopisovatel Průboje J. Mervart. Titulek tohoto článku zněl *Pokrokoví kněží budují s lidem*¹²⁶. V tomto textu byli opět představeni kněží, kteří byli dle vlády správní, a proto si zasloužili její podporu. V kontrastu s „pokrokovými kněžími“ byl opět kritizován Vatikán. Z projevu

¹²² Průboj, 10. března 1950, roč. 2, č. 11. – Průboj, 5. května 1950, roč. 2, č. 19.

¹²³ M. Troníček: Číhošť „zázraku“ a kouzel zbavená. Průboj, 31. března 1950, roč. 2, č. 14, s. 8.

¹²⁴ M. Troníček: Číhošť „zázraku“ a kouzel zbavená. Průboj, 31. března 1950, roč. 2, č. 14, s. 8.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ J. Mervart: Pokrokoví kněží budují s lidem. Průboj, 31. března 1950, roč. 2, č. 14, s. 13.

poslance Žáka byl použit úryvek, kde srovnával lidického faráře a Toufara: „...*A necht' je pro vás odstrašujícím příkladem komediant a falšovatel náboženství číhošťský farář Toufar, který se na návod vatikánských podvodníků si chtěl ze svého vysokého poslání udělat docela obyčejný závod na ohlupování věřících.*“¹²⁷ Právě v projevu Žáka lze najít srovnání dobra (lidický farář, který byl popraven s ostatními) a na druhé straně odstrašující případ Toufar, který zneužíval svého postavení a balamutil pracující lid. Útok na Vatikán byl ve spojení „vatikánských podvodníků“ v úvodu textu pak např. „diktát Vatikánu“. Zároveň se ve výpovědi nacházela negativní označení faráře Toufara – „komediant a falšovatel“.¹²⁸

Poslední text vyšel 7. dubna v následujícím čísle 15. Jedná se opět o příspěvek čtenáře, který byl zveřejněn na straně osm v rubrice Dopisy psané Průboji. Autorem je J. Adámek z Děčína. Titulek zní *Střízlivíme*¹²⁹. Autor textu v úvodu vysvětluje, že by kostely měly sloužit věřícím a otázkám víry a že tomu tak vždy nebylo. Opět se zde setkáváme s tím, že byla Číhošť zmiňována jako špatný příklad, jako důkaz že byla údajně česká církev spojena s Vatikánem, na který také autor útočil například výrokem „*pánům v područí Říma*“.¹³⁰ V závěru bylo také povzbuzení a ujištění, že si vláda dokáže udělat v republice pořádek – „*s darmošlapy si vláda umí poradit*“.¹³¹

3.4. Komparace periodik k Číhošťskému zázraku

3.4.1. Číhošťský zázrak – srovnání regionálního tisku

Pro analýzu kampaně k Číhošťskému zázraku byl vybrán regionální týdeník Jiskra, který vycházel v regionu, kde se zázrak udál, a poté týdeník Průboj, který vycházel v Ústeckém kraji a samotný zázrak se regionu žádným způsobem nedotýkal. Vzhledem k tomu, že se v obou případech jednalo o týdeník, může být také porovnávána četnost textů.

A právě četnost textů v regionálních textech je velmi zajímavá. I přesto, že Ústecký kraj není žádným způsobem s Číhošťským zázrakem spjatý, tak zde vyšel stejný počet textů,

---

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ J. Adámek: *Střízlivíme. Průboj*, 7. dubna 1950, roč. 2, č. 15, s. 8.

¹³⁰ J. Adámek: *Střízlivíme. Průboj*, 7. dubna 1950, roč. 2, č. 15, s. 8.

¹³¹ Tamtéž.

jako v kraji Jihlavském. Jak v Jiskře, tak v Průboji vyšly tři texty. Rozdílná ale byla jejich forma. V Jiskře vycházely klasické články, které se buď celé věnovaly zázraku a snažily se ho objasnit nebo ho autoři odsuzovali. V Průboji pak vyšly dva texty, které byly napsány samotnými čtenáři týdeníku a zveřejněny v rubrice Dopisy psané Průboji, třetí byl od dopisovatele Průboje a opět se jednalo pouze o názorový text. Zajímavé je, že se k situaci v Číhošti vyjadřovali více občané Ústeckého kraje, kterých se tato událost výrazně nedotýkala, za to v Jiskře žádný názor lidí z okolí události zveřejněn nebyl. Zároveň pokud by téma Číhošťského zázraku čtenáři Průboje nezvolili do svých textů, nebyla by pravděpodobně v Průboji tato událost žádným způsobem prezentována.

V textech jihlavské Jiskry se vyskytovala tato témata: potvrzení podvodu, kritika vedení církve a Vatikánu, kritika Toufara a také potvrzení, že existují i faráři, kteří jsou věrni republice. V ústecké Průboji byl kladen důraz pouze na kritiku církve řízenou z Vatikánu a potvrzení, že byli v republice i správní faráři. Rétorika však byla dosti obdobná. Jednalo se o kritické texty, kde byly použity termíny jako – „vysoký klér, darmošlapi, vatikánští podvodníci, vysoká církevní šlechta, hlásná trouba reakce apod.“ Ovšem kritika Toufara a zdůraznění, že jsou v republice i jiní kněží probíhala rozdílnými způsoby. V Jiskře se jednalo o kritiku Toufara jiným farářem. V Průboji pak byla použita metoda, kdy byl Toufar srovnáván s chováním lidického faráře během druhé světové války. V obou týdenících byl za viníka a strůjce údajného falešného zázraku určen Vatikán.

3.4.2. Číhošťský zázrak – srovnání regionálního tisku s celostátním

Nyní bude srovnána kampaň v regionálním tisku v místě, kde se Číhošťský zázrak udál, tedy v Jiskře, s kampaní v celostátním tisku v Rudém právu. Vzhledem k tomu, že se jedná o deník a týdeník nebude srovnáván počet článků.

Texty v Rudém právu se často objevovaly na straně tři a straně pět, v jednom případě se pak dostala tato událost na titulní stranu deníku. V Jiskře se však umístění článků pokaždé měnilo. Události kolem Číhošťského zázraku se řešily na straně pět, čtyři a jednou dokonce i na titulní straně. S ohledem na počet stran periodik se dá říct, že umístění textů bylo velmi podobné. Texty v Rudém právu byly buď převzaty z ČTK, nebo se jednalo o autorské texty redakce či dalších přispěvatelů. Články v Jiskře byly často anonymní v jednom případě se značkou JOP, ze které také nebyl patrný autor. Různorodost textů ale byla větší v celostátním tisku. Vyskytovaly se zde zpravodajské články, pozvánky, názory čtenářů, poznámky v rubrice Ohlas dne, zmíněny byly také rezoluce a prohlášení duchovenstva. V Jiskře byly

převážně články zpravodajské, v jednom případě se jednalo o komentář. I v tomto případě je důležité konstatovat zajímavost, že se v regionálním tisku nevyskytovaly články, které by zveřejňovaly názory místních obyvatel. Možné je, že lidé v okolí Číhoště přece jenom zázraku stále věřili a tyto názory se redakci ke zveřejnění nehodily. S tím možná souvisí i témata, která se během propagandy kolem Číhoště objevovala.

Témata v Rudém právu byla následující: kritika Vatikánu a Západu, souhlas obyvatel a kněží s tím, že byl zázrak zfalšován. V Jiskře se jednalo hlavně o vyvrácení toho, že se jednalo o zázrak, kritika Vatikánu a vysokých představitelů církve a také distanc farářů od falešného zázraku. V Jiskře možná právě z důvodu přesvědčit čtenáře o podvodu byl více zázrak vyvrácen. Rétorika článků však byla velmi podobná, v Rudém právu však o trochu více útočná, převážně při kritice Západu a Vatikánu, použita byla slovní spojení jako „váleční štváči, imperialisté. Kritika Vatikánu byla v Rudém právu také podpořena zveřejněnými rezolucemi, ve kterých byl Západ odsuzován a právě názor pracujícího lidu mohl být pro ostatní lid rozhodující. V obou případech používali autoři textů různé způsoby kritiky. Rudé právo používalo srovnání faráře Toufara s jinými kněžími, vedle kterých, byl vždy popsán velmi negativně. Ke kritice církve byly použity také historické události, převážně situace z druhé světové války. V Jiskře docházelo ke kritice zázraku a jeho vyvrácením pomocí výpovědí jiného kněžího ze stejného kraje, který měl svými názory zázrak vyvrátit. V obou případech je možné se setkat s použitím reálných výpovědí (Toufara a Tajovského), které měly dodat textům větší důvěryhodnost a autentičnost. V obou případech také docházelo ke kritice faráře Toufara, ale za hlavního viníka byl v obou periodikách označen Vatikán, který pracoval pro západní státy, a Toufar údajně jednal pouze na jejich příkazy.

4. PROPAGANDA

KOLEM JANA BUCHALA

4.1. Osobnost Jana Buchala v procesu s Miladou Horákovou

Jan Buchal se narodil 30. května 1913 v Litavě (okr. Tišnov). Po druhé světové válce krátce pracoval ve službě u motorizovaného oddělení SNB. Stal se také členem národně socialistické strany. Buchal se dvakrát pokusil neúspěšně emigrovat a poté založil protikomunistickou skupinu na Ostravsku a chtěl provést převrat. Vytvořil zásadní dokument pro počáteční fázi „Sokolské revoluce“. Důvody ke konání této revoluce shrnul do sedmi bodů: únorový puč byl proveden proti vůli většiny národa, Benešův podpis pod demisí ministrů ze dne 25. února 1948 byl zfalšován, ministr zahraničí Jan Masaryk byl zavražděn, volby z 30. května 1948 nebyly svobodné ani demokratické, současní politici neplní své ústavní závazky, vláda porušuje mezinárodní dohody dodávkami zbraní pro válku v Palestině, na území Československé republiky existují donucovací pracovní tábory, orgány bezpečnosti používají při vyšetřování zatčených osob gestapácké metody. Během roku 1949 hlavní organizátoři připravovali případný převrat. Skupina Jan Buchal, Miroslav Sýkora, Josef Polomský, Valím Vaclík, Ladislav Ceé, Miloš Morávek, byla však infiltrována agenty STB a 25. října 1949 byli zatčeni hlavní osoby ostravského hnutí.¹³²

Příprava procesu, ve kterém byl souzen také Jan Buchal, trvala více než rok a jeho politická koncepce, zaměření a konstrukce se neustále proměňovala. Proto se často měnila i sestava obžalovaných. Měnil se i název celého procesu. Nakonec byl vybrán – Vedení záškodnického spiknutí. V sestavě „vedení“ a v konstrukci procesu se prosadil rozhodující vliv sovětských poradců a jejich snaha vyrobít velký případ. V procesu byly zastoupeny všechny hlavní složky odboje. Jan Buchal zastupoval národněsocialistický

---

¹³² FORMÁNKOVÁ, Pavlína a Petr KOURA. *Žádáme trest smrti!: propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.* : (historická studie a edice dokumentů). Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. ISBN 978-80-87211-03-8, s. 42 – 43., ŠIMÍČEK, Petr. *Jan Buchal - Neznámý muž z procesu s Dr. Miladou Horákovou*. Moderní dějiny [online]. 2011 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/jan-buchal-neznamy-muz-z-procesu-s-dr-miladou-horakovou/>.

směr.¹³³ Podrobně byla příprava procesu popsána v kapitole 2. 5. 2.

Podle spisu obžalovaný Buchal zorganizoval společně s Miroslavem Sýkorou teroristickou skupinu na Ostravsku, která byla vybavena zbraněmi. Údajně Buchal také navázal kontakt s americkou špiónážní skupinou v západním Německu.

„Cílem Buchala bylo provedení protistátního puče, a k tomu účelu vypracoval podrobný plán, týkající se obsazení nejdůležitějších míst v Ostravě.“¹³⁴ A takto se během výslechu ke svým činům přiznal: „Zorganizoval jsem na Ostravsku z popudu bývalé poslankyně Zemínové protistátní skupinu, jejímž cílem bylo svrhnout dnešní lidově demokratickou vládu. K tomu účelu jsem vyhledával lidi reakčního smýšlení. Pak jsem dostal příkaz z pražského ústředí, abych vybíral pro ústředí peníze. Pokusil jsem se také o navázání protistátních styků se zahraniční emigrací, se Zenklem.“¹³⁵

Rozsudek smrti byl vynesena 8. června 1950 Státním soudem v Praze. O milost žádal sám Jan Buchal, jeho manželka a sestra. Žádná z proseb však nebyla vyslyšena a 26. června Klement Gottwald všechny žádosti o milost zamítl. Jan Buchal byl popraven jako třetí v pořadí spolu s Miladou Horákovou, Oldřichem Peclem a Závěšem Kalandrou 27. června 1950 v Praze. Jeho poslední slova zněla takto: „*Ať žije svobodné Masarykovo a Benešovo Československo!*“¹³⁶ Jan Buchal byl rehabilitován po roce 1990 a v roce 1993 mu město Ostrava udělilo čestné občanství.¹³⁷

Po monstrprocesu s Vedením záškodnického spiknutí, ve kterém byl odsouzen samotný Buchal, následovala série ostravských procesů, která začala 17. července. Celkem bylo z Buchalovy skupiny odsouzeno 82 lidí. K trestu smrti byli odsouzeni také

---

¹³³ FORMÁNKOVÁ, Pavlína a Petr KOURA. *Žádáme trest smrti!: propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.* : (historická studie a edice dokumentů). Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. ISBN 978-80-87211-03-8, s. 42 – 43.

¹³⁴ Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice: Horáková a spol. I. vydání. Praha: Ministerstvo spravedlnosti nákladem Orbisu, 1950. ISBN 978-80-7309-533-8, 242 – 243.

¹³⁵ Tamtéž, s. 99.

¹³⁶ FORMÁNKOVÁ, Pavlína a Petr KOURA. *Žádáme trest smrti!: propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.* : (historická studie a edice dokumentů). Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. ISBN 978-80-87211-03-8, 142 – 143.

¹³⁷ ŠIMÍČEK, Petr. *Jan Buchal - Neznámý muž z procesu s Dr. Miladou Horákovou*. Moderní dějiny [online]. 2011 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/jan-buchal-neznamy-muz-z-procesu-s-dr-miladou-horakovou/>.

Miroslav Sýkora, Josef Polomský, Miloš Morávek a Ladislav Ceé.¹³⁸

Vzhledem k tomu, že je tento případ obecně známý, nezacházela jsem do úplných podrobností soudního procesu, ale snažila jsem se představit stěžejní osobnost pro tuto práci Jana Buchala. Pro zjištění širších souvislostí je doporučeno prostudovat další literaturu k tématu jako je publikace Karla Kaplana – *Největší politický proces: M. Horákové a spol.*¹³⁹ A také knihu zabývající se propagandistickou kampaní k tomuto procesu – *Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.*¹⁴⁰ od Petra Koury a Pavlíny Formánkové. V knižní podobě také vyšel v roce 1951 obžalovací spis – *Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice*¹⁴¹.

4.2. Jan Buchal v Rudém právu

Kampaň v Rudém právu k procesu s Miladou Horákovou a také s Janem Buchalem byla zahájena 31. května 1950 v čísle 128. Zanalyzována tedy byla čísla 128 – 179. Jednalo se o výtisky, které vyšly během dvou měsíců od zahájení kampaně. Vzhledem k tomu, že se jednalo o jednu z nejrozsáhlejších kampaní, což dosvědčuje i počet článků, který během dvou měsíců vyšel, budou texty rozděleny do jednotlivých kategorií – oficiální texty, rezoluce, autorské texty, dopisy čtenářů, rubrika Ohlas dne, rubrika Pražský den a ostatní texty. V úvodu každé kategorie bude shrnutá kampaň celkově. Konkrétně budou zanalyzovány texty, ve kterých se alespoň jednou vyskytovalo jméno Jana Buchala, které je stěžejní pro tuto diplomovou práci. Celkem k procesu s Miladou Horákovou vyšlo 137 příspěvků¹⁴². Jméno Jana Buchala se pak vyskytovalo v 19 člancích.

---

¹³⁸ ŠIMÍČEK, Petr. *Jan Buchal - Neznámý muž z procesu s Dr. Miladou Horákovou*. Moderní dějiny [online]. 2011 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/jan-buchal-neznamy-muz-z-procesu-s-dr-miladou-horakovou/>.

¹³⁹ KAPLAN, Karel. *Největší politický proces: "M. Horáková a spol."*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1995. Studie - materiály - dokumenty. 347s. ISBN 80-85270-48-X.

¹⁴⁰ FORMÁNKOVÁ, Pavlína a Petr KOURA. *Žádáme trest smrti!: propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.* : (historická studie a edice dokumentů). Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. 607s. ISBN 978-80-87211-03-8.

¹⁴¹ *Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice: Horáková a společníci*. I. vydání. Praha: Ministerstvo spravedlnosti nákladem Orbisu, 1950. 275s. ISBN 978-80-7309-533-8.

¹⁴² Seznam všech článků k procesu s Miladou Horákovou je sepsán v příloze č. 2.

Tabulka č. 4: Počet článků o Janu Buchalovi v Rudém právu

DATUM (rok 1950)	ČÍSLO VÝDÁNÍ	POČET TEXTŮ	POČET TEXTŮ Jan Buchal
31. 5.	128	1	1
1. 6.	129	1	1
2. 6.	130	7	---
3. 6.	131	9	1
4. 6.	132	13	1
6. 6.	133	14	4
7. 6.	134	13	---
8. 6.	135	18	---
9. 6.	136	8	2
10. 6.	137	27	3
11. 6.	138	16	2
13. 6.	139	2	---
15. 6.	141	1	---
18. 6.	144	1	---
20. 6.	145	1	---
25. 6.	150	2	2
28. 6.	152	1	1
11. 7.	162	1	---
22. 7.	172	1	1

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva¹⁴³

Oficiální texty

První text vyšel hned první den od vyhlášení kampaně, a to 31. května. Jednalo se o informace, které získala redakce Rudého práva na tiskové konferenci. Titulek článku zněl *Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice a jejímu lidu*¹⁴⁴ a byl na straně tři

¹⁴³ *Rudé právo*, 31. května 1950, roč. 30, č. 128 – *Rudé právo*, 30. července, roč. 30, č. 179.

¹⁴⁴ RP: Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice a jejímu lidu. *Rudé právo*, 31. května 1950, roč. 30, č. 179, s. 3 - 4.

a čtyři. Již titulek naznačoval, že byl spáchán zločin na všech lidech a v takovém duchu kampaň pokračovala i v následujících dnech. Jednalo se o text, který vycházel z oficiálních informací a přetištěny byly jak obžaloby, tak vizitky jednotlivých obžalovaných. Podobné texty vycházely po celou dobu kampaně. Tyto příspěvky vycházely převážně z výpovědí obžalovaných a dalších oficiálních informací, proto budou v této práci nazývány jako texty oficiální. Celkem jich ve zkoumaném období vyšlo v Rudém právu devět v devíti číslech, viz tabulka č. 5 níže. Tyto články, byly vždy velmi rozsáhlé, často byly otištěny i na více stránkách. Dále byly zařazeny do oficiálních textů články, které byly od ČTK a informovaly o některé z částí soudu, jako bylo zahájení, vykonání rozsudku apod.

Tabulka č. 5: Oficiální texty k Janu Buchalovi v Rudém právu

DATUM	TITULEK	ZVEŘEJNĚNÉ VÝSLECHY
31. května	Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice a jejímu lidu	
1. června	Chtěli válku proti republice, aby kapitalisté mohli novu vykořisťovat náš lid	Milada Horáková
3. června	Teroristickými akcemi chtěli zmařit výstavbu naší země	Fráňa Zemínová, František Přeučil
4. června	Bdělost našeho lidu zmařila spiknutí bandy záškodníků a špiónů, spolčených s imperialisty Čtvrtý den procesu s vedením záškodnického spiknutí proti republice	Jan Buchal, Antonie Kleinerová, Oldřich Pecl, Záviš Kalandra
9. června	Rozsudek státního soudu dopadl plnou vahou na odpornou bandu velezrádců a špiónů Odporná banda velezrádců a špiónů dohrála svou hanebnou roli	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva¹⁴⁵

¹⁴⁵ *Rudé právo*, 31. května 1950, roč. 30, č. 128 – *Rudé právo*, 30. července, roč. 30, č. 179.

Jan Buchal byl vyslýchán spolu s Fráňou Zemínovou a Františkem Přeučilem, ale jeho výslech byl otištěn až v dalším čísle v příspěvku *Bdělost našeho lidu zmařila spiknutí bandy záškodníků a špiónů, spolčených s imperialisty*¹⁴⁶. Hned v úvodu textu byla určena Buchalovi role celé skupiny a to jako vůdce teroristické skupiny. Jan Buchal měl být tedy chápán jako osoba, která měla stát za plánovanými vraždami a různými přepadeními.¹⁴⁷

Pouze krátké noticky informovaly čtenáře o potvrzení a vykonání rozsudku. Stalo se tak v textech *Nejvyšší soud potvrdil rozsudek nad vedením záškodnického spiknutí proti republice*¹⁴⁸ a *Rozsudek nad velezrádci vykonán*¹⁴⁹. Jednalo se pouze o krátké informační texty. Zároveň byl druhý příspěvek vysázen na místo, kterého si čtenář okamžitě nevšimne. Bylo to pravděpodobně z toho důvodu, aby již nebylo upozorňováno na vykonání trestu, které by ve čtenářích mohlo evokovat špatné asociace a vzpomínky např. na tresty smrti, které praktikovali nacisté během druhé světové války, které právě komunisté často v kampani kritizovali.

Ostravským procesům, ve kterých byla souzena skupina, kterou dal dohromady údajně sám Jan Buchal, se pak věnoval pouze jeden text *Spravedlivý trest nad teroristickou skupinou na Ostravsku*¹⁵⁰, ve kterém bylo shrnutí celého procesu a také tresty, které soud udělil. Jan Buchal byl v tomto textu považován za strůjce protistátní činnosti na Ostravsku. Připomenuto také bylo, že Buchal již odsouzen byl, a to v pražském procesu spolu s Miladou Horákovou aspoň.¹⁵¹

Rezoluce, prohlášení proti „zrádcům“, souhlasy s rozsudkem

Během procesu a krátce po něm byly také v Nové Svobodě otištěny rezoluce, prohlášení proti zrádcům a po vynesení rozsudku, také souhlasné texty s jeho výší. Všechny tyto příspěvky propojoval stejný pohled pracujícího lidu na právě probíhající proces.

---

¹⁴⁶ ČTK: *Bdělost našeho lidu zmařila spiknutí bandy záškodníků a špiónů, spolčených s imperialisty. Rudé právo*, 4. června 1950, roč. 30, č. 132, s. 3.

¹⁴⁷ ČTK: *Bdělost našeho lidu zmařila spiknutí bandy záškodníků a špiónů, spolčených s imperialisty. Rudé právo*, 4. června 1950, roč. 30, č. 132, s. 3.

¹⁴⁸ ČTK: *Nejvyšší soud potvrdil rozsudek nad vedením záškodnického spiknutí proti republice. Rudé právo*, 25. června 1950, roč. 30, č. 150, s. 1.

¹⁴⁹ ČTK: *Rozsudek nad velezrádci vykonán. Rudé právo*, 28. června 1950, roč. 30, č. 152, s. 3.

¹⁵⁰ ČTK: *Spravedlivý trest nad teroristickou skupinou na Ostravsku. Rudé právo*, 22. červenec 1950, roč. 30, č. 172, s. 5.

¹⁵¹ Tamtéž

V některých číslech bylo zveřejněno rezolucí více pod jedním společným titulkem. Během zkoumaného období vyšlo padesát dva článků tohoto typu. A pouze v jednom bylo zmíněno jméno Jana Buchala. Tyto texty prezentovaly často názor pracujícího kolektivu či jednotlivce. Celý seznam rezolucí je k prostudování v příloze č. 2.

Masové zveřejňování rezolucí nebo i seznamy podniků, kde rezoluce sepsaly, měly demonstrovat většinový názor obyvatel na proces. Tedy ukázat rozhořčení nad účastníky procesu a vyjádřit souhlas se směřováním československého státu k budování socialismu, který právě odsouzení chtěli údajně zničit. Právě vyšší nasazení při dalším budování slibují dělníci ve svých prohlášeních. Příkladem klasické rezoluce může být tento text: „*Miliony našich pracujících – praví se v resoluci – kteří denně svou usilovnou prací budují šťastný zítřek, si nenechají vyrvat revoluční vymoženosti ani samostatnost státu, nenechají rozvracet socialistickou výstavbu republiky, ani ohrožovat ji. Odsuzujeme válečné přípravy imperialistů a smeteme s cesty všechny jejich pomahače, mezi nimi i ty, kteří stojí před soudem v Praze. Žádáme jejich nejpřísnější potrestání.*“¹⁵²

V textu *Odsouzení celým národem*¹⁵³ bylo čtenářům představeno, jak se prohlášení sepsovala a jak o obžalovaných debatovali samotní dělníci. Součástí pak byly i sepsané rezoluce. Zmíněn byl v článku i Jan Buchal: „*A když si k tomu představíš, jaký život by nám připravili páni Peclové a Hejdové i se svými Buchaly – jejich vina se tím zvyšuje. Když oni neměli v sobě ani stín lidskosti, nemůže mít pro ně lidská společnost slitování.*“¹⁵⁴

Ohlas dne

Pravidelnou rubrikou v Rudém právu byl Ohlas dne, kde zveřejňoval své postřehy šéfredaktor listu Vojtěch Dolejší. Autor se v krátkých poznámkách snažil reflektovat a oglosovat aktuální dění. Během kampaně se jako jedno z témat objevoval právě proces s vedením záškodnického spiknutí. Stalo se tak ve dvaceti čtyřech příspěvcích v deseti číslech, převážně v době procesu. Ve třech svých poznámkách zmínil Vojtěch Dolejší také Jana Buchala, viz tabulka č. 6 níže.

---

¹⁵² RP: Resoluce 3000 občanů z Gottwaldova. *Rudé právo*, 4. června 1950, roč. 30, č. 132, s. 1.

¹⁵³ [nesignováno]: Odsouzení celým národem. *Rudé právo*, 10. června 1950, roč. 30, č. 137, s. 1.

¹⁵⁴ Tamtéž.

Tabulka č. 6: Texty v rubrice Ohlas dne k Janu Buchalovi v Rudém právu

DATUM	TITULEK
3. června	Více bdělosti
6. června	Ztratili tvář člověka
6. června	Zprostředkované předpovědi

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva¹⁵⁵

V prvním případě Vojtěch Dolejší kritizoval Západ a upozorňoval na jeho propagandu, podle které údajně v Československu vládne teror a špatné podmínky. A právě podmínky, v jakých žili odsouzení, například Jan Buchal pobíral vysokou penzi, měly být důkazem o tom, že Západ lže. Zároveň také obžalované kritizoval, že chtěli na úkor pracujícího lidu získávat vyšší prostředky. I v tomto případě byla použita agresivní rétorika.¹⁵⁶ Ke kritice a výrazným útokům na obžalované docházelo i v dalším příspěvku. Dle autora u obžalovaných, které konkrétně jmenoval, by člověk nenašel ani zbyteček lidského citu. Dále také určil, jaké postavení v celé skupině měli jací členové. Jan Buchal měl údajně tento úkol: „*Na sprostou a špinavou práci měli spiklenci Jana Buchala.*“¹⁵⁷ V posledním příspěvku, kde se vyskytovalo Buchalovo jméno docházelo ke kritice Fráni Zemínové, a právě citace Buchala měla být argumentem pro autorovo tvrzení.¹⁵⁸

Všechny texty v této rubrice byly velmi kritické. Často však nepřinášely žádné nové informace. Reagovaly buď na aktuální dění či na jiné texty v Rudém Právu. Většina těchto příspěvků však měla společné znaky. Docházelo v nich ke kritice obžalovaných. Opakovala se často jejich minulost a zdůrazňováno bylo, jak dobře se za kapitalismu měli. Označování byli jako „vyvolávači válečných konfliktů“ a prezentování jako nejhorší zločinci.

Autorské texty

Během této kampaně vyšlo v Rudém právu velké množství autorských textů, mezi které jsou v této práci řazeny články, které měly konkrétního autora. Celkem jich bylo během kampaně šestnáct. Nejvíce jich bylo zveřejněno od Ludmily Cekotové, dohromady čtyři. Druhým častým dopisovatelem pak byl Bedřich Rohan, který měl v Rudém právu na toto

¹⁵⁵ *Rudé právo*, 31. května 1950, roč. 30, č. 128 – *Rudé právo*, 30. července, roč. 30, č. 179.

¹⁵⁶ Vojtěch Dolejší: Více bdělosti. *Rudé právo*, 3. června 1950, roč. 30, č. 131, s. 5.

¹⁵⁷ Vojtěch Dolejší: Ztratili tvář člověka. *Rudé právo*, 6. června 1950, roč. 30, č. 133, s. 5.

¹⁵⁸ Vojtěch Dolejší: Zprostředkované předpovědi. *Rudé právo*, 6. června 1950, roč. 30, č. 133, s. 5.

téma tři texty. Dále se již jednalo o jednotlivce. Pouze v pěti textech ale bylo zmíněno jméno Jana Buchala. Ve dvou příspěvcích ho zmiňoval Václav Slavík. Seznam je opět uvedený v tabulce č. 7 níže. Všechny texty byly opět velmi kritické a připomínaly osobnosti, činy obžalovaných, chování během procesu s vedením záškodnického spiknutí.

Tabulka č. 7: Autorské texty o Janu Buchalovi v Rudém právu

DATUM	TITULEK	AUTOR
6. června	Galerie zrádců	Bedřich Rohan
10. června	Starý podlý svět	Karel Nový
11. června	V žoldu nepřátel lidstva	Václav Slavík
11. června	Vlastníma očima	Ludmila Cekotová
25. června	Proces s vedením záškodnického spiknutí	Václav Slavík

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva¹⁵⁹

Ve všech autorských textech, ve kterých byl zmíněn Jan Buchal, docházelo opět k velké kritice, tentokrát všech obžalovaných. Zdůrazněné bylo, že účastníci procesu ničili dílo lidí, kteří tak těžce pracují. Byly popsány jejich plány a úlohy v rámci rozvracení republiky. Jan Buchal byl v textech popisován jako „gangsterská postava esesáckého typu“, která shromažďovala zbraně a chystala vraždy. V textu *Vlastníma očima*¹⁶⁰ autorka informovala o procesu očima dělníků, kteří se procesu zúčastnili a následně o něm se svými spolupracovníky debatovali. V jednotlivých odstavcích debatovali o procesu různí zaměstnanci a věnovali se každý jinému odsouzenému. U tohoto článku bylo poznat, že stejní dělníci nemohli debatovat o stejných dnech a totožných obžalovaných, protože se obecnost při procesu každý den obměňovalo. Jan Buchal byl v diskuzi dělníků popsán takto: „*Lotr Buchala, důstojný doplněk celé společnosti, která jednou rukou psala špionážní zprávu, v druhé měl dynamitovou nálož...měl podle jejich zbožného přání vtrhnout do Československa v patách za americkými tanky, zároveň s celou zrádnou emigrací,...*“¹⁶¹

Dopisy čtenářů

Během procesu vyšly v Rudém právu i tři texty čtenářů v rubrice Dopisy Rudému

¹⁵⁹ *Rudé právo*, 31. května 1950, roč. 30, č. 128 – *Rudé právo*, 30. července, roč. 30, č. 179.

¹⁶⁰ Ludmila Cekotová: *Vlastníma očima*. *Rudé právo*, 11. června 1950, roč. 30, č. 138, s. 4.

¹⁶¹ Tamtéž.

právu. Jméno Jana Buchala se v textech ale ani jednou neobjevilo. Příspěvky byly od různých autorů. Tyto články byly velmi útočné vůči Miladě Horákové.

Nezařazené články

Vedle těchto kategorií byly v Rudém právu i další texty o procesu, které však nelze zařadit ani do jedné z nich. Jednalo se často o články, které řešily zahraniční tisk a jejich způsob prezentování procesu. Zmiňována ale byla pouze levicová periodika, která se ztotožňovala s nastavenou propagandou v Československu, takže se tak čtenáři mohli utvrdit v tom, že když se o procesu stejně vyjadřoval i zahraniční tisk, tak v tom československém psali pravdu. V jednom případě se jednalo o reportáž z místa, kde se konala beseda o procesu. Dále se také jednalo o názorové komentáře, u kterých však nebyl zmíněn autor. Pouze jeden příspěvek zmínil i Jana Buchala a to komentář *Jménem republiky – jménem míru*¹⁶² od neznámého autora.

Jednalo se opět o velmi negativní text. Kritika byla zdůrazněna agresivní rétorikou, používána byla spojení jako „banda zločinců, zákeřné hydrie, anglo-američtí imperialisté, profesionální zločinci, lokajové z Wall streetu, odporná banda“ apod. Vedle obecné kritiky byly zmiňovány i prohřešky odsouzených. Jan Buchal byl nazván „profesionálním zločincem“. Autor textu také připomněl zasláné rezoluce a význam pracujícího lidu, který pomáhá budovat socialismus. Utvrzení pro čtenáře, že i oni rozhodují a podílí se na dění v republice bylo v tomto prohlášení: „*Rozsudek, vynesený státním soudem naší lidově demokratické republiky je rozsudkem československého lidu.*“¹⁶³ Zdůrazňován byl často boj: „boj kapitalistické reakci“, „nesmíme v boji ochabnout“, „boj za mír“.¹⁶⁴

Rubrika Pražský den

Na poslední straně každého vydání Rudého práva se vyskytovala rubrika Pražský den. V této části Rudého práva byly zveřejňovány články, které byly převážně z Prahy a okolí. Vycházely zde jak názory čtenářů na proces s vedením záškodnického spiknutí, tak rezoluce a prohlášení jednotlivých podniků. Osoba Jana Buchala však v žádném textu nebyla zmíněna. Veškeré tyto příspěvky byly podobného charakteru jako již analyzované texty výše, a ještě navíc se netýkaly Jana Buchala, proto nebyly v této práci více zkoumány.

---

¹⁶² [nesignováno]: Jménem republiky – jménem míru. *Rudé právo*, 10. června 1950, roč. 30, č. 137, s. 1.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ Tamtéž.

Veškerý seznam článků je uveden v příloze č. 2.

4.3. Jan Buchal v regionálním tisku

4.3.1. Jan Buchal v ostravské Nové svobodě

Regionální deník Nová svoboda, který vycházel právě v místě, kde Jan Buchal prožil velkou část svého života a kde se účastnil odbojové činnosti, byl také analyzován dva měsíce od zahájení kampaně. První číslo, které vyšlo v tomto období, bylo číslo 127 z 1. června 1950. Vzhledem k tomu, že Nová svoboda byl deník, bylo analyzováno celkem 53 čísel. Vzhledem k velkému množství textů a jejich podobnosti, budou rozděleny na jednotlivé kategorie – texty ze soudní síně, rezoluce, dopisy čtenářů, texty k soudu s Janem Sýkorou a ostatní články. V úvodu každé kategorie bude shrnutá kampaň celkově. Konkrétně budou zanalyzovány texty, ve kterých se alespoň jednou vyskytuje jméno Jana Buchala, které je stěžejní pro tuto diplomovou práci. Dohromady bylo k procesu s Miladou Horákovou nalezeno 51 článků. Konkrétně jméno Jana Buchala se pak vyskytovalo ve 25 člancích. V druhé polovině července byly v Nové Svobodě texty, které řeší soud s odbojovou skupinou, která je spojována právě s Janem Buchalem. Pro analýzu však byly vybrány pouze ty články, kde se jeho jméno alespoň jednou vyskytuje. V ostatních případech na článek nebyl brán zřetel.

Tabulka č. 8: Texty o Janu Buchalovi v Nové svobodě

DATUM (rok 1950)	ČÍSLO VYDÁNÍ	POČET TEXTŮ	POČET TEXTŮ BUCHAL	DATUM (rok 1950)	ČÍSLO VYDÁNÍ	POČET TEXTŮ	POČET TEXTŮ BUCHAL
1. 6.	127	1	1	28. 6.	150	1	1
2. 6.	128	1	1	2. 7.	154	1	---
3. 6.	129	2	---	19. 7.	167	1	1
4. 6.	130	4	1	20. 7.	168	2	2
6. 6.	131	2	---	21. 7.	169	2	2
7. 6.	132	4	1	22. 7.	170	1	1

8. 6.	133	2	---	23. 7.	171	3	3
9. 6.	134	4	---	25. 7.	172	1	1
10. 6.	135	2	1	26. 7.	173	1	1
11. 6.	136	4	1	27. 7.	174	1	1
13. 6.	137	1	---	28. 7.	175	3	3
14. 6.	138	2	---	29. 7.	176	1	1
15. 6.	139	2	---	1. 8.	178	1	1
25. 6.	148	1	1				

Zdroj: Vlastní zpracování dle *Nové svobody*¹⁶⁵

Oficiální texty k procesu

Samotný proces s Vedením záškodnického spiknutí začal 31. května a trval devět dní, tedy do 8. června 1950. Během tohoto období vycházely, stejně jako v celostátním tisku, texty, které informovaly o procesu ze soudní síně. Otištěny byly oficiální informace o procesu, zveřejňovány byly také úryvky výsledků s jednotlivými obžalovanými, které vždy dominovaly danému textu.

Poprvé se procesu věnuje *Nová svoboda* 1. června v čísle 127. A to rovnou na třech stránkách – tři, čtyři a pět. Vydány byly informace, které byly představeny 30. května na oficiální tiskové konferenci k procesu. Jednalo se o jeden dlouhý text *Vedení reakčního podzemí před státním soudem v Praze*¹⁶⁶. Otištěna byla obžaloba a také profily souzených. Představen byl samozřejmě i Jan Buchal – popsána byla jeho činnost na Ostravsku, budování teroristické skupiny spolu s Miroslavem Sýkorou, a také napojení na další lidi v Praze či americkou špiónážní ústřednu v Německu.¹⁶⁷

V následujících číslech 128 – 135 vycházely texty, které měly vždy stejnou strukturu. Jednalo se o reportáže přímo ze soudní síně. Článek byl složen z úvodního slova, které vždy shrnulo provinění obžalovaných. Následovaly úryvky výsledků, které byly často i

¹⁶⁵ *Nová svoboda*, 1. června 1950, roč. 30, č. 127 – *Nová svoboda*, 1. srpna, roč. 30, č. 178.

¹⁶⁶ [nesignováno]: *Vedení reakčního podzemí před státním soudem v Praze*. *Nová svoboda*, 1. června 1950, roč. 6, č. 127, s. 3 - 5.

¹⁶⁷ Tamtéž.

komentovány. Texty byly pravidelně otištěny na stranách tři a čtyři, nebo čtyři a pět. Úkolem těchto textů bylo pravděpodobně informovat detailně obyvatele regionu o trestné činnosti obžalovaných. Zveřejnění úryvků z výpovědí sloužilo k větší autentičnosti a důvěryhodnosti textů. Níže je uvedena tabulka s titulky textů, ve kterých byly zveřejňovány výpovědi, jak obžalovaných, tak také svědků procesu.

Tabulka č. 9: Oficiální texty k Janu Buchalovi v Nové svobodě

DATUM (rok 1950)	TITULEK TEXTU	ZVEŘEJNĚNÁ VÝPOVĚĎ
2. června	Soud nad agenty válečných štváčů	Milada Horáková
3. června	Obžalovaní zločinci počítali se zničením Československa	Nevstál, Hejda
4. června	Zkrachovalé veličiny bývalých měšťáckých stran před soudem lidu	Františka Zemínová, František Přeučil
6. června	Proces s vlastizrádcí odhaluje podlé cíle reakce	Antonie Kleinerová, Oldřich Pecl
7. června	Pražský proces odkrývá pravé cíle rozbíječů jednoty dělnictva	Z. Peška, V. Dundra, B. Hostička
8. června	Západní diplomatické úřady v ČSR byly centrály špionáže	B. Hostička, Křížek, horníka Břečky a Kašpara, ing. Šobra, dr. Sýkory, Zenkla, dr. Čupery a klavíristky Neumannové
9. června	Zločinný komplot velezrádců a špionů zlikvidován	Špion Dr Kopecký. Hastrlík, Harlas, Kozel, Liška, Wagner, opat Opasek. agent CIC Vávra – Stařík.

Zdroj: Vlastní zpracování dle Nové svobody¹⁶⁸

Jak je patrné z tabulky č. 9 výše, zveřejněn v Nové svobodě nebyl výsledek Jana Buchala. V úvodu článku *Zkrachovalé veličiny bývalých měšťáckých stran před soudem lidu*¹⁶⁹ se

¹⁶⁸ *Nová svoboda*, 1. června 1950, roč. 30, č. 127 – *Nová svoboda*, 1. srpna, roč. 30, č. 178.

¹⁶⁹ [nesignováno]: *Zkrachovalé veličiny bývalých měšťáckých stran před soudem lidu*. *Nová svoboda*, 4. června 1950, roč. 6, č. 130, s. 4 - 5.

psalo o výsledku J. Buchala, jehož fotografie byla také uveřejněna v tomto čísle, ale jeho samotná výpověď chyběla. Jeho výslech měl být vydán následující den: „*Tím skončila výpověď obžalovaného Přeučila a před senát soudu předstupuje další terorista Buchal. Jeho výpověď přineseme zítra.*“¹⁷⁰ Nové číslo však 5. června nevyšlo, jelikož bylo pondělí, a to Nová svoboda nevycházela. Další číslo tedy vyšlo až v úterý 6. června, ve kterém byly dva texty zabývající se procesem, ale výpověď ostravského rodáka Buchala zveřejněna nebyla. Konkrétní informace ze soudního dne s Janem Buchalem se tedy na stránkách Nové Svobody neobjevily a detailněji neřešily, což je velmi zvláštní vzhledem k tomu, že se jedná o ostravského rodáka.

Oficiální texty, které se věnovaly procesu, vyšly ještě v čísle 135 z 10. června. Na straně čtyři a pět byly v textu *Spravedlivý rozsudek nad bandou velezrádců - přínosem světovému míru*¹⁷¹ zveřejněny závěrečné řeči prokurátorů – Dr. Viesky, Dr. Urválka a prokurátorky Brožové. Dále pak bylo otištěné znění rozsudku nad obžalovanými.

Pouze krátké noticky vyšly téměř o deset dnů později – 25. června na straně tři a 28. června tamtéž. Jednalo se o texty *Nejvyšší soud potvrdil rozsudek nad velezrádci*¹⁷² a *Rozsudek nad velezrádci vykonán*¹⁷³ od ČTK. Samotné zprávy pouze jednou větou rozšiřovaly informaci z titulku o rozsudku a jeho vykonání. Důvod, proč v tisku již nebyl trest více rozebírán, byl pravděpodobně ten, aby již lidé více neřešili, že i komunisté trestají smrtí, jako například nacisté během války, ke kterým byli často obžalováni během kampaně přirovnávání.

Titulky těchto textů byly velmi nenávistné a útočné. Obžalovaní v nich byli nazýváni jako „velezrádci, vlastizrádci, špioni, váleční štváči, zločinci či zkrachovalé veličiny.“¹⁷⁴

Rezoluce a prohlášení pracujícího lidu

Během procesu a krátce po něm byly také v Nové svobodě otištěny rezoluce a prohlášení, které projevovaly názor pracujícího lidu na právě probíhající proces. V některých číslech bylo zveřejněno více rezolucí pod jedním společným titulkem. Zveřejňovány byly

---

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ [nesignováno]: Spravedlivý rozsudek nad bandou velezrádců - přínosem světovému míru. *Nová svoboda*, 10. června 1950, roč. 6, č. 135, s. 4 - 5.

¹⁷² [nesignováno]: Nejvyšší soud potvrdil rozsudek nad velezrádci. *Nová svoboda*, 25. června 1950, roč. 6, č. 148, s. 3.

¹⁷³ [nesignováno]: Rozsudek nad velezrádci vykonán. *Nová svoboda*, 28. června 1950, roč. 6, č. 150, s. 3.

¹⁷⁴ *Nová svoboda*, 1. června 1950, roč. 30, č. 127 – *Nová svoboda*, 9. června, roč. 30, č. 134.

jak rezoluce lidu z daného regionu, tak z ostatních míst republiky. Rezoluce a prohlášení měly některé společné rysy. Během zkoumaného období vyšlo šestnáct příspěvků, kterých byly tyto prohlášení součástí.

Tabulka č. 10: Rezoluce a prohlášení k Janu Buchalovi v Nové svobodě

DATUM	TITULEK	AUTOR
3. června	Velké rozhořčení pracujících nad zločiny rozvratníků a špiónů	Emila Mikloše a Evžena Bardoně, prohlášení čs. socialistů na Ostravsku
4. června	Pracující Ostravska žádají přísný trest pro vůdce odhaleného reakčního podzemí	Pracující jámy Zárubek, Marie Návrťová, Josef Surzyn, Poslanec lidové strany Sova, tajemník krajského výboru lidové strany Kořínek, Karel Řehánek, Velčovský
6. června	Ještě pevněji se semkneme kolem své vlády a zvýšenou ostražitostí zmaříme úklady zrádců	Spojené ocelárny v Chomutově, Seba v Tnvaldě, Krajský výbor SBS v Liberci
6. června	Na 350 rolníků z Ostravy	Členové Jednotných zemědělských družstev Ostravského kraje
6. června	Osazenstvo Železáren V. M. Molotova v Třinci	Hutníci Železáren V. M. Molotova
6. června	Krajský výbor čs. strany lidové v Ostravě píše ve svém usnesení	Krajský výbor Československé strany lidové v Ostravě
6. června	Musíme pevně stát za vládou a soudr. Gottwaldem	Čeněk Hořínek z VŽKG-kovárny
6. června	Zaměstnanci tiskárny v Českém Těšíně	Zaměstnanci tiskárny Svoboda 9

6. června	Hutní prodejny v Ostravě	Zaměstnanci Hutní prodejny
7. června	Odpověď pracujících dolu Ludvík zrádcům a rozvratníkům	Jan Vyšín, A. Klakla, Inž. Vicherka
7. června	Na počínání zrádců odpovídáme zvýšeným bojem za mír, rozšířením socialistického soutěžení a větší bdělostí	Ocelárny VZKG, tiskárny Svoboda 8, horníci z jámy Hlubina v Karviné, Soudruh Kusin, střihař kruhových plechů ve VŽKG
8. června	Pracující žádají nejpřísnější tresty nepřátelům lidu	osazenstvo jámy Hlubina a dolu Jindřich v Karviné, havíři dolu Hedvika a jámy Václav v Orlové, zaměstnanci Kovohutí v Ostravě, zaměstnanci staré ocelárny-úpravny VŽKG, družstevníci ostravské Budoucnosti, zaměstnanci stavební správy 400 v Opavě, zaměstnanci ČSČK v Ostravě, Ostravské energenické rozvodné závody, Vyšší hospodářská škola v Ostravě, Krajská rada žen, Stan. Dzienglowiz Horní Suchá
9. června	Pracující Ostravska odpovídají rozvratníkům zvýšenou bdělostí a ostrážitostí	Václav Pastor, František Šťastný, Adolf Hudeček, Karel Sebera, Žáci 5. třídy III. Národní školy v Hlučíně, E. Grymová, Hedvika Slivova, F. Gorná
9. června	Pracující žádají přísné tresty zrádcům	Pracující novojičických závodů
10. června	Pracující souhlasí se spravedlivými rozsudky nad	František Šťastný, Ant. Chamradová, Bohuslav Čvanda, Isidor Gline, Věra Supíková

	špiony a rozvratníky naší vlasti	
11. června	Vítězství nad nepřáteli mobilisuje náš pracující lid k ještě větší bdělosti a ostražitosti	Jan Kašpar, Marie Pospíšilová, Marie Božková, Ludvík Švardala, Anna Štvrtňová

Zdroj: Vlastní zpracování dle *Nové Svobody*¹⁷⁵

Během zkoumaného období vycházely tři typy rezolucí a prohlášení pracujících. První typ byl, že pracující žádají přísné potrestání a rozsudky. Druhý typ byl, že pracující souhlasí s rozsudky. Třetí pak, že pracující budou ještě více budovat socialismus. Tyto rezoluce a prohlášení však nikdy nezmínily Jana Buchala, vždy byly psané v obecné rovině nebo zmiňovaly jiné účastníky procesu, nejčastěji Miladu Horákovou. Zveřejněné rezoluce měly pravděpodobně čtenáře utvrdit v tom, že všechen pracující lid s procesem a jeho směřováním souhlasí. Zároveň to byla příležitost pro pracující se podílet na soudním procesu, tím, že projevíli svůj postoj. A mohli si myslet, že i díky jejich názoru soud rozhodne správně.

Texty psané samotnými čtenáři

Během celého procesu, ale i po něm, byly v *Nové svobodě* otištěny texty, které psali sami čtenáři a zasílali do redakce k zveřejnění. Zařazeny byly do rubriky *Dopisy Nové svobodě*. Tato rubrika byla v novinách často na straně čtyři, v čísle z 9. června na straně osm. Celkem bylo během zkoumaného období čtenáři napsáno pět článků.

¹⁷⁵ *Nová svoboda*, 1. června 1950, roč. 30, č. 127 – *Nová svoboda*, 1. srpna, roč. 30, č. 178.

Tabulka č. 11: Texty čtenářů k Janu Buchalovi v Nové svobodě

DATUM	TITULEK	AUTOR
9. června	Na lavici obžalovaných	M. Kalčínská
14. června	Znovu jsme slyšeli Fráňu Zeminovou	Markéta Hanzlíková
15. června	Ještě k procesu se zrádci	Z. Kačenová
15. června	Spravedlivý rozsudek	A, Myšková
2. července	Zasloužený trest	Marie Šoltysová

Zdroj: Vlastní zpracování dle Nové Svobody¹⁷⁶

I přesto, že každý z textů byl psaný jiným autorem, měly některé společné rysy. Velkou zajímavostí je, že všechny texty, které se týkaly procesu, byly napsány ženami, jak je patrné z tabulky č. 11 výše. Autorky textů se shodovaly, že souzení byli zrádci, kteří chtěli válku proti republice: „*A zatím chtěli vést republiku ke zkáze. Dnes tito zrádci, kteří sedí na lavici obžalovaných,...*“¹⁷⁷ Téma války se vyskytovalo i v souvislosti s druhou světovou válkou, kdy autorky srovnávaly chování obžalovaných s fašisty: „*Když si vzpomenu, jak za okupace byli vraždění nejlepší vlastenci, a uvědomím si, že tito zrádci, kteří stojí před soudem chtěli toto vraždění znovu opakovat,...*“¹⁷⁸ I když se jednalo o regionální deník a jeden z rodáků byl v procesu souzen, žádný z místních čtenářů tomuto faktu nevěnoval žádnou pozornost. Někteří souzení jmenovaní v textu byli např. Fráňa Zeminová nebo Milada Horáková, Buchal však nikoliv. Zmiňování žen v textu možná souviselo s tím, že dopisy byly psány ženami a ty měly k chování dalších žen blíže, než k mužům, i přesto, že jeden z nich působil na Ostravsku. Posledním společným rysem bylo, že se autorky shodovaly, že si obžalovaní zaslouží nejvyšší trest: „*...říkám si, že i ty nejtěžší tresty jsou příliš nízké.*“¹⁷⁹

Texty samotných čtenářů měly pravděpodobně stejnou funkci jako zveřejněné rezoluce. Potvrdit, že i obyčejný lid souhlasil s procesem s údajnými zrádci, že odsuzoval jejich chování a zároveň souhlasil s vynesenými rozsudky.

¹⁷⁶ *Nová svoboda*, 1. června 1950, roč. 30, č. 127 – *Nová svoboda*, 1. srpna, roč. 30, č. 178.

¹⁷⁷ M. Kaličínská: Na lavici obžalovaných. *Nová svoboda*, 9. června 1950, roč. 6, č. 134, s. 8.

¹⁷⁸ A. Myšková: Spravedlivý rozsudek. *Nová svoboda*, 15. června 1950, roč. 6, č. 139, s. 6.

¹⁷⁹ Tamtéž.

Ostatní texty

Vedle těchto kategorií byly v Nové svobodě i další texty o procesu, které však nelze zařadit ani do jedné z nich. Jednalo se o články, kdy ve dvou případech byl zmíněn i Jan Buchal. V ostatních případech se jednalo o texty v obecné rovině.

V článku *Úderníci Plšek a Čuraj o pražském procesu*¹⁸⁰ byly pro čtenáře interpretovány zážitky dvou dělníků, kteří navštívili osobně pražský proces v den, kdy probíhal mimo jiné výslech Jana Buchala. Již v úvodu bylo potvrzeno, že názor těchto dělníků, byl brán jako názor všeho pracujícího lidu. Velkým zážitkem pro oba účastníky nebyl výslech Jana Buchala, ale Fráni Zemínové, které se v článku nejvíce věnovali. Dále se k obžalovaným vyjadřovali velmi kriticky a potvrdili si, že už nechtějí zpět kapitalismus.¹⁸¹ Jak již bylo řečeno v úvodu článku, mělo jít o názor, který zastává většina, nebo se v něm další pracující mohli utvrdit. Právě vyjádření účastníků procesu mohlo ve čtenářích vyvolat větší pocit důvěryhodnosti.

Jméno Jana Buchala bylo zmíněno v názorovém komentáři *Jménem republiky – jménem míru*¹⁸², který vyšel také v Rudém právu, jeho analýzu tedy naleznete v kapitole 4.2. Obdobný text byl také *Otevírají se oči*¹⁸³ v rubrice Zápisník.

Další dva příspěvky nebyly názorové, ale nesly se převážně v informační rovině. V textu *Pokrokový tisk o procesu s československými zrádci*¹⁸⁴ chtěli autoři pravděpodobně vytvořit pocit, že se jednalo opravdu o velký proces, který zaujal i v zahraničí. Zveřejněny však byly citace pouze levicových deníků, které souzněly s československou propagandou. Další informační příspěvek byl *Pracující děkují bezpečnostním orgánům*¹⁸⁵, kde se psalo o dících, které lid zasílá bezpečnostním složkám.

---

¹⁸⁰ [nesignováno]: Úderníci Plšek a Čuraj o pražském procesu. *Nová svoboda*, 7. června 1950, roč. 6, č. 132, s. 2.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² [nesignováno]: Jménem republiky – jménem míru. *Nová svoboda*, 11. června 1950, roč. 6, č. 136, s. 2.

¹⁸³ [nesignováno]: Otevírají se oči. *Nová svoboda*, 14. června 1950, roč. 6, č. 138, s. 3.

¹⁸⁴ [nesignováno]: Pokrokový tisk o procesu s československými zrádci. *Nová svoboda*, 7. června 1950, roč. 6, č. 132, s. 3.

¹⁸⁵ [nesignováno]: Pracující děkují bezpečnostním orgánům. *Nová svoboda*, 13. června 1950, roč. 6, č. 137, s. 3.

Proces s Miroslavem Sýkorou

Další články, které zmiňovaly Jana Buchala se v Nové svobodě objevovaly opět po několika týdnech. Je to z toho důvodu, že byl v Ostravě zahájen soud se skupinou kolem Jana Buchala a Miroslava Sýkory. Během tohoto procesu vyšlo v Nové svobodě opět velké množství textů a vybrány byly ty, ve kterých se alespoň jedno objevilo jméno Jana Buchala.

Tabulka č. 12: Texty k procesu s Buchalovou skupinou v Nové svobodě

DATUM	TITULEK
19. července	Ostravský proces se zrádci další školou ostražitosti a bdělosti
20. července	Ještě více si musíme dát pozor
20. července	Připravovali Československu osud Koreje
21. července	Padlým zrádcům patří nejpřísnější trest
21. července	Budeme ještě více bdět a ostražiti
22. července	Nejpřísnější trest pro zrádce!
23. července	Spravedlivý soud stihl zločinné zrádce
23. července	Zmaříme jejich temné dílo
23. července	Dopisy Nové svobodě: Pijavky našeho lidu
25. července	Druhá část zločineckého gangu Buchala a Sýkory před státním soudem v Ostravě
26. července	Celým krajem zní stále rozhodněji: republiku si rozvracet nenecháme
27. července	Tvář dalších zrádců ze Sýkorovi bandy
28. července	Pravá tvář zrádce a pučisty Sýkory
28. července	Druhá část Sýkorovy teroristické skupiny odsouzena
28. července	Dopisy Nové svobodě: Zasloužený trest
29. července	Poslední členové Buchalovy a Sýkorovy skupiny před soudem
1. srpna	Poslední členové Buchalovy teroristické skupiny odsouzeni

Zdroj: Vlastní zpracování dle Nové svobody¹⁸⁶

V těchto textech se Buchalovo jméno objevovalo převážně v případech, kdy se jednalo o označení souzené skupiny jak v textu: „...seskupení kolem zrádce Buchala, ovládaného

¹⁸⁶ *Nová svoboda*, 1. června 1950, roč. 30, č. 127 – *Nová svoboda*, 1. srpna, roč. 30, č. 178.

zahraniční zrádnou emigrací,¹⁸⁷ tak v titulku, viz tabulka č. 12 výše. Dále pak při popisu výpovědí obžalovaných: „*Sýkora líčil práci protistátní skupiny a svoji účast v ní. Zbabělec se snažil budít dojem, že vše, co činil, dělal jen z příkazu Buchalova,...*“¹⁸⁸ anebo také v souvislosti s popisem trestné činnosti obžalovaných: „*Kunz jednal spolu s Buchalem a Justem o podrobnostech spiknutí, zajistil místnost pro schůzky teroristů, prozradil Buchalovi, že je zajištěna jistá osoba a že jeho činnost je sledována.*“¹⁸⁹

Tato část kampaně nebyla primárně o Janu Buchalovi, ale čtenáři regionálního tisku se o jeho údajné trestné činnosti dozvěděli mnohem více informací, než během procesu, kdy byl Buchal sám souzen. Celkem vyšlo 17 textů, ve kterých bylo jméno Buchala zmíněno. I v těchto případech bylo Buchalovo jméno šířeno negativní kampaní, příkladem může být vyjádření Lubomíra Šubrta v článku *Zmaříme jejich temné dílo*¹⁹⁰, kde srovnává Buchala s nacisty: „*Buchalův leták slovy Josefa Goebbelse štvě lidi proti ‚židobolševikům‘ a proti světovému židovskému spiknutí.*“¹⁹¹ Jan Buchal byl v těchto článcích vyličen pomocí různých výpovědí jako hlavní strůjce protistátní činnosti na Ostravsku.

4.3.2. Jan Buchal a ústecký Průboj

Nyní bude následovat výzkum týdeníku Průboj. Regionálního periodika, které vycházelo na území, které nebylo spjaté s Janem Buchalem ani s procesem se skupinou kolem Milady Horákové. Týdeník Průboj byl zkoumán v období od 1. června 1950 do 1. srpna 1950, během kterého vyšlo celkem devět čísel. První z nich bylo z 2. června a ostatní následují s pravidelnou týdenní periodicitou. Poslední zkoumaný výtisk byl ze 4. srpna 1950. Celkem se téma procesu se skupinou kolem Milady Horákové vyskytovalo ve třech číslech, ve kterých bylo pět článků. Avšak v žádném z článků nebylo zmíněno jméno Jana Buchala. Ve dvou dalších číslech byl použit titulek, ve kterém se objevovalo jméno Milady Horákové, ale procesu s její skupinou se nevěnuje, řeší mostecký proces, proto do analýzy nebyly

---

¹⁸⁷ [nesignováno]: Celým krajem zní stále rozhodněji: republiky si rozvracet nedáme!. *Nová svoboda*, 26. července 1950, roč. 6, č. 173, s. 1.

¹⁸⁸ [nesignováno]: Ostravský proces se zrádci další školou ostražitosti a bdělosti. *Nová svoboda*, 19. července 1950, roč. 6, č. 167, s. 3.

¹⁸⁹ [nesignováno]: Podlým zrádcům patří nejpřísnější trest. *Nová svoboda*, 21. července 1950, roč. 6, č. 169, s. 3.

¹⁹⁰ Lubomír Šubrt: Zmaříme jejich temné dílo. *Nová svoboda*, 23. července 1950, roč. 6, č. 171, s. 3.

¹⁹¹ Tamtéž.

zahrnutý. Vzhledem k tomu, že se ani v jednom textu jméno Jana Buchala nezmiňovalo, bude kampaň v Průboji pouze krátce shrnuta.

Tabulka č. 13: Texty k Janu Buchalovi v Průboji

DATUM	ČÍSLO VYDÁNÍ	POČET TEXTŮ	POČET TEXTŮ JAN BUCHAL
2. 6. 1950	23	---	---
9. 6. 1950	24	1	---
16. 6. 1950	25	4	---
23. 6. 1950	26	1	---
30. 6. 1950	27	---	---
7. 7. 1950	28	---	---
14. 7. 1950	29	---	---
21. 7. 1950	30	---	---
28. 7. 1950	31	---	---

Zdroj: Vlastní zpracování dle Průboje¹⁹²

Celkem bylo tedy v regionálním tisku Ústeckého kraje – Průboj zveřejněno k tématu proces se záškodnickým spiknutím, šest příspěvků. Tři články, dva autorské a jeden bez uvedení pisatele, byly zveřejněny během zkoumaného období na stránkách ústeckého Průboje. Jednalo se o texty: *Zrádcům odpovídáme novými závazky*¹⁹³, *Ejhle – „socialisté“*¹⁹⁴ a *Za větší bdělost a ostrážitost!*¹⁹⁵. Všechny se kriticky vyjadřovaly o procesu se záškodnickým spiknutím. Tyto články nepřinášely žádné nové informace ze soudní síně, ale jednalo se pouze o názory a komentáře k obžalovaným. Zajímavostí je, že i když se kriticky vyjadřovaly k obžalovaným, žádné konkrétní osoby spojené s tímto procesem nejmenovaly a nesly se pouze v obecné rovině. V textech byla použita opět agresivní rétorika, která měla zdůraznit údajné špatné chování obžalovaných. Proto byli obžalovaní nazýváni jako: „špioni, rozvratníci, zkrachovalí politici, fabrikanti, přísluhovači kapitálu, váleční paliči,

¹⁹² Průboj, 2. června 1950, roč. 2, č. 23. – Průboj, 28. července 1950, roč. 2, č. 31.

¹⁹³ [nesignováno]: Zrádcům odpovídáme novými závazky. Průboj, 9. června 1950, roč. 2, č. 24, s. 1.

¹⁹⁴ K. Novák: Ejhle – „socialisté“!. Průboj, 16. června 1950, roč. 2, č. 25, s. 2.

¹⁹⁵ M. Mešejdová: Za větší bdělost a ostrážitost!. Průboj, 23. června 1950, roč. 2, č. 26, s. 10.

nestydatí lháři, podvodníci, zrádci, zločinci, bandy zrádců, sabotéři, najatí vrazi apod.“¹⁹⁶ Součástí těchto textů byly kromě kritiky i výzvy k boji proti ničitelům budování socialismu, které měly čtenáře motivovat možná i k dalším projevům nenávisti proti obžalovaným a hlavně je utvrdit, že si dovede s každým nepřítelem poradit, právě s pomocí obyčejného lidu, který byl pro budování socialismu, tak důležitý: „*Náš lid stojí na stráži. Ne každý takový pokus odpoví nejen tvrdou ranou, ale dalším ještě nadšenějším budovatelským úderem.*“¹⁹⁷

I v regionálním Průboji byly zveřejňovány **rezoluce**. V Průboji byly zveřejněny ve zkoumaném období dva články s titulky *JZD v Dobříčanech přistoupilo k vyšší formě družstevnictví*¹⁹⁸ a *Úderníci bratři notové splnili další rok SLP*¹⁹⁹. Hlavní náplní těchto příspěvků byly rezoluce a prohlášení skupin zaměstnanců. Vyjádření zaměstnanců pobočné výtopny ČSD v Žatci, členů HZD v Dobříčanech, soudružek z JZD v Holedeči, horníků z dolu Jan Žižka v Chomutově, měly podobné znaky – žádali nejvyšší trest a jako odpověď na trestnou činnost obžalovaných zvyšovali své pracovní úsilí.²⁰⁰

Jeden z textů byl od samotných čtenářů v rubrice **Dopisy psané Průboji**. Jednalo se o příspěvek A. Valenty a jeho nadpis byl *Více revoluční bdělosti*²⁰¹. Tento příspěvek stejně jako zveřejněné rezoluce zdůrazňoval velké rozhořčení nad odsouzenými a také potvrzoval boj proti reakci. Autor používal při kritice obžalovaných velmi agresivní a útočnou rétoriku, kterou zdůraznil, že tito lidé opravdu byli nepřátelé: „...*Zločinná banda, který byla nyní před soudem, cynicky doznala, co chtěla. Strílet do dělníků, vraždit matky a děti. Vyvraždit obránce míru a socialismu a na jejich hrobech postavit zlaté tele, pytel dolarů, jemuž se klaní...*“²⁰²

Na proces upozorňovaly nejen články, ale i samostatná hesla, která se vyskytovala i na

---

¹⁹⁶ [nesignováno]: Zrádcům odpovídáme novými závazky. *Průboj*, 9. června 1950, roč. 2, č. 24, s. 1., K. Novák: Ejhle – „socialisté“!. *Průboj*, 16. června 1950, roč. 2, č. 25, s. 2., M. Mešejdová: Za větší bdělost a ostražitost!. *Průboj*, 23. června 1950, roč. 2, č. 26, s. 10.

¹⁹⁷ [nesignováno]: Zrádcům odpovídáme novými závazky. *Průboj*, 9. června 1950, roč. 2, č. 24, s. 1.

¹⁹⁸ Karel Bejček: JZD v Dobříčanech přistoupilo k vyšší formě družstevnictví. *Průboj*, 16. června 1950, roč. 2, č. 25, s. 3.

¹⁹⁹ A. Kratochvíl: Úderníci bratři notové splnili další rok SLP. *Průboj*, 16. června 1950, roč. 2, č. 25, s. 3.

²⁰⁰ Karel Bejček: JZD v Dobříčanech přistoupilo k vyšší formě družstevnictví. *Průboj*, 16. června 1950, roč. 2, č. 25, s. 3., A. Kratochvíl: Úderníci bratři notové splnili další rok SLP. *Průboj*, 16. června 1950, roč. 2, č. 25, s. 3.

²⁰¹ A. Valenta: Více revoluční bdělosti. *Průboj*, 16. června 1950, roč. 2, č. 25, s. 6.

²⁰² Tamtéž.

stránkách, které se událostem kolem soudu se skupinou kolem Milady Horákové nevěnoval. Příkladem může být titulek *Zemědělci odpovídají válečným štváčům soutěžením při společném hospodaření*²⁰³, pod kterým se nacházely texty věnující se zemědělským tématům.

4.4. Komparace periodik k Janu Buchalovi

4.4.1. Jan Buchal – srovnání regionálního tisku

Pro analýzu kampaně, která probíhala k procesu, ve kterém byl souzen i Jan Buchal, byl vybrán regionální deník *Nová svoboda*, který vycházel v regionu, ve kterém působil souzený Jan Buchal, a poté týdeník *Průboj*, který vycházel v Ústeckém kraji a samotný proces s Janem Buchalem se ho nedotýkal. Vzhledem k tomu, že se jednalo o deník a týdeník nebude porovnávána četnost textů.

Kampaň kolem procesu, ve kterém byl souzen i Jan Buchal, byla v ostravském regionálním deníku obdobně masivní jako v tisku celostátním, zato v regionálním týdeníku *Průboj* byla vedena ve velmi malé míře. Hlavní postavou pro tuto práci byl zvolen Jan Buchal, ale ani jednou jeho jméno v *Průboji* zveřejněno nebylo. Na rozdíl od *Nové svobody* žádný text ani neinformoval o procesu s ostravskou skupinou, která byla souzena na konci července a jejímž vůdcem byl právě Jan Buchal.

V *Průboji* byly zveřejněny pouze tři typy textů – názorové komentáře, rezoluce a texty čtenářů v rubrice *Dopisy psané Průboji*. To v *Nové svobodě* byly texty různorodější. Otištěny byly vedle typů, které byly i v *Průboji*, také oficiální texty ze soudních síní, které byly doplněny o úryvky z výpovědí, a různé zpravodajské příspěvky převzaté od ČTK. Z analýzy také vyplynulo, že kampaň v *Průboji* byla vedena pouze v obecné rovině a pokud byli zmiňováni někteří účastníci procesu, tak pouze v malé míře. Jméno Jana Buchala v tomto týdeníku nepadlo. Podobná byla v obou regionálních periodikách pouze rétorika, kdy autoři nazývaly souzené. Použita byla v obou případech stejná spojení jako „špioni, rozvratníci, zkrachovalí politici, fabrikanti, přísluhovači kapitálu, váleční paliči, nestydatí lháři, podvodníci, zrádci, zločinci, bandy zrádců, sabotéři, najatí vrazi apod.“

---

²⁰³ [nesignováno]: *Zemědělci odpovídají válečným štváčům soutěžením při společném hospodaření*. *Průboj*, 9. června 1950, roč. 2, č. 24.

4.4.2. Jan Buchal – srovnání tisku regionálního s tiskem celostátním

V této části bude srovnána kampaň v regionálním tisku v kraji, který je spjat se souzeným Janem Buchalem, tedy v ostravské Nové svobodě, s kampaní v celostátním tisku – v Rudém právu. Vzhledem k tomu, že se jedná v tomto případě o dva deníky, bude srovnáván také počet článků.

Kampaň k procesu, ve kterém byl souzen Jan Buchal, byla nejmasovější ze zkoumaných propagand. V Rudém právu k procesu s vedením se záškodnickým spiknutím vyšlo během zkoumaného období 137 příspěvků, ale pouze v devatenácti bylo alespoň jednou zmíněno jméno Jana Buchala. To v Nové svobodě se k procesu vyskytovalo mnohem méně textů, celkem 51, z toho ale také alespoň devatenáct článků zmínilo jméno Jana Buchala. A to z toho důvodu že byl v Nové svobodě velmi důkladně také řešen proces s ostravskou skupinou, kterou dal údajně dohromady právě Jan Buchal a jeho jméno tak nesla skupina odsouzených, či byl často zmiňován ve spojení s trestnou činností skupiny. Zajímavé je, že právě jméno Buchala bylo více zmíněno přímo ve spojení s procesem s vedením záškodnického hnutí v Rudém právu a to v sedmnácti případech, pokud by se z analýzy v Nové svobodě vyloučily texty spojené s ostravským procesem, jméno Jana Buchala by bylo v deníku, který vycházel v regionu, kde Buchal působil, zmíněno pouze šestkrát.

Právě proces s ostravskými skupinami bylo téma, které se ve velké míře řešilo v ostravském deníku, ale v celostátním periodiku o něm byly pouze dvě zmínky. V ostatních případech se v obou denících vyskytovaly obdobné texty, někdy i úplně totožné, příkladem může být text *Jménem republiky – jménem míru*. V obou denících byly také zveřejňovány tzv. oficiální texty, do kterých byly zařazeny příspěvky ze soudní síně, ve kterých byly stěžejní úryvky výsledků jednotlivých souzených, a také texty ČTK, které přinášely informace o procesu, rozsudku apod. Velkou zajímavostí bylo, že právě regionální deník nezveřejnil text s výsledkem Jana Buchala, na rozdíl od Rudého práva. Pravděpodobně se jednalo o chybu redakce, kdy měla být výpověď Buchala údajně zveřejněna v pondělí, ale v tento den ani jeden ze zkoumaných deníků nevycházel. V úterý již do Nové svobody výslech chybně zařazen nebyl.

V obou denících byly ve velké míře zveřejňovány jak rezoluce, tak různá prohlášení jednotlivců či pracovních kolektivů k procesu. V obou případech se jednalo o tři typy těchto příspěvků: žádost o nejvyšší trest, souhlas s rozsudkem a slib k většímu budování. V těchto textech ale v Nové svobodě nebyl ani jednou Jan Buchal zmíněn, což bylo celkem zarážející,

vzhledem k tomu, že v Nové svobodě byly často otištěny texty zaslané ostravskými dělníky. Zato v Rudém právu se v malé míře jméno Jana Buchala alespoň objevilo. V Rudém právu se vedle otištěných rezolucí zveřejňovaly také seznamy rezolucí, které byly zaslány. Na druhé straně se k procesu vyskytovalo v Nové svobodě více zaslaných textů od samotných čtenářů, než v Rudém právu. V tomto případě se ale v žádném ze zaslaných textů Buchalovo jméno nevyskytovalo. Zajímavostí ale bylo, že všechny zveřejněné texty čtenářů v Nové svobodě byly od žen, které se často vyjadřovaly k souzeným. Nejkritičtější texty v Rudém právu byly autorské texty a také poznámky v rubrice Ohlas dne. Jednalo se o názorové publicistické texty, a právě jméno Jana Buchala se v nich ve většině případů objevovalo. V Nové svobodě však texty podobného typu zveřejněny nebyly. K této kampani nevycházely ani v jednom z deníků texty pro děti.

Rétorika kampaní byla obdobná. Vyskytovala se v obou případech spojení jako „velezrádci, vlastizrádci, špioni, váleční štváči, zločinci či zkrachovalé veličiny“. Často bylo zmiňováno, že právě odsouzení chtěli vyvolat válku a návrat kapitalismu, ve kterém se jim žilo dobře, na rozdíl od pracujícího lidu. Právě údajná nadřazenost souzených nad pracující lid se v textech často vyskytovala, což muselo na skupiny pracujících velmi negativně působit. Mírně kritičtější však byla kampaň v Rudém právu, právě díky velmi kritickým a útočným autorským textům.

I přesto, že kampaň v Nové svobodě zmiňovala jméno Jana Buchala převážně ve spojení s ostravským procesem, pravděpodobně zasáhla čtenáře více než ta v Rudém právu, kde bylo jméno Jana Buchala často jen zmíněno a v podstatě bylo zastíněno hlavně Miladou Horákovou. Právě spojení s ostravským procesem a častým opakováním, čím a jak se Buchal provinil, muselo ve čtenářích Nové svobody vyvolat negativní názor na osobu Jana Buchala mnohem více, než obecná kampaň v Rudém právu.

5. „BOJ S AMERICKÝM BROUKEM“ V ČESKOSLOVENSKÉM TISKU

5.1. „Boj s mandelinkou bramborovou“ v Československu

Další zkoumanou kampaní bude ta, která doprovázela výskyt mandelinky bramborové na bramborových polích v roce 1950. Mandelinka bramborová je brouk pocházející z USA a do Evropy se dostal v roce 1875 na obchodních lodích, o hromadném výskytu se však poprvé začalo mluvit až v roce 1922 ve Francii. V meziválečném období se mandelinka vyskytovala i v jiných evropských státech, během druhé světové války se Němci obávali zamoření Protektorátu, proto už v těchto letech fungovaly tzv. hledací dny. V Československu se však mandelinka bramborová objevila až v roce 1945 a později v roce 1948 odborníci varovali, že přemnožení mandelinky nastává v okolních státech. V roce 1948 proto vyšlo vládní nařízení o opatřeních proti mandelince bramborové, které nařizovalo, jak se mají zemědělci chovat, aby se mandelinka v republice nerozšířila. To se však nepodařilo a v roce 1950 došlo k přemnožení mandelinky bramborové jak v Německé demokratické republice, Polské lidové republice tak u nás. A právě ve všech těchto zemích bylo přemnožení využito k propagandistické kampani.²⁰⁴

Kampaň proti mandelince bramborové byla organizována jak po linii státní, tak i stranické. Po státní linii ji řídilo ministerstvo zemědělství. Podle vládního usnesení byla vytvořena Komise pro boj s mandelinkou bramborovou, jež později dostala název Ústřední komise pro boj proti americkému brouku. Do boje proti mandelince se měla vedle stranických orgánů zapojit také Národní fronta, všechny masové organizace, školy a jednotlivé podniky. Účast v kampani měla být vysvětlována jako otázkou cti každého občana.²⁰⁵ Kampaň proti tzv. americkému brouku odstartovalo Provolání vlády k boji proti mandelince bramborové, které vydala československá vláda 28. června 1950 na tiskové

---

²⁰⁴ FORMÁNKOVÁ, Pavlína. *Kampaň proti "americkému brouku" a její politické souvislosti*. In: Paměť a dějiny [online]. 2008, s. 22-38 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-22-38.pdf>, s. 22, 24.

²⁰⁵ KOUROVÁ, Pavlína. *Propagandistické kampaně v Československu v letech 1948-1953* [online]. 2013 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/100552>. Vedoucí práce Jiří Pokorný, s. 186 – 199.

konferenci a druhý den jej otiskly na titulní straně všechny deníky s výjimkou Lidových novin, kde se téma objevilo až 30. června. Vláda v něm oznámila, že škodlivým broukem byly zamořeny části Československa. Tato kampaň navázala na tu předcházející, která se zabývala soudem se skupinou Milady Horákové. Proto je v novinových článcích lehké najít stejné fráze a podobnou terminologii. Do kampaně také značně zasáhla probíhající intervence v Koreji. Vladimír Macura uvádí, že právě tato válka měla vliv na stylizace prohlášení vlády, články v tisku i texty na plakátech věnované bramborovému škůdci.²⁰⁶

Pro novináře byly organizovány zájezdy, aby poznali způsoby potírání „amerického brouka“. Tajná zpráva pro předsednictvo ÚV KSČ o stavu akce proti mandelince bramborové, která byla vypracována k 10. červenci 1950, uvádí, že deníky přinesly v prvních deseti dnech kampaně (od 29. června do 8. července 1950) celkem 702 článků. Kampaň proti americkému brouku neprobíhala pouze v novinách, natočen byl také propagandistický film *Škůdce*. Pro děti vyšla obrázková kniha *Americký brouk*, která měla téma popularizovat. Kniha byla napsána Ondřejem Sekorou.²⁰⁷ Dále byla také vydaná v roce 1951 příručka²⁰⁸, která popisuje do detailu škůdce, přináší přehled o způsobu života amerického brouka a jeho rozšíření. Popsáno je vedení akce pro potírání mandelinky bramborové, hledací dny, kontrolní pásy, využití strojů a všechny další detaily akce.

5.2. Jak Rudé právo informovalo o boji s mandelinkou bramborovou

Kampaň v Rudém právu byla zahájena 29. června v čísle 154. Zkoumání probíhalo dva měsíce od zahájení kampaně, zanalyzována tedy byla čísla 153 až 203. Zmínka o mandelince bramborové byla ve dvaceti pěti číslech – viz tabulka č. 14. Dohromady se tedy jednalo o sedmdesát šest textů. Autorství článků bylo různorodé – některé napsala redakce Rudého práva, další byly převzaty od ČTK, nějaké napsali čtenáři a jiní autoři. Deset jich bylo otištěno v rubrice Ohlas dne, kterou psal šéfredaktor deníku Vojtěch Dolejší v jednom čísle pak Václav Slavík.

---

²⁰⁶ MACURA, Vladimír. Šťastný věk: symboly, emblémy a mýty 1948-89. Praha: Pražská imaginace, 1992. ISBN 80-7110-100-1, s. 31.

²⁰⁷ FORMÁNKOVÁ, Pavlína. *Kampaň proti "americkému brouku" a její politické souvislosti*. In: Paměť a dějiny [online]. 2008, s. 22-38 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-22-38.pdf>, s. 32 – 34.

²⁰⁸ FOLTÝN, Jiří – KAC, Arnold: *Do boje proti americkému brouku*. Brázda, Praha 1951

Tabulka č. 14: Texty o mandelince bramborové v Rudém právu

DATUM (rok 1950)	ČÍSLO VYDÁNÍ	POČET ČLÁNKŮ		DATUM (rok 1950)	ČÍSLO VYDÁNÍ	POČET ČLÁNKŮ
29. června	153	1		15. července	166	2
30. června	154	9		18. července	168	1
1. července	155	7		23. července	173	3
2. července	156	6		25. července	174	1
5. července	157	2		26. července	175	3
6. července	158	4		28. července	177	2
7. července	159	2		29. července	178	2
8. července	160	5		1. srpna	180	1
9. července	161	4		2. srpna	181	2
11. července	162	1		4. srpna	183	2
12. července	163	5		12. srpna	190	2
13. července	164	7		13. srpna	191	1
14. července	165	1				

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva²⁰⁹

Oficiální texty

Kampaň v Rudém právu byla zahájena podobně jako v obdobných českých denících 29. června 1950 v čísle 153. Jednalo se o vytištění *Provolání vlády k boji proti mandelince²¹⁰ bramborové*, ve kterém bylo obsaženo i *Vládní usnesení o opatřeních v boji proti mandelince bramborové*, na titulní straně. Jednalo se o oficiální dokument vlády. Oficiální texty vycházely během celé kampaně, jednalo se o různá provolání, výzvy jednotlivých organizací ke sběru, či diplomatické nóty. Celkem jich vyšlo jedenáct v devíti zkoumaných číslech, viz tabulka č. 15 níže. Tyto texty měly zaktivizovat občany ke sběru mandelinky. Svou formálností a oficiálností pak přidávaly na vážnosti tématu.

²⁰⁹ *Rudé právo*, 29. června 1950, roč. 30, č. 153 – *Rudé právo*, 29. srpna, roč. 30, č. 203.

²¹⁰ ČTK: Provolání vlády k boji proti mandelince bramborové. *Rudé právo*, 29. června 1950, roč. 6, č. 153, s. 1.

Tabulka č. 15: Oficiální texty k mandelince bramborové v Rudém právu

DATUM	TITULEK
29. června	Provolání vlády k boji proti mandelince bramborové Vládní usnesení o opatřeních v boji proti mandelince bramborové
30. června	Výzva ústředního sekretariátu ČMS k boji proti mandelince
1. července	Výzva ústředního sekretariátu JSČZ
2. července	Výzva Československého svazu žen k boji proti mandelince bramborové
5. července	Sovětská nota vládě USA o shazování mandelinky bramborové
6. července	Zpráva ze zasedání vlády – Opatření proti mandelince bramborové
8. července	Zajistit úspěšný průběh žní – zneškodnit mandelinku
11. července	Noty čs. ministerstva zahraničí velvyslanectví USA
13. července	Provádět podmínku ihned za kosou, zesílit boj proti mandelince bramborové (Zpráva UK pro zemědělství) Dohoda o ochraně zemědělských rostlin mezi ČSR a Německou demokratickou republikou (komuniké Ministerstva Zahraničí ČSR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva²¹¹

Zpravodajství z jednotlivých regionů

Důležitou roli během kampaně hrálo také zpravodajství z různých koutů republiky, které informovalo o výskytu mandelinky, o průběhu sběratelských akcí, nebo na ně také upozorňovalo. Zveřejněny byly také texty, které informovaly o zanešení mandelinky do socialistických republik. Ty byly převzaty od agentury TASS. O průběhu hubení a sběračských akcí byly zveřejňovány texty redakce Rudého práva a dvou samotných dopisovatelů. Tyto příspěvky byly často zveřejněny pod souhrnným hlavním titulkem spolu s dalšími texty od čtenářů. Celkem bylo v Rudém právu zveřejněno dvacet jedna zpravodajských článků ve třinácti číslech, viz tabulka č. 16.

²¹¹ Rudé právo, 29. června 1950, roč. 30, č. 153 – Rudé právo, 29. srpna, roč. 30, č. 203.

Tabulka č. 16: Zpravodajství o mandelince bramborové v Rudém právu

DATUM	TITULEK	AUTOR
30. června	Boj proti mandelince bramborové na Karlovarsku	RP
1. července	Úspěšný boj JZD Prušánky proti mandelince bramborové	RP
1. července	Mandelinka nalezena na náměstích, ulicích a tratích	RP
2. července	Pražští svazáci pomohou na Plzeňsku	RP
2. července	Další důkazy o zločinném pokusu imperialistů	RP
2. července	Občanstvo společným úsilím zneškodňuje mandelinku	RP
5. července	Brigádníci z Prahy pomohli hubit mandelinku na Plzeňsku	RP
6. července	Brigády rolníků a ostatních občanů prohledávají všechny kultury brambor	RP
7. července	Na Karlovarsku pokračuje denně boj proti mandelince	RP
7. července	Americká letadla opět shodila mandelinku v Německu	TASS
8. července	Na zločinný pokus imperialistů odpovídají pomocí venkovu	RP
8. července	Účinná opatření proti mandelince na Českobudějovicku	RP
8. července	Zničíme všechna ohniska výskytu	RP
9. července	Využít neděle k boji proti mandelince	RP
12. července	Úspěšný boj proti americkému brouku pokračuje	RP
12. července	Nový spojenec Američanů – mandelinka bramborová	---
13. července	Školní mládež pomáhá ničit škůdce	Josef Hejný
13. července	Zničíme zločinnou setbu imperialistů	Jaromír Krásný

13. července	Vesnice nastoupila do boje proti mandelince bramborové	---
13. července	Nepochopili nebezpečí mandelinky bramborové	---
14. července	Pracující stupňují boj proti mandelince	RP
15. července	Pracující měst a venkova společně hubí amerického brouka²¹²	RP
18. července	Boj proti mandelince pokračuje	RP

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva²¹³

Všechny tyto zpravodajské texty, převážně psané redakcí Rudého práva nebyly ve velké míře útočné. Označení západních obyvatel bylo opět „západní imperialisté“ nebo „váleční paliči“. Ale důležitým tématem těchto textů byl samotný „boj“ s mandelinkou. Zveřejňována byla místa nálezů – nejen názvy obcí, ale i konkrétní určení jako silnice, železnice, ulice apod.. Označení míst mělo potvrdit, že se do republiky mandelinka nedostala náhodou, ale byla do Československa uměle zavlečena. Často také byly zmíněny přesné počty sesbíraných larev. Tato čísla mohla často lidi vyděsit a zároveň namotivovat k dalšímu sběru a hubení. Ve všech textech byly zmíněny skupiny lidí, kteří se na sběru podíleli – rekreanti, děti, mládež, rolníci, dělníci atd. Jako důkaz jednoty, že se společného úsilí účastní opravdu všichni. V některých textech byly také popsány úspěšné postupy hubení, které měly občany poučit a inspirovat v dalších sběračských akcích. Zveřejněny byly také výzvy k dalšímu sběru a termíny společných sběračských akcí.²¹⁴

Jak již bylo zmíněno výše, hlavním tématem těchto textů byl „boj“, jak byl ve všech článcích sběr mandelinky bramborové označován. To souviselo s válečnou rétorikou, která se prolínala celou kampaní. Příkladem může být i tato výzva, která opět připomíná bojové rozkazy: „*Vedoucí pohotovostních čet, necht' okamžitě mobilisují svoje čety...*“²¹⁵

212 Tento text z poloviny řeší také výrobu nových postřiků, proto byl zařazen i do kategorie hubení mandelinky.

²¹³ *Rudé právo*, 29. června 1950, roč. 30, č. 153 – *Rudé právo*, 29. srpna, roč. 30, č. 203.

²¹⁴ ČTK: Provolání vlády k boji proti mandelince bramborové. *Rudé právo*, 29. června 1950, roč. 30, č. 153, s. 1.

²¹⁵ RP: Pražští svazáci pomohou na Plzeňsku. *Rudé právo*, 2. července, roč. 30, č. 156. s. 8.

Texty čtenářů a autorské články

Vedle zpravodajských příspěvků se pod souhrnnými titulky také objevily texty samotných čtenářů či dopisovatelů Rudého práva. Tyto texty měly podobnou funkci jako zasílané rezoluce v jiných kampaních. A to odsoudit údajné chování Západu vůči republice. Vyjádřit kritický názor vůči „západním imperialistům“ a také ukázat „bojovnou náladu“.

Tabulka č. 17: Texty čtenářů o mandelince bramborové v Rudém právu

DATUM	TITULEK	AUTOR
30. června	Ani jeden brouk mandelinky bramborové neunikne naší pozornosti	Josef Bárta
30. června	Pokus imperialistů o ohrožení naší úrody	Kamil Winter
30. června	Znemožníme záměry imperialistů	J. Zahradka
30. června	Chtějí nás připravit o výsledky naší práce	Jan Hrabě
30. června	Mládež z továren do pohotovostních čet	Zdeněk Hoření
1. července	Ještě usilovněji za vybudováním socialismu	žáci krajské školy ROH Gustava Klimenta
1. července	Ještě více se semkneme v boji proti nepřátelům	F. Křivánek
2. července	Naše odpověď imperialistům - splněním dodávek	Josef Liška
6. července	Pomůžeme rolníkům	Josef Rosenbaum
7. července	Společně zničíme mandelinku	Bohuslav Švec
8. července	Společnou prací ochráníme úrodu	Karel Rauch
8. července	Očistíme naše pole od amerického brouka	Karel Novotný
13. července	Školní mládež pomáhá ničit škůdce	Josef Hejný
13. července	Zničíme zločinnou setbu imperialistů	Jaromír Krásný

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva²¹⁶

Veškeré texty, které byly napsány čtenáři, měly stejnou strukturu. Začátek textu byl velmi kritický k Západu. Autoři se často vymezovali proti Západu a velmi kriticky ho osočovali ze zanešení mandelinky bramborové do republiky a toto chování odsuzovali:

²¹⁶ *Rudé právo*, 29. června 1950, roč. 30, č. 153 – *Rudé právo*, 29. srpna, roč. 30, č. 203.

„Všichni rolníci byli rozhořčeni nad západními imperialisty, kteří by chtěli takovým neslýchaným způsobem mařit naši cestu k socialismu.“²¹⁷ Další část textu byla pak u každého autora trochu odlišná. Někteří informovali o průběhu sběračských akcí, jiní pokračovali v další kritice Západu. Poslední odstavce již byly stejné. Autoři v nich vybízeli ke sběru a zároveň informovali o plnění závazků a zvýšení práce. Nechyběly sliby vlády, že „boj s mandelinkou bramborovou“ zemědělci vyhrají: „Budeme bojovat prací – prací, která zmaří váš pokus, rozdrťí vaše posluhovače...“²¹⁸

Válečná terminologie byla použita i v textech čtenářů. O likvidaci mandelinky autoři psali opět jako o boji. Dále byla použita spojení jako mobilizace členů JZD, bezcitný útok. Mandelinka byla přirovnávána k atomové či vodíkové bombě. V jednom textu bylo dokonce zavlčení mandelinky na československé území zhodnoceno takto: „Dokázali, že se neštítí v míru použití ani tak podlých způsobů, jakých nepoužívali ani hitlerovští nacisté.“²¹⁹

Zajímavé bylo, že nejvíce kritický text zaslali žáci krajské školy ROH Gustava Klimenta.

Sověťští specialisté pomáhají v hubení mandelinky bramborové

Od poloviny července se v Rudém právu hlavně objevovaly texty, které informovaly o pomoci sovětských specialistů. Většina textů byla zveřejněna pod zkratkou RP nebo převzata od ČTK. V deseti číslech bylo na toto téma vydáno jedenáct textů, viz tabulka č. 18 níže.

Tabulka č. 18: Texty o sovětských odbornících v Rudém právu

DATUM	TITULEK
15. července	Sovětský svaz nám pomáhá v boji proti mandelince
23. července	Pomoc sovětských odborníků v boji proti mandelince bramborové
26. července	Sovětská letadla dnes hubí amerického brouka
28. července	Sověťští vědci na pomoc Jižním Čechám

²¹⁷ Josef Rosenbaum: Pomůžeme rolníkům. *Rudé právo*, 6. července 1950, roč. 30, č. 158, s. 5.

²¹⁸ J. Zahradka: Znemožníme záměry imperialistů. *Rudé právo*, 30. června 1950, roč. 30, č. 154, s. 1.

²¹⁹ Josef Bárta: Ani jeden brouk mandelinky bramborové neunikne naší pozornosti. *Rudé právo*, 30. června 1950, roč. 30, č. 154, s. 1.

29. července	Sovětští vědci na pomoc Jihlavskému kraji
1. srpna	Za pomoci sovětských letadel pokračuje boj proti mandelince
2. srpna	Jak bojují sovětští letci proti mandelince
4. srpna	Sovětští letci hubí americkou sadbu
12. srpna	Sovětští odborníci pomáhají v boji proti mandelince Hubení mandelinky postřikem ze sovětských letadel
13. srpna	Stupňovat boj proti mandelince

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva²²⁰

Odborníci ze Sovětského svazu byli popisováni vždy pozitivně. Jednalo se o usměvavé hrdiny, kteří už zachránili Československo v roce 1947 v době sucha. Pokud se v textu tedy píše o sovětských letcích, tak jako „o bratrech, přátelích se zkušenostmi, nejlepších pomocnících“. Zatímco Američané, pokud byli zmiňováni, tak negativně, jako „američtí imperialisté“. Podobné srovnání dobra – zla bylo patrné i při popisu jejich chování. Příkladem může být závěr textu *Pomoc sovětských odborníků v boji proti mandelince bramborové*: „Zatím co imperialistická letadla přelétala naše hranice, aby u nás rozsávala amerického brouka, přiletěla sovětská letadla s bratrskou pomocí v boji proti mandelince.“²²¹ Vedle hanebného chování Američanů bylo zdůrazněno dobré chování Sovětského svazu.

Schopnost sovětských odborníků byla v textech zdůrazňována také pomocí popisů, jak brouka hubí. V mnoha textech byla popsána letadla a technika, se kterou sovětští odborníci pracovali: „Do kraje dodal kovoprůmysl již 70 přístrojů Azol nejnovějšího typu ,50‘, v tomto týdnu budou vyzkoušeny na Karlovarsku i dva prototypy motorizovaných turbínových rozprašovačů.“²²² Právě odborné názvy v textech ve čtenářích mohly evokovat větší erudovanost sovětských expertů. Zajímavostí také bylo, že pokud se mluvilo o sovětských letcích, tak byli často přímo jmenováni: „Posádku dvou dvouplošníků sovětského ‚Agroflortu‘ tvoří J. Mehed, M. Mitrakov, S. Pavluk a M. Alaterjev.“²²³ Jejich přímé

²²⁰ Rudé právo, 29. června 1950, roč. 30, č. 153 – Rudé právo, 29. srpna, roč. 30, č. 203.

²²¹ ČTK: Pomoc sovětských odborníků v boji proti mandelince bramborové. Rudé právo, 23. července 1950, roč. 30, č. 173, s. 1.

²²² RP: Za pomoci sovětských letadel pokračuje boj proti mandelince. Rudé právo, 1. srpna 1950, roč. 30, č. 180, s. 3.

²²³ ČTK: Jak bojují sovětští letci proti mandelince. Rudé právo, 2. srpna 1950, roč. 30, č. 181, s. 3.

jmenování opět tvoří pocit větší blízkosti a přátelství, protože se nemluvilo pouze obecně o letcích, ale jednalo se o konkrétní osobnosti.

I v těchto textech se objevovala válečná terminologie, která doprovázela celou kampaň. O hubení škůdce se vždy psalo jako o „boji proti mandelince bramborové“. V některých textech také docházelo ke srovnání s válkou v Koreji, nechyběly ani výzvy k pokračování boje s mandelinkou.²²⁴

Způsoby hubení mandelinky

V Rudém právu se také objevovaly texty, které čtenáře informovaly o tom, jak by mandelinku bramborovou měli hubit, jakým způsobem probíhala výroba nových přístrojů apod. Na toto téma bylo v Rudém právu otištěno šest textů v šesti různých číslech, viz tabulka č. 19.

Tabulka č. 19: Texty o hubení mandelinky bramborové v Rudém právu

DATUM	TITULEK
30. června	Jak bojovat proti mandelince bramborové
1. července	Dělníci na pomoc rolníkům v ohrožených oblastech
2. července	Postřík proti mandelince zdarma
6. července	Dělníci zvyšují výrobu ochranných prostředků proti mandelince
13. července	Vyrobíme dostatek jedu proti mandelince
15. července	Pracující měst a venkova společně hubí amerického brouka
29. července	Výrobu přístrojů proti americkému brouku zvýšili na 2000 procent
2. srpna	Nové přístroje proti mandelince
4. srpna	Pomoci zlepšovacích návrhů urychlují vyhubení mandelinky

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva²²⁵

Texty měly vedle propagandistické funkce také rovinu informační, kdy se čtenáři dozvěděli organizační informace, jako že postřík proti mandelince je zdarma či jaké způsoby na odstranění mandelinky použít. Zvýšena byla díky dobrovolníkům a brigádníkům výroba

²²⁴ *Rudé právo*, 29. června 1950, roč. 30, č. 153 – *Rudé právo*, 29. srpna, roč. 30, č. 203.

²²⁵ *Rudé právo*, 29. června 1950, roč. 30, č. 153 – *Rudé právo*, 29. srpna, roč. 30, č. 203.

jak strojů Azot, tak chemických přípravků. Zdůrazňováno bylo i velké zapálení zaměstnanců: „..., rozhodli se zvýšit výrobu ve starých provozovnách a co nejdříve uvést do provozu novou výrobní halu. Po pracovní době i v noci pracují dobrovolní brigádníci na základech pro strojní zařízení.“²²⁶ Dělníci rušili dovolené či dokonce chodili do práce na třetí hodinu ranní, vše dobrovolně a rádi. Dále také docházelo k vývoji a inovacím strojů, opět díky zkušeným dělníkům a jejich vedoucím. Tyto texty měly ukázat a zdůraznit důležitost dělníků v továrnách. A aby sloužili jako příkladní občané, dle kterých by se měli ostatní inspirovat. Také měly čtenářům ukázat, že se s problémem, mandelinkou bramborovou, snažili vyrovnat všichni, nejen zemědělci. V člancích byla postupně zvyšována procenta, o kolik zvyšovali zaměstnanci své výkony, v lutínské Sigmě dokonce na 2000 %.²²⁷ Tato informace měla být motivací i pro další občany zapojené do „boje s mandelinkou“. Pozitivní a povzbuzující informace byly i o vývoji lepších strojů, které další „boj“ usnadní. I v těchto textech byli Američané nazýváni „americkými imperialisty“ a ničení mandelinky jako „boj“.²²⁸

Mandelinka bramborová v rubrice Ohlas dne

Pravidelnou rubrikou v Rudém právu byl Ohlas dne, kde zveřejňoval své postřehy šéfredaktor listu Vojtěch Dolejší, v jednom čísle pak dva příspěvky o mandelince napsal Václav Slavík. Autoři se v krátkých poznámkách snažili reflektovat a glosovat aktuální dění. Během kampaně se, tak jako jedno z témat objevoval právě „boj s americkým broukem“. Stalo se tak v deseti příspěvcích v pěti číslech, viz tabulka číslo 20 níže.

Tabulka č. 20: Mandelinka bramborová v rubrice Ohlas dne v Rudém právu

DATUM	TITULEK	AUTOR
30. června	Také mandelinka bramborová	Vojtěch Dolejší
1. července	Gangsteři při práci	Vojtěch Dolejší
1. července	Zneškodnit škůdce	Vojtěch Dolejší
9. července	Jejich „pomoc“	Vojtěch Dolejší
9. července	Mandelinka „dolarová“	Vojtěch Dolejší

²²⁶ RP: Dělníci na pomoc rolníkům v ohrožených oblastech. *Rudé právo*, 1. července 1950, roč. 30, č. 155, s. 7.

²²⁷ RP: Výrobu přístrojů proti americkému brouku zvýšili na 2. 000 procent. *Rudé právo*, 29. července 1950, roč. 30, č. 178, s. 5.

²²⁸ *Rudé právo*, 29. června 1950, roč. 30, č. 153 – *Rudé právo*, 29. srpna, roč. 30, č. 203.

9. července	Brigády do polí	Vojtěch Dolejší
12. července	Po prvé v dějinách	Vojtěch Dolejší
12. července	V jednom škůdci likvidujeme miliony	Vojtěch Dolejší
26. července	Dvojnozí rodiče amerického brouka	Václav Slavík
26. července	Nová pomoc sovětského svazu naší úrodě	Václav Slavík

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva²²⁹

Poznámky v rubrice Ohlas dne, nepřinášely čtenářům žádné nové informace. Jednalo se často pouze o zopakování témat, která byla v daných dnech aktuální. Většina těchto textů však měla tyto znaky, docházelo v nich ke kritice západních států, které údajně zavlekly mandelinku bramborovou do Československa. A jasnou definici nepřítelů. Příkladem mohou být tato spojení, která byla použita v těchto textech: „američtí imperialisté, váleční štváči, imperialističtí rušitelé míru, gangsterské způsoby“. Američané byli také srovnáváni s nacistickými Němci. I zde vycházely podrobné informace s popisem mandelinky, které měly sběračům pomoci brouka rozeznat. Všechny tyto texty byly opět velmi útočné a součástí byla i válečná rétorika či téma války. Závěr byl však často motivačního rázu, kdy byly občané povzbuzováni do „boje s mandelinkou“ a vyzýváni k navýšení úsilí při její likvidaci.²³⁰

Texty pro děti

Součástí Rudého práva byla i příloha Vpřed pionýři a i v této části se v jednom čísle objevily texty, které se vztahovaly k mandelince bramborové. Stalo se tak 23. července v čísle 173. Jednalo se o texty *Jarčín objev*²³¹ od M. Z. a *Úkol pionýrů - zničit škůdce úrody brambor*²³² od J. Krylla a J. Chodoby. Prvním z textů byl příběh Jarky, která sama se zlomenou nohou objevila na polích mandelinku, vše nahlásila a pak se stala vedoucí skupiny, která mandelinku sesbírala. A právě Jarka byla ostatním pionýrům představována jako příklad, jak by se všichni pionýři měli chovat, i přesto že měla zlomenou nohu a nemohla pomáhat při žních, ale nelelkovala a zachránila úrodu brambor.²³³

²²⁹ *Rudé právo*, 29. června 1950, roč. 30, č. 153 – *Rudé právo*, 29. srpna, roč. 30, č. 203.

²³⁰ *Rudé právo*, 29. června 1950, roč. 30, č. 153 – *Rudé právo*, 29. srpna, roč. 30, č. 203.

²³¹ M. Z.: *Jarčín objev*. *Rudé právo*, 23. července 1950, roč. 30, č. 173, s. 4.

²³² J. Kryll, J. Chodob.: *Úkol pionýrů - zničit škůdce úrody brambor*. *Rudé právo*, 23. července 1950, roč. 30, č. 173, s. 4.

²³³ M. Z.: *Jarčín objev*. *Rudé právo*, 23. července 1950, roč. 30, č. 173, s. 4.

Druhý text pak byl prohlášení pionýrů k situaci kolem mandelinky bramborové. Docházelo v něm k vymezení nepřítele – amerických imperialistů a naopak přítele – „Sovětskému svazu, našemu největšímu spojenci a příteli.“²³⁴ Zdůrazněna byla také povinnost pionýrů, a to pomoci zemědělcům v boji proti mandelince bramborové.²³⁵ Tento text mladým čtenářům jasně vymezoval názor, jak na situaci kolem mandelinky nahlížet.

5.3. „Boj s mandelinkou bramborovou“ v regionálním tisku

5.3.1. Americký škůdce na stránkách plzeňské Pravdy

Regionální týdeník Pravda, který vycházel právě v místě, kde se mandelinka bramborová rozšířila nejvíce, byl také analyzován dva měsíce od zahájení kampaně. První zkoumané číslo, které vyšlo v tomto období, bylo číslo 26 z 1. července 1950. Dále čísla z následujících osmi týdnů až do čísla 34 z 26. srpna 1950. Celkem bylo o mandelince bramborové, jejím rozšíření a hubení nalezeno dvacet tři článků, které budou následně rozděleny do kategorií a analyzovány.

---

²³⁴ J. Kryll, J. Chodob.: Úkol pionýrů - zničit škůdce úrody brambor. *Rudé právo*, 23. července 1950, roč. 30, č. 173, s. 4.

²³⁵ Tamtéž.

Tabulka č. 21: Texty o mandelince bramborové v Pravdě

DATUM	ČÍSLO	POČET ČLÁNKŮ
1. 7. 1950	26	2
8. 7. 1950	27	7
15. 7. 1950	28	4
22. 7. 1950	29	4
29. 7. 1950	30	2
5. 8. 1950	31	1
12. 8. 1950	32	1
19. 8. 1950	33	---
26. 8. 1950	34	1

Zdroj: Vlastní zpracování dle Pravdy²³⁶

Prvním z textů, který byl v plzeňské Pravdě otištěn, bylo 1. července na straně pět oficiální *Provolání vlády k boji proti mandelince bramborové*²³⁷, které bylo vytištěno také v Rudém právu a dalších periodikách.

Zpravodajství o sběru mandelinky

Důležitou roli během kampaně hrálo i v regionálním tisku zpravodajství z kraje, které informovalo o výskytu mandelinky, o průběhu sběratelských akcí, nebo na ně také upozorňovalo. O průběhu hubení a sběračských akcí byly zveřejňovány texty redakce Pravdy a i samotných dopisovatelů. Celkem bylo v Pravdě zveřejněno pět zpravodajských článků – viz tabulka č. 22.

²³⁶ *Pravda*, 1. července 1950, roč. 6, č. 26 – *Pravda*, 26. srpna, roč. 6, č. 34.

²³⁷ [nesignováno]: *Provolání vlády k boji proti mandelince bramborové*. *Pravda*, 1. července 1950, roč. 6, č. 26, s. 5.

Tabulka č. 22: Zpravodajství o mandelince bramborové v Pravdě

DATUM	TITULEK	AUTOR
8. července	Celý Plzeňský kraj proti zákeřnému útoku imperialistů	Jan Procházka
8. července	Horšovskotýnsko v boji s „americkým broukem“	---
22. července	Bojujeme proti americkému brouku	
29. července	Boj proti americkému brouku stále vzrůstá	František Julia
12. srpna	Ženy v boji proti mandelince bramborové.	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Pravdy²³⁸

Zpravodajské texty informovaly o napadení brambor mandelinkou. Popsány byly sběračské akce a na co si dát při sběru pozor a také jak se mandelinka chová. Mandelinka byla v textech označována jako „největší škůdce brambor, americký brouk“ a byla často detailně popisována, aby všem bylo jasné, jak mandelinka bramborová vypadá a jak ji správně hubit. Zveřejněny byly i alternativní způsoby hubení mandelinky.

Vedle válečné terminologie, kdy bylo hubení nazýváno bojem, často docházelo také ke srovnávání shazování mandelinky Američany na československé území s invazí v Koreji, která v té době probíhala. Chování Západu bylo také srovnáváno s chováním nacistů. Američané byly v textu označovány nenávislnou rétorikou jako – „imperialisté, záškodničtí agenti, američtí imperialisté, zavilí nepřátelé, američtí kšeftaři, západní „přátelé“, gangsteři, vydřiduši“.²³⁹ U textu *Celý Plzeňský kraj proti zákeřnému útoku imperialistů*²⁴⁰ byl také obrázek, na kterém je zařatá pěst, která ničí utíkající brouky. Ti mají na krovkách vyobrazenou americkou vlajku, viz obrázek č. 2 příloha č. 1.

²³⁸ *Pravda*, 1. července 1950, roč. 6, č. 26 – *Pravda*, 26. srpna, roč. 6, č. 34.

²³⁹ *Pravda*, 8. července 1950, roč. 6, č. 27 – *Pravda*, 12. srpna, roč. 6, č. 32.

²⁴⁰ Jan Procházka: *Celý Plzeňský kraj proti zákeřnému útoku imperialistů*. *Pravda*, 8. července 1950, roč. 6, č. 27, s. 3.

Výzvy ke sběru

Speciální texty, které v plzeňské Pravdě vycházely, byly výzvy, které svolávaly obyvatele k dalšímu „boji proti americkému brouku“.

Tabulka č. 23: Výzvy ke sběru mandelinky bramborové v Pravdě

DATUM	TITULEK
8. července	Ještě důsledněji bojovat proti mandelince
15. července	V neděli opět do boje proti americkému brouku
22. července	V neděli znovu proti americkému brouku

Zdroj: Vlastní zpracování dle Pravdy²⁴¹

Tyto texty primárně svolávaly obyvatele Plzeňského kraje ke sběru mandelinky bramborové. Zveřejňovaly se informace o sběrných akcích. Zároveň se tyto příspěvky detailně zabývaly samotným broukem. Popisovaly jeho původ, vzhled, ale také správnou techniku hubení. V textech se také apelovalo na čtenáře, aby zvýšili své úsilí „v boji proti mandelince“: „*Všichni musíme přispět k tomu, aby tento největší škůdce brambor byl v našem kraji důsledně huben, neboť jedině tak si zajistíme příští úrodu brambor.*“²⁴²

Druhotně tyto texty opět kritizovaly západní státy. Opět docházelo ke srovnání situace v Československu s válkou v Koreji: „*Zatímco v Koreji shazují americká letadla pumy, jež zabíjejí nevinný lid, u nás je to mandelinka, největší škůdce bramborů a jejichž pomocí chtějí zlomit a narušit budovatelské úsilí našeho lidu.*“²⁴³ Právě toto srovnání mělo vzbudit ve čtenářích pocit nebezpečí ze strany západních mocností a svým „bojem proti mandelince“ měli dokázat věrnost socialistickému Československu. U článku *V neděli opět do boje proti americkému brouku*²⁴⁴, byla také ilustrace, na které je zobrazen na jedné straně voják, který žene z plechovek mandelinku bramborovou, na druhé straně jsou davy lidí, které jí jdou hubit, viz obrázek č. 3 příloha č. 1.

Vedle výzev v rámci článků byly ve dvou číslech také burcující hesla ke sběru

²⁴¹ *Pravda*, 1. července 1950, roč. 6, č. 26 – *Pravda*, 26. srpna, roč. 6, č. 34.

²⁴² [nesignováno]: Ještě důsledněji bojovat proti mandelince. *Pravda*, 8. července 1950, roč. 6, č. 27, s. 5.

²⁴³ [nesignováno]: V neděli opět do boje proti americkému brouku. *Pravda*, 15. července 1950, roč. 6, č. 28, s. 1.

²⁴⁴ [nesignováno]: V neděli opět do boje proti americkému brouku. *Pravda*, 15. července 1950, roč. 6, č. 28, s. 1.

mandelinky. První bylo 1. července na straně dvanáct a třináct, které informovalo o další hledací akci: „*V úterý 4. července nastoupíme ve všech městech a obcích k hromadnému sběru mandelinky bramborové.*“²⁴⁵ Další se objevilo 15. července na straně dvanáct a třináct, které opět svolávalo obyvatele ke sběru mandelinky bramborové: „*Zítř v neděli nastoupíme ve všech obcích opět ke sběru mandelinky bramborové!*“²⁴⁶ Tato hesla byla zveřejněna na stránkách, kde bylo regionální zpravodajství z jednotlivých okresů kraje. Tato dvoustrana mohla být vzhledem k regionálnímu zpravodajství často vyhledávána, proto byla výzva ke sběru zveřejněna zde.

Hovoří čtenáři Pravdy

V rámci plzeňské Pravdy byla i rubrika Hovoří čtenáři Pravdy, do které právě čtenáři posílali dopisy ke zveřejnění. Často se jednalo o názory na celorepubliková témata či problémy jednotlivých krajů. Mandelince bramborové se věnovali tři čtenáři ve dvou číslech Pravdy, viz tabulka č. 24 níže.

Tabulka č. 24: Texty čtenářů o mandelince bramborové v Pravdě

DATUM	TITULEK	AUTOR
8. července	Pomohl jsem při sběru mandelinky	L. Svoboda
8. července	Vyhlásili jsme boj mandelince	A. Krutílek
15. července	Vypořádáme se s americkým broukem	J. Čuchera

Zdroj: Vlastní zpracování dle Pravdy²⁴⁷

Texty samotných čtenářů byly dokonce více kritické a útočné, než texty zveřejněné redakcí Pravdy. Autoři v nich velmi kritizovali údajné chování Američanů a svými texty pokračovali v nastavené linii propagandy, v některých případech ji i překračovali. O Američanech se vyjadřovali jako „o amerických bankéřích, trustových magnátech, pánech z Wall Streetu, o ‚přátelích‘ na Západě“. Osočovali západní velmoci z chystání další války. Zároveň ubezpečovali jak další čtenáře, tak možná i představitele státu, že československý

²⁴⁵ [nesignováno]: V úterý 4. července nastoupíme ve všech městech a obcích k hromadnému sběru mandelinky bramborové. *Pravda*, 1. července 1950, roč. 6, č. 26, s. 12 - 13.

²⁴⁶ [nesignováno]: Zítř v neděli nastoupíme ve všech obcích opět ke sběru mandelinky bramborové!. *Pravda*, 15. července 1950, roč. 6, č. 28, s. 12 - 13.

²⁴⁷ *Pravda*, 1. července 1950, roč. 6, č. 26 – *Pravda*, 26. srpna, roč. 6, č. 34.

lid je připraven bojovat a bránit socialistickou myšlenku. V textech prohlašovali, že „zasadili imperialistickým plánům první smrtelnou ránu, boj pokračuje, odhodláni bojovat všemi silami, všichni vyšli do boje... apod.“²⁴⁸ Tyto texty psané čtenáři mohli pak komisím, které kampaň chystali potvrdit, že se neminula účinku a využít i jejich texty, jako další prvek už tak silné propagandistické kampaně.

Zvláštním textem pak byl autorský článek od M. Zázvorky *Žlutá a černá*²⁴⁹. Jednalo se o příběh, ve kterém se na vesnici i ve sváteční den začne hubit mandelinka. Velmi negativním stylem byl popsán nepřítel – Američané. Zdůrazněna byla podobnost brouka s americkou vlajkou: „*Pruhy na krovkách mandelinky ti připomínají jednu vlajku. Tu vlajku měla na křídlech letadla, která shazovala a rozprašovala mandelinku bramborovou na území NDR.*“²⁵⁰ Následovalo srovnání, že ta samá letadla shazují bomby v Koreji.

Pionýrská Pravda a texty dětí

Velký prostor v plzeňské Pravdě měly texty jak od dětí a mládeže, tak pionýrů, a to nejen v rubrice Pionýrská Pravda. Tyto texty měly děti informovat o nebezpečí, které přináší Západ. Motivovat „k boji s mandelinkou“. A hlavně jim vštípit již od dětství hlavní myšlenky nenávisti vůči západnímu nepříteli. Do této kategorie byly zařazeny také články, které informovaly o pomoci pionýrů. Právě pomoc pionýrů a jejich výkony mohly ke sběru motivovat i další děti, které se zatím sběrů nezúčastnily.

---

²⁴⁸ *Pravda*, 8. července 1950, roč. 6, č. 27 – *Pravda*, 15. července, roč. 6, č. 28.

²⁴⁹ M. Zázvorka: *Žlutá a černá*. *Pravda*, 22. července 1950, roč. 6, č. 29, s. 14.

²⁵⁰ Tamtéž.

Tabulka č. 25: Texty pro děti o mandelince bramborové v Pravdě

DATUM	TITULEK	AUTOR
8. července	Do boje proti mandelince	Ing. Rudolf Trnka, Otta Čmolík
8. července	Soutěž mládeže ve sběru mandelinky	---
15. července	Nad americkým broukem zvítězíme	Mariana Lobovská
15. července	Do boje proti mandelince bramborové	
22. července	Mandelinka, pan Dolar a pionýři	
29. července	Boj proti americkému brouku stále vzrůstá	F. Julia

Zdroj: Vlastní zpracování dle Pravdy²⁵¹

V Pionýrské pravdě byla v článku *Do boje proti mandelince*²⁵² výzva předních funkcionářů, kteří měli za úkol „zmobilizovat“ děti do „boje proti mandelince“. V textu autoři velmi kritizovali západní státy. Používali stejné výrazy, jako autoři ostatních textů pro dospělé: nepřátelé naší vlasti, imperialisté, pomahači, záškodníci, zákeřný útok našich nepřátel apod.²⁵³ Motivovat mládež ke sběru měla také soutěž vyhlášená o odměny ve výši až 5000 Kčs.²⁵⁴

Velmi kritický byl pak článek pionýrky Mariany Lobovské, který byl celý otištěn kurzívou. Jeho název byl *Nad americkým broukem zvítězíme*²⁵⁵. V úvodu autorka zmiňovala, že i děti nastoupily do boje s americkým broukem a zároveň kritizovala Američany. Válečná terminologie byla použita i dětskou autorkou, příkladem může být toto vyjádření: „*Byla zahájena generální ofensiva na zničení amerického brouka.*“²⁵⁶ V článku *Mandelinka, pan Dolar a pionýři*²⁵⁷ bylo příběhovou formou, rozhovorem dvou mandelinek bramborových,

²⁵¹ *Pravda*, 1. července 1950, roč. 6, č. 26 – *Pravda*, 26. srpna, roč. 6, č. 34.

²⁵² Rudolf Trnka, Otta Čmolík: *Do boje proti mandelince*. *Pravda*, 8. července 1950, roč. 6, č. 27, s. 7.

²⁵³ Tamtéž.

²⁵⁴ [nesignováno]: *Soutěž mládeže ve sběru mandelinky*. *Pravda*, 8. července 1950, roč. 6, č. 27, s. 7.

²⁵⁵ Mariana Lobovská: *Nad americkým broukem zvítězíme*. *Pravda*, 15. července 1950, roč. 6, č. 28, s. 5.

²⁵⁶ Tamtéž.

²⁵⁷ Posluchači kurzu pro učitele NDR. škol v Plzni: *Mandelinka, pan Dolar a pionýři*. *Pravda*, 22. července 1950, roč. 6, č. 29, s. 7.

popsáno, jak se na československé území mandelinka dostala.²⁵⁸

Rubrika – Pravda agitačního pracovníka

Speciální rubrikou byla v plzeňské Pravdě – Pravda agitačního pracovníka. I v této rubrice se ale texty věnovaly mandelince bramborové. Stalo se tak i v prvním zkoumaném čísle z 1. července, kdy zde byl otištěn text *Boj za úrodu je bojem za mír*²⁵⁹. Tento text měl čtenáře informovat a zároveň utvrdit v tom, jak se mandelinka bramborová dostala na československá pole. Popsány byly způsoby jakými údajně Američané v socialistických státech mandelinku šíří. Zároveň upozorňoval, že naše oslabení neúrodou brambor, chtěli využít pro další světovou válkou.²⁶⁰ A toto varování mělo vyburcovat čtenáře, ke sběru a boji proti mandelince, protože nikdo opět nechce další světovou válku.

Poté se tak stalo v čísle z 29. července, kdy v této rubrice vyšel text *Zničíme v kraji americkou brouka – zločinnou setbu imperialistů!*²⁶¹ V první části byly zveřejněny statistické informace o rozšíření mandelinky. Zároveň bylo opět vysvětleno a zdůrazněno, že v takovém množství se přirozeně rozšířit nemohla. Popsána byla i situace v Německu očitým svědkem, Slovákem, který šel do Československa z Bavorska pěšky. Jeho výpověď měla potvrdit tvrzení, která se objevovala v novinách, v rozhlase a na letácích. V závěru byl opět vymezen nepřítel pomocí srovnání se Sovětským svazem, který byl lidu v „boji s mandelinkou bramborovou“ nápomocen: „*Zatím, co američtí imperialisté se snaží způsobit hlad v našich zemích, Sovětský svaz nám znovu podává svou bratskou pomocnou ruku.*“²⁶²

Pomoc sovětských odborníků

Jedním z témat kampaně byla i pomoc sovětských odborníků v boji s americkým broukem. V plzeňské Pravdě se na toto téma vyskytovaly dva texty. Jednalo se o článek Jaroslava Hese z 5. srpna, který byl vytištěn kurzívou *Letadly proti americkému brouku*²⁶³ a

---

²⁵⁸ Tamtéž.

²⁵⁹ [nesignováno]: *Boj za úrodu je bojem za mír. Pravda*, 1. července 1950, roč. 6, č. 26, s. 4.

²⁶⁰ Tamtéž.

²⁶¹ [nesignováno]: *Zničíme v kraji americkou brouka – zločinnou setbu imperialistů!. Pravda*, 29. července 1950, roč. 6, č. 30, s. 4.

²⁶² Tamtéž

²⁶³ Jaroslav Hes: *Letadly proti americkému brouku. Pravda*, 5. srpna 1950, roč. 6, č. 31, s. 5.

text Františka Štípka z 26. srpna *S touto pomocí dokážeme vše*²⁶⁴. V obou příspěvcích byla pozitivně vylíčena pomoc sovětských odborníků. Zveřejněny byly i detailní informace o jejich vyspělé technice, jakým způsobem mandelinku hubili a jak práce probíhaly. Na druhé straně docházelo také ke kritice nepřítele, která vedle pozitivních informací o Sovětském svazu vyznívala o mnoho více. V textech se opět objevovaly metaforická označení hubení mandelinky jako „boj proti žravému brouku, boj musí být houževnatý, pořádají honičku za americkým broukem, boj proti mandelince „trumenové“, „přátelé“ – okupanti západního Německa nás pravidelně zásobují tímto škůdcem“.²⁶⁵

5.3.2. Americký škůdce na stránkách ústeckého Průboje

Následovat bude výzkum týdeníku Průboj. Regionálního periodika, které vycházelo na území, jež bylo zasaženo mandelinkou bramborovou v menším rozsahu. Toto periodikum bylo představeno již výše v kapitole 2.3.1. Týdeník Průboj byl zkoumán v období od 28. června 1950 do 28. srpna 1950, během kterého vyšlo celkem deset čísel. První z nich je z 30. června a ostatní následují s pravidelnou týdenní periodicitou. Poslední zkoumaný výtisk je z 26. srpna 1950. V tomto týdeníku vyšlo během zkoumaného období sedm článků týkajících se mandelinky bramborové, viz tabulka č. 26. Zajímavé bylo, že šest textů mělo svého autora a nejednalo se o anonymní texty redakce, či převzaté texty z agentur. Propaganda se také vyskytovala v dětské rubrice Mladí průbojníci, ve které byly dva texty pro mladé pionýry. Mandelince se věnovaly také články, které primárně informovaly o jiných, často zemědělských, tématech. Vzhledem k tomu, že se jedná o menší počet různorodých textů bude každý analyzován samostatně.

Tabulka č. 26: Texty o mandelince bramborové v Průboji

DATUM	ČÍSLO	POČET ČLÁNKŮ
30. 6. 1950	27	---
7. 7. 1950	28	2
14. 7. 1950	29	2
21. 7. 1950	30	1

²⁶⁴ F. Štípek: *S touto pomocí dokážeme vše*. *Pravda*, 26. srpna 1950, roč. 6, č. 34, s. 5.

²⁶⁵ F. Štípek: *S touto pomocí dokážeme vše*. *Pravda*, 26. srpna 1950, roč. 6, č. 34, s. 5., Jaroslav Hes: *Letadly proti americkému brouku*. *Pravda*, 5. srpna 1950, roč. 6, č. 31, s. 5.

28. 7. 1950	31	1
4. 8. 1950	32	---
11. 8. 1950	33	---
18. 8. 1950	34	---
25. 8. 1950	35	1
26. 8. 1950	Zvláštní vydání	---

Zdroj: Vlastní zpracování dle Průboje²⁶⁶

Poprvé byla v Průboji zmínka o mandelince bramborové v čísle 28 ze 7. července 1950. Na straně čtyři byl v rámečku článek *Jak bojovat proti mandelince bramborové*²⁶⁷. I když tento článek začínal větou „*Boj proti mandelince bramborové stojí dnes v popředí zájmu všeho našeho lidu.*“²⁶⁸ Tento článek byl zcela neutrální, měl pouze informační rovinu. V textu byly informace, kdy se u nás brouk objevil, přesný popis mandelinky a její původ. Důraz byl kladen na způsob hubení mandelinky. Zmíněny byly i termíny hledacích akcí v Ústeckém kraji. I přesto, že se jednalo pouze o informativní text, první věta ukázala, že i kampaň v týdeníku Průboj, bude prezentována jako „boj s nepřítelem“.

Ve stejném čísle na stranách čtyři a pět byl v horní části stránek hlavní titulek: *NA ZLOČIN REAKCE S MANDELINKOU BRAMBOROVOU ODPOVÍDAJÍ ZEMĚDĚLCI SPOLEČNOU PRACÍ NA ŽNÍCH*²⁶⁹. Až na již zmíněný článek v rámečku na straně čtyři se ale žádný další text o mandelince bramborové nezmiňoval. Stejně jako v tomto případě, kdy titulek nesouhlasil s články v čísle, tak se během kampaně dostávalo téma mandelinky do textů, které se jí primárně nevěnovaly. To svědčí o velké kampani a snaha dostat toto téma do co největšího podvědomí. Bylo tomu tak v čísle 29 ze 14. července 1950. Na titulní straně byl otištěn referát vedoucího tajemníka ÚV KSČ Landy. Tento text měl titulek *Za úspěšné provedení mírových žní v našem kraji včasnou podmínku, výmlat a výkup*²⁷⁰ a tématu hledání mandelinky bramborové se autor věnoval v odstavci s názvem *Do boje proti americkému*

²⁶⁶ Průboj, 30. června 1950, roč. 2, č. 27. – Průboj, 26. srpna 1950, roč. 2, č. Zvláštní vydání.

²⁶⁷ [nesignováno]: Jak bojovat proti mandelince bramborové. Průboj, 7. července 1950, roč. 2, č. 28, s. 4.

²⁶⁸ [nesignováno]: Jak bojovat proti mandelince bramborové. Průboj, 7. července 1950, roč. 2, č. 28, s. 4.

²⁶⁹ [nesignováno]: NA ZLOČIN REAKCE S MANDELINKOU BRAMBOROVOU ODPOVÍDAJÍ ZEMĚDĚLCI SPOLEČNOU PRAÍ NA ŽNÍCH. Průboj, 7. července 1950, roč. 2, č. 28, s. 4-5.

²⁷⁰ Landa: Za úspěšné provedení mírových žní v našem kraji včasnou podmínku, výmlat a výkup. Průboj, 14. července 1950, roč. 2, č. 29, s. 1.

brouku. V textu bylo také zmíněné, že mandelinkou byl napaden i Ústecký kraj, ale ne v takové míře: „*Boj proti mandelince bramborové bude proveden do všech důsledků až do úplné likvidace tohoto nevídaného ‚vyslance Spojených Států‘*.“²⁷¹ V následujícím čísle z 21. července byla pak zmínka o mandelince v textu na straně sedm od Jana Peciny, který se z velké části věnoval žnám. Jeho název byl *Jasná odpověď válečným štváčům*²⁷². Text chválil sběračské práce, do kterých se zapojily všechny generace. Zmiňováno také bylo, že boj s mandelinkou byl něco víc, než jen hubení škůdce. Nepřímo bylo řečeno, že se také jednalo o „boj se Západem“ – boj s naším nepřítelem: „*Mohu říct, že boj proti mandelince, boj proti těm, kteří měli snahu narušit naše budování a hospodaření, se zostří*.“²⁷³

Jedním z témat, které bylo použito během kampaně s mandelinkou bramborovou, byla i kritika západních států. V textu ze 14. července *Násilný host ‚brouk americký‘*²⁷⁴ od Františka Hurta, bylo právě toto téma zdůrazňováno: „*Naši nepřátelé na západě nenávidí budování socialismu. Nenávist roste ze dne na den také proto, že dělníci i v jejich zemích se stále dožadují svých práv a berou si příklad ze SSR a lidových demokracií*.“²⁷⁵ A právě z tohoto důvodu: „*Neštítí se kupčit hladem, a proto zanášejí do naší vlasti násilnou cestou brouka mandelinky bramborové, aby nám zničila úrodu a my pak abychom z hladu přijali jejich pomoc*.“²⁷⁶ Rétorika tohoto textu byla velmi útočná a nenávistná právě vůči Západu. Je možné, že chtěl autor textu kritikou vyburcovat občany k dalším sběrům, ke kterým v závěru zve. Informoval také o zapojení 44. místní organizace KSČ v Lounech v boji proti mandelince bramborové, což mohlo být dalším motivačním prvkem ke sběru, když šla organizace KSČ příkladem.

V posledním červencovém čísle z 28. se objevil na straně třináct článek – fejeton od Jiřího Jeřábka *Jak mandelinka bramborová Rudu vyléčila*²⁷⁷. Jednalo se o poučný příběh, ve kterém vystupoval Ruda, který byl líný – pracoval málo a špatně. A zároveň snil o americkém autě. To se ale změnilo po cestě vlakem, kde vyslechl rozhovor o mandelince

---

²⁷¹ Tamtéž.

²⁷² Jan Pecina: *Jasná odpověď válečným štváčům*. *Průboj*, 21. července 1950, roč. 2, č. 30, s. 7.

²⁷³ Tamtéž.

²⁷⁴ František Hurt: *Násilný host ‚brouk americký‘*. *Průboj*, 14. července 1950, roč. 2, č. 29, s. 7.

²⁷⁵ Tamtéž

²⁷⁶ Tamtéž

²⁷⁷ J. Jeřábek: *Jak mandelinka bramborová Rudu vyléčila*. *Průboj*, 28. července 1950, roč. 2, č. 31, s. 13.

bramborové ve spojení s Američany. A také o tom, že mandelinka zasáhla i jeho okres. Rudovi se poté zdál sen o tom, jak Američané rozhazovali letadly mandelinku na naše pole. Vzbudí ho ale opravdová letadla. Proto šel Ruda do brambořiště, kde našel mandelinku, ohnisko správně označí a nahlásí. Po této zkušenosti přestal mít Ruda rád americká auta a i v práci se zlepšil a také navrhl, aby se i jeho dílna zúčastnila sběru mandelinky. Tento příběh vykresloval Američany jako nepřítel. Zároveň také ukazoval na to, že i z Rudy, špatného občana, se může stát oddaný budovatel socialistického státu.²⁷⁸

Průboj – Mladí průbojníci

Součástí týdeníku průboj byla i příloha pro děti Mladí průbojníci, která byla psaná pro mladé pionýry. I v této rubrice se během zkoumaného období vyskytovaly texty, které se týkají mandelinky bramborové. Tyto články měly apelovat na mladé čtenáře a vštípit jim již od dětství myšlenku socialismu.

V čísle 28 ze 7. července J. Jeřábek napsal článek *Pionýři v boji proti mandelince bramborové*²⁷⁹. Oproti informačnímu příspěvku, který byl otištěn ve stejném čísle, byl tento pro děti velmi útočný. Již úvod byl psaný ironií „*Mandelinka bramborová – takové nevinné jméno má ten hezký brouček ale jaký je to nebezpečný škůdce. Zaslali nám ho asi omylem západní imperialisté z nezlomné lásky k našemu lidově demokratickému státu snad v rámci Marshallova plánu.*“²⁸⁰ Hledání mandelinky bylo nazýváno „bojem“ a za její rozšíření mohly údajně západní země. Důraz byl kladen na důležitost dětí během „boje se škůdcem“: „*Těžko by se bojovalo proti mandelince, kdyby nezasáhly právě děti, které se osvědčily již v loni, jako nejlepší a nepilnější sběrači vůbec.*“²⁸¹ Zakončen byl opět útočným heslem, které mělo mladé pionýry namotivovat k většímu úsilí ve sběru a zároveň je utvrdit v myšlení, kdo byl pravý nepřítel státu: „*Pionýr se učí poznávat v tomto boji proti škůdci – mandelince bramborové i škůdce daleko větší – západní imperialisty. Ví, že bez stálého boje, toho drobného boje za mír, nebude mír zaručen.*“²⁸²

Poslední číslo, kde se objevilo téma mandelinky bramborové, bylo číslo 35 z 25.

---

²⁷⁸ Tamtéž

²⁷⁹ J. Jeřábek: Pionýři v boji proti mandelince bramborové. *Průboj*, 7. července 1950, roč. 2, č. 28, s. 12.

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ Tamtéž.

²⁸² Tamtéž.

srpna 1950 na straně šestnáct. Jednalo se o báseň, kterou napsala A. Matějovičová. Její název byl *Americký brouk*²⁸³. Zajímavostí je, že v básničce narážela na M. Horákovou a Čihošťský zázrak, které jsou v této práci také zkoumány.

*„Budujeme republiku,
Chceme všeho hojnost mít,
Nepřátelé v divném ryku
Chtěli by nám radost vzít.*

***Když prohráli s Horákovou
A zázrakem v kostele,
Mandelinku bramborovou
zavlékli nám na pole.***

*Celý národ žije svorně,
Ničeho se neleká,
Pionýři pohotoví
Sjíždějí se z daleka.*

*Projíždíme republikou,
Brouky, larvy hledáme,
Ani sežrat mandelinkou
Brambory si nedáme.*

*Jako vždycky v nouzi přišel
Na pomoc Sovětský svaz.
Na západě páni slyšte:
Nepochodili jste zas!²⁸⁴*

5.4. Komparace periodik k „boji s mandelinkou bramborovou“

5.4.1. Boj s mandelinkou bramborovou – srovnání regionálního tisku

Pro analýzu kampaně k boji s mandelinkou bramborovou byl vybrán regionální týdeník *Pravda*, který vycházel v regionu, kde se mandelinka bramborová přemnožila nejvíce, a poté týdeník *Průboj*, který vycházel v Ústeckém kraji, a ten byl zasažen mandelinkou bramborovou pouze minimálně. Vzhledem k tomu, že se v obou případech jednalo o týdeník, může být také porovnávána četnost textů.

---

²⁸³ A. Matějovičová: *Americký brouk*. *Průboj*, 25. srpna 1950, roč. 2, č. 35, s. 16.

²⁸⁴ A. Matějovičová: *Americký brouk*. *Průboj*, 25. srpna 1950, roč. 2, č. 35, s. 16.

A právě na počtu textů je znatelné, ve kterém kraji se mandelinka bramborová více vyskytovala. V plzeňské Pravdě bylo celkem zveřejněno na téma boje s mandelinkou bramborové dvacet dva textů, zato v ústeckém Průboji bylo za stejné období zveřejněno pouze sedm příspěvků. V Pravdě se vyskytovaly tyto typy článků: zpravodajské texty, výzvy ke sběru, názory čtenářů, články pro děti, příspěvky v rubrice Agitačního pracovníka. V Průboji to pak byly převážně názorové komentáře, texty pro děti a jeden zpravodajský text. Zajímavostí bylo, že se v Průboji objevovaly texty skoro až uměleckého stylu. Na téma mandelinky bramborové byl zveřejněn fejeton a také báseň.

I témata článků byla v každém týdeníku odlišná. V Pravdě dominovalo právě zpravodajství a informace o sběru. Důležité byly také výzvy ke sběru. Často bylo zdůrazňováno, jak mandelinka vypadá a jak ji správným způsobem hubit. Zajímavé téma, které se vyskytovalo ve druhé části kampaně, bylo o pomoci Sovětských odborníků s hubením mandelinky. V kontrastu kladné pomoci a pozitivních článků o odbornících ze SSSR více vynikly texty, které se kriticky vyjadřovaly k Američanům a západním zemím. Téma sovětské pomoci bylo ale v Průboji opomenuto. Nepřítelem a zároveň viníkem, který zanesl mandelinku bramborovou na území republiky, byli v obou týdenících určeni Američané. Největší kritiku na jejich adresu nejčastěji psali v Pravdě samotní čtenáři v zaslaných textech, které byly zveřejněny v rubrice Hovoří čtenáři Pravdy. V ústecké Průboji kritika Západu probíhala v komentářích, kde byl boj s mandelinkou bramborovou označován jako boj se Západem. V obou případech byla použita velmi agresivní rétorika, hlavně v označení Američanů. Byli nazýváni jako „imperialisté, záškodniční agenti, zavilí nepřátelé, američtí kšeftaři, západní „přátelé“, gangsteři, vydřiduši, váleční štváči“. Právě téma války a časté srovnání situace v Československu s válkou v Koreji bylo použito v obou periodikách. Válečná terminologie provázela celou kampaň i v regionálních novinách. Hubení mandelinky bylo ve většině případů nazýváno bojem. V obou týdenících se ale vyskytovalo velké množství článků pro děti, nebo psané dětmi. Často se však jednalo o nejvíce kritické texty. Ty pravděpodobně měly děti utvrdit v negativním názoru na západní státy a v pozitivním na socialismus.

5.4.2. „Boj s mandelinkou bramborovou“ – srovnání tisku regionálního s tiskem celostátním

V této části bude srovnána kampaň v regionálním tisku v kraji, kde byl výskyt mandelinky bramborové jeden z největších, tedy v plzeňské Pravdě, a s kampaní

v celostátním Rudém právu. Vzhledem k tomu, že se jedná o deník a týdeník nebude srovnáván počet článků.

Kampaň jak v regionálním, tak celostátním tisku byla masová. V obou těchto periodikách vyšlo mnoho textů, které se věnovaly boji s americkým broukem. V Rudém právu se vyskytovaly tyto typy textů: oficiální prohlášení a výzvy, zpravodajství (z regionů, o sběru a o pomoci sovětských specialistů a výzvy k dalším akcím), autorské texty dopisovatelů a poznámky/příspěvky v rubrice Ohlas dnes a články pro děti. Obdobné typy textů vycházely ale také v regionálním týdeníku Průboj, v tom nebyly poznámky, které se v Rudém právu nacházely v rubrice Ohlas dne, a také chyběly oficiální výzvy a prohlášení, ale navíc měl rubriku Pravda agitačního pracovníka, ve které se texty o mandelince také nacházely.

Kampaň v obou případech byla vedena pomocí válečné terminologie. O hubení mandelinky bylo často psáno jako o boji. V Rudém právu se dokonce objevovala spojení jako mobilizace, pohotovostní čety apod. V celostátním deníku a regionálním týdeníku autoři také srovnávali situaci v Československu s válkou v Koreji. Mandelinka byla stavěna na stejnou úroveň jako bomby, které shazovali Američané. I v tomto případě byli za viníky v obou periodikách označeni Američané. V regionální Pravdě probíhala kritika Američanů převážně v textech čtenářů. V článcích byli označeni jako „američtí bankéři, trustoví magnáti, páni z Wall Streetu, o „přátelé“ na Západě“. V Rudém právu velká kritika Američanů a celkově Západu byla jak v textech čtenářů, tak v poznámkách šéfredaktora Rudého práva Vojtěcha Dolejšího. Na druhé straně byli v pozitivní kampani představeni v deníku i týdeníku sovětští odborníci, kteří pomáhali mandelinku hubit.

Rudé právo také přinášelo více informací o výrobě strojů a prostředků na hubení mandelinky bramborové. Toto téma se v Pravdě samostatně nevyskytovalo. V plzeňské Pravdě se ale na rozdíl od Rudého práva vyskytovalo více článků pro děti. Důvodem mohlo být, že právě na Plzeňsku potřebovali ke sběru více dětí, které pomocí článků a výzev, mohly zaktivizovat další mladé sběrače.

6. PŘÍPAD BABICE JAKO PROPAGANDA

6.1. Babické události v roce 1951

Případ Babice je událost, k níž došlo v červenci roku 1951 ve vesnici Babice na Vysočině. Jedná se o vraždu tří funkcionářů místního národního výboru, která proběhla v babické škole. Jednou z hlavních postav události byl Ladislav Malý, u něhož dodnes není jasné, jestli pracoval na pokyny StB, nebo vše byl opravdu partyzánský čin.

Ladislav Malý se v únoru 1951 údajně vrátil ze zahraničí, kde nějaký čas pobýval, a v Československu hledal spojence, kteří by s ním odešli do ilegality a škodili režimu. Postupně se Ladislav Malý setkával při svém pobytu na Jihlavsku s páterem Janem Bulou, odpůrcem režimu Miroslavem Hlouchem, hajným Antonínem Škrdlou, Bohumilem Krátkým a hajným Františkem Kopuletným, kteří mu pomáhali s úkryty a plánovali s ním některé záškodnické akce. Krátce s Ladislavem Malým spolupracoval také Drahoš Němec. Během února až dubna 1951 dochází pod vedením Ladislava Malého k několika přepadením, která však nedopadla vždy úspěšně. V květnu 1951 se již Malý setkal s odbojářem Antonínem Plichtou a získal také dalšího blízkého komplice Antonína Mitysku. V tomto období (květen – červen 1951) se Ladislav Malý stýkal mimo jiné s páterem Václavem Drbolou, Ladislavem Brabencem či rodinou Stehlíkovou. Během tohoto období opět docházelo k pokusům o záškodnické akce a různým přepadením. Nejbližším spolupracovníkem Malého se nakonec nestal Antonín Plichta starší, ale jeho dva synové Antonín a Stanislav, kteří spřádali s Ladislavem Malým a Antonínem Mityskou další plány – první a zároveň poslední byla akce Babice.²⁸⁵

Ve škole v Babicích se 2. července večer konala schůze Místního národního výboru, které se zúčastnil místní předseda KSČ a zároveň učitel Tomáš Kuchtík, místopředseda MNV Josef Roupec, finanční referent Bohumil Netolička, předseda Místního akčního výboru NF František Bláha. Školu přepadla čtveřice ozbrojených mužů – Malý, sourozenci Plichtovi a Mityska. Důvodem přepadení babické školy bylo, že chtěli zjistit, kdo udal faráře

---

²⁸⁵ STEHLÍK, Michal. Babické vraždy 1951. Praha: Academia, 2016. Edice 1938-1953. ISBN 978-80-200-2593-7, s. 49 – 132.

Drbolu, který byl zatčen státní bezpečností v červnu.²⁸⁶

Co se však ve škole přesně dělo, není dodnes jednoznačně jasné, protože každý z přeživších vypovídal jinak. Jasné ale je, že bratři Plichtovi hlídkovali před školou a dovnitř vtrhl pouze Antonín Mityska s Ladislavem Malým. Střelbu, ke které došlo na chodbě školy, nepřežil učitel Tomáš Kuchtík, Josef Roupec a Bohumil Netolička.²⁸⁷

Po útoku probíhala v Babicích a okolí rozsáhlá pátrací akce. Čtyři viníci se ukryli v bolíkovickém poli, kde byli druhého dne dopadeni. Pole bylo obklíčeno a střelbu přežil s následky Stanislav Plichta a Antonín Mityska. Antonín Plichta a údajně i Ladislav Malý útok nepřežili. I přes spoustu nejasností, i ze strany státní bezpečnosti, byl zásah popisován jako rychlý. Následný soud probíhal v Dělnickém domě v Jihlavě od 12. do 14. července. K trestu smrti byl odsouzen Antonín Mityska, Antonín Plichta starší, Drahoš Němec, František Kopulety, Antonín Škrdla, Václav Drbola a František Pařil.²⁸⁸

Propaganda byla v první fázi navázaná právě na tento soudní proces. Koordinací tisku a rozhlasu byl pověřen zástupce státní prokuratury. Využit byl jak celostátní, tak regionální tisk, petice nespokojených občanů, schůze, přednášky, výstavy a nechybělo ani rozhlasové vysílání. Na celý proces byly vydávány vstupenky. I tento proces byl připraven a modelován. „Proces byl plný skákání do řeči, zmateného opravování se obžalovaných, když se odchýlili od textu, předřikávání odpovědí či přímo odpovědi ze strany soudce, aniž by byla položena otázka.“²⁸⁹ Tyto chyby nastaly pravděpodobně z toho důvodu, že připravené procesy se chystaly několik měsíců, tento několik dní. Případ Babice se promítl i v propagandistických seriálech. Na motivy babického případu byl natočen i jeden díl ze seriálu Třicet případů majora Zemana – Vrah se skrývá v poli.²⁹⁰

V rámci propagandy byly po procesu napsány i knihy. První vyšla ještě v roce 1951. Autor Jaroslav Opaavský napsal knihu *Babice*²⁹¹, ve které zpracoval publikované články.

---

²⁸⁶ Tamtéž, s. 136 - 141

²⁸⁷ STEHLÍK, Michal. *Babické vraždy 1951*. Praha: Academia, 2016. Edice 1938-1953. ISBN 978-80-200-2593-7, s. 136 – 141.

²⁸⁸ Tamtéž, s. 171 – 176.

²⁸⁹ Tamtéž, s. 182 – 183.

²⁹⁰ RŮŽIČKA, Daniel. Babický případ. Totalita [online]. 1999 – 2018 [cit. 2018-10-03]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/proc/proc_babice.php.

²⁹¹ OPAVSKÝ, Jaroslav: *Babice*, Praha, 1951. 163s.

Další kniha byla od Oty Holuba. Ta vyšla roku 1981 a jmenuje se *Vlčí komando*²⁹². Obě tato díla prošla komunistickou cenzurou, takže není jasné, na kolik se liší od reality. Vedle těchto knih vyšly i další publikace, ale to již po roce 1989. V této práci bylo čerpáno z té nejnovější od Michala Stehlíka – *Babice 1951*²⁹³. Dále je možné prostudovat ještě knihy: *Pravda o Babicích*²⁹⁴ od Aloise Plichty, publikaci Radovana Zejdy *Babice*²⁹⁵, či dílo od Miroslava Kasáčka a Ludka Navary *Mlynáři do Babic*²⁹⁶.

6.2. Příklad Babice v pojetí Rudého práva

Kampaň v Rudém právu k případu Babice a k soudnímu procesu s první skupinou souzených byla zahájena 13. července 1951 v čísle 163. Zanalyzována tedy byla čísla 163 – 216. Jednalo se o výtisky, které vyšly během dvou měsíců od zahájení kampaně. Zmínka o babických vraždách či odsouzených byla v devatenácti číslech a dohromady se jednalo o třicet textů. Pro lepší přehlednost analýzy byly jednotlivé texty podle společných znaků rozděleny na tyto kategorie: Oficiální texty, Autorské texty, Texty redakce Rudého práva, Rezoluce a Poezie.

Tabulka č. 27: Texty o případu Babice v Rudém právu

DATUM	ČÍSLO	POČET ČLÁNKŮ
13. 7. 1951	163	1
14. 7. 1951	164	3
15. 7. 1951	165	4
17. 7. 1951	166	1
18. 7. 1951	167	2
19. 7. 1951	168	1

²⁹² HOLUB, Ota: *Vlčí komando*, Praha, nakladatelství ROH 1981. 160s.

²⁹³ STEHLÍK, Michal. *Babické vraždy 1951*. Praha: Academia, 2016. Edice 1938-1953. 255s. ISBN 978-80-200-2593-7.

²⁹⁴ PLICHTA, Alois. *Pravda o Babicích*. Brno: Salve Regina, 2001. 106s. ISBN 80-902332-3-6.

²⁹⁵ ZEJDA, Radovan. *Babice: věnováno 50. výročí všech obětí*. Třebíč: Akcent, 2001. Fakta [Akcent]. 189s. ISBN 80-7268-149-4.

²⁹⁶ KASÁČEK, Miroslav a NAVARA, Luděk. *Mlynáři od Babic*. Host, 2008. 350s. ISBN 978-80-7294-281-7.

20. 7. 1951	169	1
22. 7. 1951	171	3
25. 7. 1951	173	2
26. 7. 1951	174	2
28. 7. 1951	176	1
2. 8. 1951	180	1
3. 8. 1951	181	1
4. 8. 1951	182	1
5. 8. 1951	183	1
10. 8. 1951	187	1
12. 8. 1951	189	1
1. 9. 1951	206	1
4. 9. 1951	208	1

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva²⁹⁷

Oficiální texty

První zmínka o babických událostech ve zkoumaném období byla v Rudém právu 13. července v čísle 163. Jednalo se o oficiální text: *Zahájení procesu se zločinnou bandou ve službách americké špionáže*²⁹⁸, který byl na straně tři a informoval o začátku procesu s babickými vrahy. Nejprve byla představena osoba Ladislava Malého a následoval výčet dalších zapojených lidí. Hlavní část textu zaplnily některé části výslechů obžalovaného Antonína Mitysky. O den později byl text obdobný – pouze byly použity úryvky výpovědí dalších obžalovaných. Poslední dva texty, které byly v této práci označené za oficiální, byly převzaty od ČTK. Jednalo se pouze o informační zprávy o vynesení a provedení rozsudku. V tabulce č. 28 níže jsou vypsány titulky otištěných textů. Dále pak jsou zmíněna jména obžalovaných, pokud byly v článku použité i úryvky z jejich výpovědí.

²⁹⁷ *Rudé právo*, 13. července 1951, roč. 31, č. 163 – *Rudé právo*, 13. září, roč. 31, č. 216.

²⁹⁸ ČTK: Zahájení procesu se zločinnou bandou ve službách americké špionáže. *Rudé právo*, 13. července 1951, roč. 31, č. 163, s. 3.

Tabulka č. 28: Oficiální texty o případu Babice v Rudém právu

DATUM	TITULEK	POUŽITÉ VÝPOVĚDI
13. července	Zahájení procesu se zločinnou bandou ve službách americké špionáže	A. Mityska
14. července	Za denní žold z rukou amerických imperialistů šli vraždit a usilovali o rozvrat republiky	J. Plichta, Fr. Pařil, Fr. Kopuletný, Al. Roup, K. Němec, V. Drbola, J. Vorlíček a L. Brabenec
15. července	Rozsudek nad vrahy z Babic	
4. srpna	Rozsudek nad babickými vrahy vykonán	
1. září	Odhalení pamětní desky v babické škole	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva²⁹⁹

Autorské texty

Během této kampaně vyšlo v Rudém právu velké množství autorských textů, mezi které jsou v této práci řazeny články, které měly konkrétního autora. Celkem jich bylo během kampaně jedenáct. Nejvíce jich bylo zveřejněno od L. Cetkovské, dohromady čtyři. Druhým častým dopisovatelem pak byl Drahomír Bárta, který měl v Rudém právu na toto téma tři texty. Dále se již jednalo o jednotlivce. Seznam je opět uvedený v tabulce č. 29 níže. Tyto texty byly opět velmi kritické a připomínaly osobnosti babické tragédie, ale také určovaly viníka události.

Tabulka č. 29: Autorské texty o případu Babice v Rudém právu

DATUM	TITULEK	AUTOŘI
14. července	Maska s tváře babických vrahů je stržena	Drahomír Bárta
15. července	To jsou oni	Ludmila Cekotová
17. července	Babice	Drahomír Bárta
18. července	Babický farář Drbola	Ludmila Cekotová
19. července	Vatikán žehrá babickým vrahům	Josef Rybák

²⁹⁹ Rudé právo, 13. července 1951, roč. 31, č. 163 – Rudé právo, 13. září, roč. 31, č. 216.

20. července	Svědectví o Babicích	Drahomír Bárta
22. července	Babičtí Hrdinové	I. Lažanská
22. července	Náš pan Učitel	Ludmila Cekotová
22. července	Prostřelená legitimace strany	Gríša Spurný
24. července	Bohumír Netolička	Drahomír Bárta
25. července	Pomahači vrahů	Ludmila Cekotová
26. července	Zrádný farář Pařil	Ludmila Cekotová
26. července	Odsuzují kněze – zrádce slibu věrnosti republiky	Karel Němec
3. srpna	Poznal jsem pravou tvář vesnických boháčů	Josef Vomastka
5. srpna	Jeden z Heraltic	Ludmila Cekotová
10. srpna	Ti, kteří vedli ruku vrahů	Václav Řezáč

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva³⁰⁰

Nejvíce textů k Babicím bylo zveřejněno od Ludmily Cekotové. A všechny tyto články měly jeden společný znak. Jejich hlavním úkolem bylo představit účastníky babických událostí. V případě obžalovaných se tak dělo velmi agresivně a negativně a takovým způsobem, aby jejich postavy byly co nejvíce očerněny. Zdůrazňovány byly jejich špatné vlastnosti a způsob, jakým se podíleli na trestné činnosti, kterou škodili socialismu. Obžalovaný Drahoslav Němec byl popsán například takto: „*Pohybuje se zhrouceně, pajdavým kokem, mdle. Lidské bláto. Odulý, nezdravě vyhlížející obličej, který se co chvíli stahuje do ufnukaných grimas.*“³⁰¹ Zajímavé je, že autorka obžalované a jejich komplice představovala souhrnně ve dvou textech, pouze obžalovaným farářům Drbolovi a Pařilovi věnovala každému samostatný článek.³⁰² V obou dochází ke kritice a dehonestaci farářů. „Hrdiny“ babických událostí pak vykresluje vždy v dobrém. V Rudém právu se vyskytovaly i další vzpomínkové texty. Zajímavý byl ten od I. Lažanské *Babičtí Hrdinové*³⁰³. K popisu

³⁰⁰ Rudé právo, 13. července 1951, roč. 31, č. 163 – Rudé právo, 13. září, roč. 31, č. 216.

³⁰¹ Ludmila Cekotová: To jsou oni. Rudé právo, 15. července 1951, roč. 31, č. 165, s. 7.

³⁰² Ludmila Cekotová: Babický farář Drbola. Rudé právo, 18. července 1951, roč. 31, č. 167, s. 3., Ludmila Cekotová: Zrádný farář Pařil. Rudé právo, 26. července 1951, roč. 31, č. 174, s. 3.

³⁰³ I. Lažanská: Babičtí Hrdinové. Rudé právo, 22. července 1951, roč. 31, č. 171, s. 3.

učitele využila dopisovatelka citace dětí, které na zesnulého Kuchtíka vzpomínaly. Právě výpovědi dětí musely velmi působit na city čtenářů, což byl pravděpodobně záměr. Představit Kuchtíka v co nejlepším obraze, aby bylo jasné, jakého činu se obžalování v babickém procesu dopustili. Příběh rodiny hospodáře Roupce byl představen formou přímých řečí, ve kterých bylo také uvedeno, jak na jeho smrt reagovala jeho manželka. „*Až doma se Vlasta rozplakala. Těžce, bolestně. Babička – matka zavražděného – se probudila. I děti. Co se stalo? Vražda?...*“³⁰⁴ Opět se jednalo o velmi citově založenou výpověď, která musela čtenáře zasáhnout. Součástí textu byly i dvě fotografie – portréty Tomáše Kuchtíka a Josefa Roupce.

Texty Drahomíra Bárty byly reportáže psané přímo z Babic. Pro větší autenticitu textů byly použity i úryvky z výpovědí jednotlivých obžalovaných. Viníci byli označováni jako „teroristická banda, vrazi, zlosynové, tlupa, gangsterská teroristická tlupa, zrádní reakční kněží, američtí imperialisté“. V reportáži *Babice*³⁰⁵ pak čtenářům autor představoval místo činu babické vraždy. Uveřejněny byly také vzpomínky na oblíbeného učitele Kuchtíka. Tyto vzpomínky měly čtenářům dokázat, jak hrozného činu se viníci dopustili. Reportáž *Svědectví o Babicích*³⁰⁶ se pak opírala o vzpomínky Františka Bláhy, který byl přímým účastníkem babického neštěstí. Svědectví osoby, která byla zraněna během přepadení, měla dokázat, jak hrozný čin se v Babicích udál.

Dalším tématem autorských článků bylo hledání viníka babických událostí. Podle autorů to byli emigranti v čele s Ferdinandem Peroutkou, vesničtí boháči, Vatikán s americkými špiony a Západem. Jednalo se vždy o kritické příspěvky, ve kterých byla používána negativní a agresivní rétorika.³⁰⁷

Texty redakce Rudého práva

Vedle autorských textů byly během kampaně vytištěny také texty, které byly označeny zkratkou RP. Jednalo se o velmi kritické texty, které informovaly o dění kolem babických událostí a napsány byly redakcí Rudého práva.

Velmi negativní text, který určoval viníky babické tragédie a zároveň prokazoval soudržnost socialistického lidu, byl 15. července otištěn na titulní straně a jeho titulek zněl

---

³⁰⁴ Tamtéž.

³⁰⁵ Drahomír Bárta: Babice. *Rudé právo*, 17. července 1951, roč. 31, č. 166, s. 3.

³⁰⁶ Drahomír Bárta: Svědectví o Babicích. *Rudé právo*, 20. července 1951, roč. 31, č. 169, s. 3.

³⁰⁷ *Rudé právo*, 14. července 1951, roč. 31, č. 164 – *Rudé právo*, 10. srpna, roč. 31, č. 187.

*Jménem všeho našeho lidu*³⁰⁸. Tento text tedy určil, že za babickou vraždu mohli tzv. vesničtí boháči, kteří byli v textu nazýváni velmi negativně: „*Krvežíznivé stvůry z Wall Streetu, kterým nestačí rozsévání smrti kamkoliv vkročí, cizáctí nepřátelé naší vlasti, kteří posílají k nám vrahy a teroristy, jimž dávají dolary, zbraně a jimž přikazují sabotovat, pálit, vraždit představitele našeho lidu. Ano, američtí gangsteři, kteří se snaží pomocí svých teroristů vpašovat k nám svůj americký způsob života, své demokratické ideály*“.³⁰⁹ Závěr textu byl již motivační a zároveň uklidněním pro čtenáře, „...*že navzdory všem nepřátelům se naše vlast změní v zemi šťastných, socialistických lidí*“.³¹⁰ Právě tyto motivační závěry mohly lid vyburcovat k další práci při budování socialismu a možná i k jisté formě nesnášenlivosti vůči určité skupině lidí ve společnosti, v tomto případě k „vesnickým boháčům“.

Na titulní straně vyšel 18. července text *Hlas našeho lidu*³¹¹, ve kterém docházelo ke kritice a odsouzení babických vražd, k popisu bojovné nálady proti „škůdcům socialismu“ ve společnosti a vyjádření k babickým událostem prostřednictvím pracujících občanů, kteří opět sepisovali rezoluce. Kritika babických vražd tu byla opět provedena pomocí negativní rétoriky. Zároveň docházelo i ke srovnání dvou protipólů, ze kterého vždy vycházela kladně socialistická myšlenka – zdůrazněna byla například statečnost Julia Fučíka vedle zbabělého chování babických vražd. Tento text měl čtenáře opět přesvědčit o tom, že cesta socialismu byla ta jediná správná. Utvrdit je v tom měly právě i zveřejněné názory dělníků.³¹² Ty pravděpodobně sloužily jako potvrzením toho, že se jednalo o názor většiny. A protože lidé chtěli patřit do společnosti, která budovala všemi opěvovaný socialismus, tak tento názor začali přijímat také.

Text *Odhalení pamětní desky v Babicích*³¹³, který vyšel v Rudém právu 4. září, podrobněji informoval o odhalení pamětní desky v babické škole na počest „učitele-vlastence“ Kuchtíka. Jednalo se o text, ve kterém byl opět oslavován zavražděný učitel Kuchtík a právě smrt nevinného, oblíbeného člověka měla čtenářům opět připomenout, k

---

³⁰⁸ [nesignováno]: *Jménem všeho našeho lidu*. *Rudé právo*, 15. července 1951, roč. 31, č. 165, s. 1.

³⁰⁹ Tamtéž.

³¹⁰ Tamtéž.

³¹¹ RP: *Hlas našeho lidu*. *Rudé právo*, 18. července 1951, roč. 31, č. 167, s. 1.

³¹² Tamtéž.

³¹³ (Od našeho zpravodaje): *Odhalení pamětní desky v Babicích*. *Rudé právo*, 4. září 1951, roč. 31, č. 208, s. 3.

jak hroznému činu v Babicích došlo. Na odhalení pamětní desky byl přítomen i například náměstek ministerstva školství, věd a umění. Právě přítomnost autority mohla zdůrazňovat důležitost akce.³¹⁴

Rezoluce a prohlášení pracujících

I během tohoto procesu byly občany zasílány rezoluce, ve kterých projevovali své stanovisko k probíhajícímu soudu. Obyvatelé Československa žádali pro údajné viníky co nejpřísnější potrestání a také slibovali navýšení jejich pracovní morálky. Celkově byly na stránkách Rudého práva k babickým událostem otištěny čtyři rezoluce, viz tabulka č. 30 níže.

Tabulka č. 30: Rezoluce a prohlášení k případu Babice v Rudém právu

DATUM	TITULEK	AUTOR
14. července	Pracující žádají přísné potrestání teroristů	Občané Babic, Občané Lesonic, zaměstnanci Agrostroje, Motorpal 01, Zbrojovky v Jihlavě, Modety 01, Sazavanu, Závodu Gustava Klementa
15. července	Vlna rozhořčení našich pracujících nad vraždou v Babicích	rezoluce od podniku Předklásterské papírny, národní podnik Liberta v Počátkách, občané obce Smilovy Hory, ženy z obce Leskovice, zaměstnanci hospodářského družstva v Třešti, členové Jednotného zemědělského družstva v Těchobuzi
28. července	Duchovní odsuzují babické vrahy	Římsko-katoličtí duchovní z okresu Moravské Budějovice
2. srpna	Katoličtí kněží třebičského okresu odsuzují hanebný zločin v Babicích	Kněží přítomni na okresní konferenci v Třebíči

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rudého práva³¹⁵

³¹⁴ Tamtéž.

³¹⁵ *Rudé právo*, 13. července 1951, roč. 31, č. 163 – *Rudé právo*, 13. září, roč. 31, č. 216.

O rezolucích informoval čtenáře text *Pracující žádají přísné potrestání teroristů*³¹⁶. V tomto textu bylo i vyjádření občanů přímo z Babic: „...*Sud'te proto co nejpřísněji pachatele, tak i jejich pomahače neboť tito lidé se sami vyloučili z lidské společnosti.*“³¹⁷ Další rezoluce byly otištěny i v následujících číslech. Cílem zveřejňování rezolucí bylo strhnout další čtenáře k projevení „toho pravého názoru“ na babické události. Dvě ze zveřejněných rezolucí byly zaslány církevními pracovníky. Pravděpodobně se chtěli distancovat a odsoudit údajné jednání farářů Drboly či Pařila. Zároveň v těchto prohlášeních slibovali věrnost vládě a státu, „*slibují dát všechny síly do služeb národa a státu*“.³¹⁸ Tato prohlášení měla ve věřících lidech projevit důvěru v pravé církevní hodnostáře. V textech byli podepsáni konkrétní kněží.

Babice v poezii

V jednom případě byla babická událost zakomponována také do básně. V čísle 189 z 12. srpna byla na straně čtyři otištěna báseň *Pro radost žijem*³¹⁹. V první sloce autor zmiňoval i události z Babic. Konkrétně spolu s intervencí v Koreji považoval babické neštěstí jako promyšlený útok ze západních zemí.

*„Ano, je bomba, spadlá na Koreji,
Nejděsivějším alarmem
a výstřely, jež z Babic znějí,
mobilisují naši zem.“³²⁰*

6.3. Případ Babice jako téma v regionálním tisku

6.3.1. Případ Babice na stránkách Jiskry

Regionální týdeník Jiskra, který vycházel právě v místě, kde se babické vraždy udály, byl také analyzován dva měsíce od zahájení kampaně. První číslo, které vyšlo v tomto období, bylo číslo 14 ze 14. července 1951. Dále čísla z následujících osmi týdnů až do čísla

---

³¹⁶ ČTK: Pracující žádají přísné potrestání teroristů. *Rudé právo*, 14. července 1951, roč. 31, č. 164, s. 5.

³¹⁷ ČTK: Pracující žádají přísné potrestání teroristů. *Rudé právo*, 14. července 1951, roč. 31, č. 164, s. 5.

³¹⁸ RP: Duchovní odsuzují babické vrahy. *Rudé právo*, 28. července 1951, roč. 31, č. 176, s. 6.

³¹⁹ Jindřich Beránek: Pro radost žijem. *Rudé právo*, 12. srpna 1951, roč. 31, č. 189, s. 4.

³²⁰ Tamtéž.

37 z 15. září 1951. Ve čtyřech číslech se k danému tématu neobjevil žádný článek. Celkem bylo k událostem v Babicích nalezeno šestnáct článků. Pro lepší přehlednost analýzy byly jednotlivé texty podle společných znaků rozděleny na tyto kategorie: Oficiální texty, Autorské texty, Rezoluce, Reportáže a Tabulkové výzvy.

Tabulka č. 31: Texty o případu Babice v Jiskře

DATUM	ČÍSLO	POČET ČLÁNKŮ
14. 7. 1951	28	4
21. 7. 1951	29	8
28. 7. 1951	30 – 31	2
11. 8. 1951	32	2
18. 8. 1951	33	---
25. 8. 1951	34	---
1. 9. 1951	35	---
8. 9. 1951	36	1
15. 9. 1951	37	---

Zdroj: Vlastní zpracování dle Jiskry³²¹

Oficiální texty

Během kampaně kolem babických událostí vycházely v Jiskře tzv. oficiální texty. Jednalo se o články, u kterých nebyl zveřejněn autor, nebo byly převzaty od ČTK. Jeden text vyšel pod zkratkou ZKNV. Většinou se jednalo o informační texty, přepisy výpovědí či různých projevů. Celkem jich bylo v Jiskře zveřejněno deset ve čtyřech číslech, viz tabulka č. 32 níže.

Tabulka č. 32: Oficiální texty k případu Babice v Jiskře

DATUM	TITULEK
14. července	Úřední zpráva o dopadení teroristické tlupy vrahů na Jihlavsku
14. července	Projev náměstka ministra vnitra soudruha Gríši Spurného
14. července	Projev ministra informací a osvěty soudruha Václava Kopeckého
21. července	Spravedlivý rozsudek nad vrahy z Babic

³²¹ *Jiskra*, 14. července 1951, č. 28 – *Jiskra*, 15. září, č. 37.

21. července	Naším nepřátelům musí být konečně jasno: Republiku si rozvracet nenechám! (Žalobní řeč prokurátora Emila Eichlera)
21. července	Za denní žold z rukou amerických imperialistů šli vraždit a rozvracet naši republiku (Závěrečné slovo prokurátora Eichlera)
21. července	Jménem pracujícího lidu naší země žádám: Sud'te spravedlivě a proto tvrdě
21. července	Nenecháme se nikým a ničím zastavit na naší cestě k socialismu (Závěrečné slovo prokurátora Dr. Josefa Handla)
28. července	Noví funkcionáři MNV v Babicích
11. srpna	Rozsudek nad babickými vrahy vykonán

Zdroj: Vlastní zpracování dle Jiskry³²²

Tyto texty byly v novinách otištěny, aby byli občané autenticky informováni o procesu, který právě probíhal. Některé z nich byly typické agenturní zprávy, které byly pouze zpravodajské. Druhý typ zpráv ze soudních síní, měl čtenářům přiblížit, jak obžalované, tak průběh procesu pomocí oficiálních textů, které během procesu zazněly. Zároveň mohl být tento typ textů varováním pro další občany, kteří by se chtěli postavit na odpor socialistickému zřízení. Vedle textů ze soudní síně byly otištěny také projevy veřejných činitelů, které zazněly na pohřbu babických obětí.

Rezoluce a prohlášení pracujících

Ve speciálním čísle z 21. července byly pod souhrnným titulkem *Pracující vysočiny vyslovují svůj souhlas se spravedlivým rozsudkem nad bandou teroristů*³²³, zveřejněny rezoluce, které posílali pracující z Vysočiny. Celkem se jednalo o čtyři texty, viz tabulka č. 33 níže.

³²² *Jiskra*, 14. července 1951, č. 28 – *Jiskra*, 15. září, č. 37.

³²³ [nesignováno]: Pracující vysočiny vyslovují svůj souhlas se spravedlivým rozsudkem nad bandou teroristů. *Jiskra*, 21. července 1951, č. 29, s. 1.

Tabulka 33: Rezoluce a prohlášení k případu Babice v Jiskře

TITULEK	AUTOR
Vyhlašujeme nesmiřitelný boj všem nepřátelům	Jan Štěpánek za Motorpal 01
Nenecháme se zastrašit, ale budeme ještě více pracovat	František Svoboda, předseda JSČZ Lesná
Ještě více musíme zvýšit ostražitost a bdělost!	František Hübner, Motorpal 02
Ne tanky a vraždami, ale traktory a prací mír vybojujeme!	Antonín Svoboda, traktorista ČSSS

Zdroj: Vlastní zpracování dle Jiskry³²⁴

Všechny tyto texty měly opět společné znaky: odsuzovaly chování babických obžalovaných, slibovaly věnost socialistickému zřízení, zvýšení pracovní morálky a navýšení závazků. Jednalo se vždy o velmi agresivní texty, které měly ve čtenářích vzbudit pocit nenávisti vůči Západu a „vesnickým boháčům“, proti kterým tato kampaň byla vedena. V textech tedy byla právě spojení jako: „vyhlašujeme nesmiřitelný boj, osnovatelé smrti, teroristé, tvrdý boj, západní imperialisté, zrádná emigrace, zrádná reakce, hnusní lidé“ apod.³²⁵

Autorské texty

Za autorské texty jsou považovány v této práci články, které byly napsány konkrétním autorem. Celkem byly ve zkoumaném období čtyři ve dvou číslech, pokaždé od jiného autora, viz tabulka č. 34 níže.

---

³²⁴ Tamtéž.

³²⁵ Tamtéž.

Tabulka č. 34: Autorské texty k případu Babice v Jiskře

DATUM	TITULKY	AUTOR
21. července	Vlastenecký kněz Šírek odsuzuje služebníky Vatikánu	Farář Štírek
21. července	V bojích s nepřítelem zocelujeme a zakalujeme v nepřemožitelnou sílu	Jiří Kasal
28. července	Nikým si nenecháme brzdit cestu k socialismu	František Kříbala
28. července	Ani na chvíli nesmíme ustát v boji proti vesnický boháčům	Jaroslav Havlíček

Zdroj: Vlastní zpracování dle Jiskry³²⁶

Ve stejném čísle z 21. července pak bylo ještě prohlášení – rezoluce od faráře Šírka v článku *Vlastenecký kněz Šírek odsuzuje služebníky Vatikánu*³²⁷. Stejně jako v předchozích rezolucích i zde odsuzuje babické vrahy a souhlasí se spravedlivým trestem. Právě farář Štírek speciálně odsuzuje chování svých kolegů, „špatných farářů“ Pařila a Drbola. A vyzívá k dalšímu boji za mír pod vedením KSČ a pod záštitou největšího přítele SSSR.³²⁸

Další prohlášení pak bylo otištěno v čísle z 28. července. Jednalo se o text *Nikým si nenecháme brzdit cestu k socialismu*³²⁹ od Františka Kříbaly – ředitele národní školy Lesná. Opět zde byla kritika odsouzených v babickém procesu. Mimo jiné byli za nepřátele v tomto textu označeni američtí imperialisté a Vatikán. A také nechybí ani v tomto článku apel k dalšímu budování a varování před imperialisty. Na závěr autor schvaluje rozsudky procesu.³³⁰

Článek *V bojích s nepřítelem zocelujeme a zakalujeme v nepřemožitelnou sílu*³³¹ byl napsán Jiřím Kasalem. Opět se jednalo o představení viníků útoku v Babicích. Vedle kritiky

³²⁶ *Jiskra*, 14. července 1951, č. 28 – *Jiskra*, 15. září, č. 37.

³²⁷ [nesignováno]: *Vlastenecký kněz Šírek odsuzuje služebníky Vatikánu*. *Jiskra*, 21. července 1951, č. 29, s. 8.

³²⁸ Tamtéž.

³²⁹ František Kříbala: *Nikým si nenecháme brzdit cestu k socialismu*. *Jiskra*, 28. července 1951, č. 30 - 31, s. 5.

³³⁰ Tamtéž.

³³¹ Jiří Kasal: *V bojích s nepřítelem zocelujeme a zakalujeme v nepřemožitelnou sílu*. *Jiskra*, 21. července 1951, č. 29, s. 1, 8.

obžalovaných, kdy s jejich jmény byla používána spojení jako: „bestiální vražedné případy, nepřátelská činnost, vyvrhelové, rozsívali smrt“. Z útoku byla obviňována emigrace: „*banda emigrantských zrádců se za jidášský groš svých imperialistických chlebedárců předstihuje ve špinění a zrazování*“,³³² a také Vatikán, který již v minulosti sloužil nacistům. Na tomto textu je patrné, že byli v kampaních stále obviňováni stejní nepřátelé – Západ v čele s USA a Vatikán. Zároveň však autor neodsuzoval věřící, naopak je ujišťoval, že v republice panuje náboženská svoboda. Součástí textu byly i citace obžalovaných či soudruhů, které potvrzovaly autorova tvrzení, proto je mohli čtenáři považovat za legitimní.³³³

Jaroslav Havlíček přispěl do týdeníku Jiskra 28. července textem *Ani na chvíli nesmíme ustát v boji proti vesnický boháčům*³³⁴. Text primárně kritizoval a zároveň popisoval „vesnické boháče“. A právě babické události měly sloužit jako konkrétní příklad, kdy vesnický boháč ukázal „svou pravou tvář“. V článku se autor vrací k samotnému procesu a kriticky odsoudil babické vrahy: „*proces byl pro nás velkým ponaučením, že vesnický boháč nespí, že bez přestání kuje už předem zkrachované pikle za vydobytí svých vykořisťovatelských práv*“.³³⁵ Tento text měl varovat čtenáře právě před „vesnickými boháči“, zároveň měl jejich popis sloužit jako nápověda, jak takové lidi poznat. Text byl také výzvou, aby řádní občané šli bojovat proti lidem, kteří narušují spokojený život v socialistické společnosti.

Reportáže ze vzpomínkových akcí

Vedle zpravodajský článků a rezolucí se v Jiskře objevovaly také reportáže, které popisovaly dvě vzpomínkové akce, které se udály v Babicích. Poprvé se tak stalo 14. července v článku *Hotovi střežit bezpečnost naší republiky, půjdeme směle vpřed k uskutečnění socialismu*.³³⁶ Podtitulek pak zněl *Státní pohřeb tří zavražděných soudruhů v Babicích za účasti ministra informací a osvěty soudruha Václava Kopeckého*. Jak je patrné

---

³³² Jiří Kasal: V bojích s nepřítelem zocelujeme a zakalujeme v nepřemožitelnou sílu. *Jiskra*, 21. července 1951, č. 29, s. 1, 8.

³³³ Tamtéž

³³⁴ Jaroslav Havlíček: Ani na chvíli nesmíme ustát v boji proti vesnický boháčům. *Jiskra*, 28. července 1951, č. 30 - 31, s. 1, 9.

³³⁵ Tamtéž.

³³⁶ [nesignováno]: Hotovi střežit bezpečnost naší republiky, půjdeme směle vpřed k uskutečnění socialismu. *Jiskra*, 14. července 1951, č. 28, s. 5.

z titulku, text informoval o státním pohřbu a popisoval celý jeho průběh. Vylíčeno bylo, jak pohřeb probíhal, kdo vše se ho zúčastnil, jaká byla výzdoba apod. Tento text měl čtenářům, kteří neměli možnost se této akci zúčastnit, co nejlépe přiblížit dění, aby měli pocit, že i oni byli součástí. Použita byla opět silná rétorika. Návštěvníci pohřbu byli popsáni jako příchozí, kteří „byli naplněni pocity nevyslovené nenávisti a hlubokého hněvu,“ a padlí jako: „oběti teroristické tlupy, která bestiálním způsobem zavraždila tři soudruhy.“³³⁷

*Nikdy nezapomeneme na babické hrdiny Kuchtíka, Roupce a Netoličku*³³⁸ byla pak reportáž, která vyšla 8. září v čísle 36. Článek reportuje o odhalení pamětní desky v babické škole, která měla připomínat vraždu tří soudruhů. Pro větší autentičnost byly otištěny i úryvky projevů náměstka ministra školství Jindřicha Šmída a náměstka ministra vnitra Gustava Spurného. Vedle popisu průběhu akce byla připomenuta témata, jako byl hospodářský růst či kritika Vatikánu a Západu, mimo jiné pomocí srovnání dobra a zla – starý bídácký a umírající svět kapitalistů vs. svět lidí milujících dobro, mír, krásu a štěstí života. Toto srovnání mělo čtenáře utvrdit v tom, že socialistické zřízení je to správné. Nechyběla ani motivační budovatelská hesla, podle kterých by se měl „správný občan“ chovat: „*Babický případ připomíná. Zvyšovat bdělost a ostrážitost!*“, „*Apeluji, abyste se semkli a těsněji přimkli ke KSČ, která vede lid za vítězství dobra.*“³³⁹ Zbytek textu již popisuje další průběh události.

Výzvy v rámečcích

Vedle článků o Babicích se v některých číslech Jiskry objevovala hesla v rámečcích, která byla otištěna v hlavičce titulní strany, viz obrázek č. 4 v příloze č. 1.

Stalo se tak na titulní straně 14. července v čísle 28, kde bylo v tabulce heslo: *Pracující Jihlavského kraje, žádají tvrdé potrestání vrahů babických soudruhů!*³⁴⁰ Podobné heslo bylo i 21. července v čísle 29. A to: *Proces nás poučil o tom, že nesmíme ani na chvíli ustát v boji*

---

³³⁷ [nesignováno]: Hotovi střežit bezpečnost naší republiky, půjdeme směle vpřed k uskutečnění socialismu. *Jiskra*, 14. července 1951, č. 28, s. 5.

³³⁸ [nesignováno]: Nikdy nezapomeneme na babické hrdiny Kuchtíka, Roupce a Netoličku. *Jiskra*, 8. září 1951, č. 36, s. 4.

³³⁹ Tamtéž.

³⁴⁰ [nesignováno]: Pracující Jihlavského kraje, žádají tvrdé potrestání vrahů babických soudruhů!. *Jiskra*, 14. července 1951, č. 28, s. 1.

*proti zavilým nepřátelům našeho budování - vesnických boháčům!*³⁴¹ Tato úderná hesla reflektovala hlavní téma těchto dnů a pravděpodobně měla čtenářům zdůraznit momentální hlavní ideologický proud.

I přesto, že se žádný text babickým událostem v čísle 34 z 25. srpna 1951 neobjevil, byl pro krátké zpravodajství ze žní na Jihlavsku na titulní straně použit tento hlavní titulek: *Manifestačními svozy obilí odpoví naši rolníci na zákeřnou vraždu v Babicích*³⁴², který mohl také plnit podobnou funkci jako rámečky na titulní straně.

6.3.2. Případ Babice na stránkách Průboje

Nyní bude následovat výzkum týdeníku Průboj. Regionálního periodika, které vychází na území, které není spjaté s babickými událostmi. Týdeník Průboj byl zkoumán v období od 13. července 1951 do 13. září 1951, během kterého vyšlo celkem devět čísel. První z nich je právě ze 13. července a ostatní následují s pravidelnou týdenní periodicitou. Poslední zkoumaný výtisk je ze 7. září 1951. Celkem v osmi číslech se však noviny tématu Babice žádnou zmínkou nevěnují. Celkem tedy vyšla v tomto týdeníku pouze jedna krátká zmínka o Babicích. V několika číslech je však možné se setkat s články, které se věnují „souzeným vesnickým boháčům“ v Ústeckém kraji, těm se však tato práce nevěnuje, proto nebyly do zkoumání zařazeny.

---

³⁴¹ [nesignováno]: Proces nás poučil o tom, že nesmíme ani na chvíli ustát v boji proti zavilým nepřátelům našeho budování - vesnických boháčům!. *Jiskra*, 21. července 1951, č. 29, s. 1.

³⁴² [nesignováno]: Manifestačními svozy obilí odpoví naši rolníci na zákeřnou vraždu v Babicích. *Jiskra*, 25. srpna 1951, č. 34, s. 1.

Tabulka č. 35: Texty k případu Babice v Průboji

DATUM	ČÍSLO	POČET ČLÁNKŮ
13. 7. 1951	28	---
20. 7. 1951	29	---
27. 7. 1951	30	1
3. 8. 1951	31	---
10. 8. 1951	32	---
17. 8. 1951	33	---
24. 8. 1951	34	---
31. 8. 1951	35	---
7. 9. 1951	36	---

Zdroj: Vlastní zpracování dle Průboje³⁴³

V ústecké Průboji se Babicím či soudu s vrahy věnuje pouze jediný článek. A to pozvánka na besedu v rámečku na straně deset. Nadpis pozvánky zněl *Jak bojovat proti vesnickému boháči*³⁴⁴. Besedu měl vést náměstek předsedy SÚP soudruh Volavka. A právě babické události byly v pozvánce jako odstrašující příklad boje vesnických boháčů: „*Jihlavský proces proti babickým zločincům ukázal nám, že je stále zběsilejší a zuřivější boj vesnických boháčů, kteří se neštítí i podlé vraždy, když vidí, že ztrácí moc a že rozvoj JZD osvobozuje drobného a středního rolníka od vykořisťování a vede jej k šťastnějšímu životu.*“³⁴⁵

6.4. Komparace periodik k případu Babice

6.4.1. Babické události – srovnání regionálního tisku

V této kapitole by měla být srovnána kampaň v regionálním tisku v kraji, kde se babické události staly, tedy v jihlavské Jiskře, a poté v týdeníku Průboj, který vycházel v Ústeckém kraji, a samotná babická tragédie se tohoto kraje žádným způsobem nedotýkala.

³⁴³ Průboj, 13. července 1951, roč. 3, č. 28. – Průboj, 7. září 1951, roč. 3, č. 36.

³⁴⁴ [nesignováno]: Jak bojovat proti vesnickému boháči. Průboj, 27. července 1951, roč. 3, č. 30, s. 10.

³⁴⁵ [nesignováno]: Jak bojovat proti vesnickému boháči. Průboj, 27. července 1951, roč. 3, č. 30, s. 10.

Zároveň i v tomto případě může dojít ke srovnání počtu článků.

I v tomto případě je znatelný rozdíl mezi počty článků ve vybraných týdenících. V Jiskře bylo k tématu Babic zveřejněno ve zkoumaném období sedmnáct článků. Jedno celé číslo se dokonce věnovalo pouze Babicím a právě probíhajícímu procesu. Na druhé straně ústecký Průboj tuto událost reflektoval pouze v jednom článku a to ještě navíc byla pozvánka na debatu o vesnických boháčích a právě babické události byly zmíněny jako varovný případ. Samostatný článek, který by se věnoval pouze Babicím, v Průboji ve zkoumaném období zveřejněn nebyl.

6.4.2. Babické události – srovnání tisku regionálního s tiskem celostátním

Nyní bude srovnána kampaň v regionálním tisku v místě, kde se babické události staly, tedy v Jiskře, a s kampaní v celostátním tisku v Rudém právu. I přesto, že se jedná o týdeník a deník, bude v tomto případě pro zajímavost srovnán počet článků.

Během zkoumaného období bylo v jihlavské Jiskře pět čísel, ve kterých se vyskytovalo téma Babic. Článků bylo vydáno sedmnáct. V Rudém právu se Babicím věnovalo osmnáct čísel, ve kterých bylo dvacet pět textů. Z tohoto srovnání je patrné, že kampaň, která probíhala v regionálním tisku, byla opravdu masivní, alespoň v čase, kdy probíhal proces s údajnými vrahy. V Rudém právu se vyskytovaly tyto typy textů: Oficiální texty, autorské texty jednotlivců a redakce Rudého práva, rezoluce a v jednom případě i poezie. Kromě poezie se v Jiskře vyskytovaly stejné typy textů a ještě navíc byly zveřejňovány reportáže z pamětních akcí, ve kterých byl vždy detailně popsán průběh pamětní akce, zveřejňovány byly i projevy významných hostů. Speciálním sdělením byly v Jiskře rámečky na titulní straně a hesla zveřejňována na stránkách Jiskry. Tato úderná hesla reflektovala hlavní téma těchto dnů a pravděpodobně měla čtenářům zdůraznit momentální hlavní propagandistický směr. V Rudém právu se vedle klasických textů tento styl propagandy neobjevoval.

I v tomto deníku a týdeníku vycházely oficiální texty z procesu, v Jiskře jich však bylo více, zveřejněny byly i závěrečné řeči prokurátorů apod. Mezi oficiální texty byly zařazeny i samostatné projevy, které pronesli na některé z akcí státní činitelé. Velmi kritické byly v Rudém právu autorské texty. Ty psaly o babických souzených a velmi negativně a útočně je představovaly. Jejich kritika probíhala i pomocí srovnání s kladnými hrdiny babických událostí, vzpomínky na ně byly připomenuty citacemi dětí a rodinných účastníků,

což mohlo ve čtenářích vzbuzovat emoce. Na druhou stranu, v Jiskře byly autorské texty jiného rázu. Jednalo se převážně o prohlášení jednotlivců, kteří se kriticky vymezovali vůči babickým odsouzeným a hledali viníka těchto událostí. V Rudém právu byli za viníky označeni vesničtí boháči, Vatikán, západní státy a také emigranti. V Jiskře pak převážně vesničtí boháči a Vatikán. Zajímavé je, že v obou případech byli z odsouzených nejvíce kritizováni právě souzení faráři, možná z toho důvodu, že byli propojováni s také kritizovaným Vatikánem.

Odlišně byly psány i rezoluce v jednotlivých periodikách. V Rudém právu byly rezoluce často psány kněžími, kteří se chtěli pravděpodobně od souzených farářů distancovat. Dále rezoluce v obou regionálních novinách měly obdobné rysy: odsuzovaly chování babických obžalovaných, slibovaly věrnost socialistickému zřízení, zvýšení pracovní morálky a navýšení závazků.

Rétorika kampaní ve zkoumaném regionálním a celostátním tisku byla obdobná, co se týkalo použití různých spojení jako: „placení agenti Západu, oběti teroru podvratných žvlů, spojil se s rozvratníky, vyhlášíme nesmiřitelný boj, osnovatelé smrti, teroristé, tvrdý boj, západní imperialisté, zrádná emigrace, zrádná reakce, hnusní lidé apod.“ Kritičtější texty byly ale ty autorské v Rudém právu, které mohly velmi působit na emoce čtenářů, na druhé straně tuto funkci mohly v Jiskře plnit články ze vzpomínkových akcí na padlé babické hrdiny. Kampaň v Jiskře se ale více nesla v oficiálním duchu, díky zveřejněným oficiálním textům.

7. KOMPARACE KAMPANÍ MEZI SEBOU NAVZÁJEM

Po samotných analýzách jednotlivých kampaní a jejich srovnání bude nyní následovat komparace kampaně v regionálním tisku mezi sebou navzájem.

Vybrané kampaně, které vycházely v místě události, byly vždy zkoumány dva měsíce od zahájení propagandistické kampaně. Ve třech případech se jednalo o týdeníky v jednom pak o deník. Analyzováno tedy bylo osm, respektive dvacet tři čísel. Masovost kampaní se však u jednotlivých událostí lišila. Nejmenší kampaň byla v regionálním tisku vedena v týdeníku Jiskra během propagandy kolem Číhošťského zázraku. U ostatních událostí byla, co se týče rozsahu, kampaň velmi podobná.

Během kampaní se vyskytovaly vždy různé druhy textů. Nejméně různorodé texty se opět vyskytovaly v Jiskře během kampaně k Číhošťskému zázraku. Velmi podobné texty vycházely ke kampaním k procesu s Janem Buchalem a k babickým událostem. Zveřejňovány byly oficiální texty z procesů, zasílané rezoluce, texty čtenářů, zároveň k tomuto tématu nebyly psány články pro děti. Během kampaně s mandelinkou bramborovou pak převážně vycházely zpravodajské texty a výzvy k hubení, dopisy čtenářů, autorské texty a také příspěvky pro děti.

Všechny tyto texty během kampaní popisovaly viníka jednotlivých událostí. Kampaň kolem Číhošťského zázraku, ale také kolem babických událostí, byla vedena z velké části proti Vatikánu. U Babic i proti vesnickým boháčům. Propaganda k boji s mandelinkou bramborovou pak proti Západu, konkrétně USA. Spojení se Západem bylo také velmi patrné během kampaně s Janem Buchalem. Kritika a způsoby zdůrazňování negativních prvků na údajných vinících byla však v každé kampani provedena jiným způsobem. Číhošťský zázrak byl vyvracen farářem Bínou z okolí, který měl dokázat nadvládu Vatikánu nad jinými kněžími, jako byl Josef Toufar. Během kampaně k babickým událostem bylo často využíváno emocí čtenářů, které autoři vyvolávali pomocí vzpomínek dětí a členů rodin na padlé, dále také srovnáním hrdinů a nepřátel. V kampani s mandelinkou bramborovou byla nejvýrazněji použita válečná terminologie, události v republice byly pak také srovnávány se situací v Koreji. Během kampaně s Janem Buchalem pak byla nejdůležitější právě její masovost, kdy ve velkém množství byly zveřejňovány oficiální texty a hlavně rezoluce, které měly potvrdit mezi všemi pracujícími hlavní názor na danou událost.

Až na kampaň kolem Číhošťského zázraku byly během všech kampaní zveřejňovány

v regionálních periodikách texty a dopisy čtenářů. Vždy se jednalo o velmi útočné texty, které až překračovaly nastavenou linii propagandy. Často určovaly viníka, burcovaly k boji proti nepřátelům a k budování socialistického státu. Zajímavostí bylo, že ke kampani k Janu Buchalovi byly tyto texty napsány pouze ženami. Zároveň bylo překvapující, že autorky článků o Jan Buchalovi, jako vůdčí osobnost odboje na Ostravsku, ve svých příspěvcích nezmínily a věnovaly se jiným členům procesu. U babických událostí a mandelinky bramborové byli autoři různorodí.

Rétorika kampaní byla v regionálních periodikách stejně negativní a útočná jako v celostátním tisku. Náznak pozitivní kampaně byl pouze u propagandy k mandelince bramborové, kde byli velmi pozitivně popisováni sovětští odborníci a jejich pomoc během hubení mandelinky bramborové. Ve všech kampaních byla ale použita velmi negativní spojení, která kritizovala jak záporné účastníky událostí, tak jejich provinění a akce, které prováděli proti republice a lidu. Nejméně útočná kampaň v regionálním tisku byla k událostem k Číhošti, kdy se kampaň v Jiskře snažila zázrak hlavně vyvrátit. Je možné, že tato kampaň nebyla natolik důkladně zpracovaná, vzhledem k tomu, že se jednalo o jednu z prvních kampaní, která se objevila na stránkách nejen regionálních periodik. Nejvíce útočné výrazy v regionálním tisku pak byly k babickým událostem.

8. ZÁVĚR

Propagandistické kampaně, které probíhaly na začátku 50. let 20. století, ovlivnily nejen obsahy celostátních periodik, ale i regionálních novin. To dokazují v této diplomové práci analyzované kampaně, které probíhaly k událostem: Číhošťský zázrak, proces s Janem Buchalem, „boj s mandelinkou bramborovou“ a také babické události.

Nejvýznamnějším celostátním periodikem ve zkoumaném období bylo Rudé právo, které se také věnovalo všem kampaním. I když se rétorika kampaní v regionálním tisku výrazně nelišila od celostátního deníku Rudé právo, byly v prezentaci událostí nalezeny některé rozdílnosti.

Zázrak v Číhošti byl v Rudém právu prezentován mnohem různoroději než v regionálním týdeníku. V celostátním deníku se vyskytovaly zpravodajské články, pozvánky, názory čtenářů, poznámky v rubrice Ohlas dne, zmíněny byly také rezoluce a prohlášení duchovenstva. V Jiskře byly převážně články zpravodajské, v jednom případě se jednalo o komentář. Rozdílné bylo i hlavní téma kampaně. V Rudém právu docházelo hlavně ke kritice Vatikánu a Západu, ke které vedle použití velmi kritických spojení přispívaly i zveřejňované rezoluce, které reprezentovaly názor lidu. Hlavním tématem v Jiskře pak bylo přesvědčení o podvodu a až druhotná byla právě kritika vedení církve. Rétorika textů však byla velmi obdobná.

Kampaň k procesu, ve kterém byl souzen Jan Buchal, byla nejmasovější ze zkoumaných propagand. V obou denících byly zveřejňovány tzv. oficiální texty. Velkou zajímavostí bylo, že právě regionální deník Nová svoboda nezveřejnil oficiální text s výsledkem Jana Buchala. Pravděpodobně se jednalo o chybu redakce, kdy měla být výpověď Buchala údajně zveřejněna v pondělí, ale v tento den Nová svoboda nevycházela. V úterý již do Nové svobody výslech chybně zařazen nebyl. Zveřejňovány byly ve velké míře jak rezoluce, tak různá prohlášení jednotlivců či pracovních kolektivů k procesu. V Nové svobodě i v Rudém právu se jednalo o tři typy těchto příspěvků: žádost o nejvyšší trest, souhlas s rozsudkem a pracovní závazky. V Nové svobodě bylo zveřejněno oproti Rudému právu více zaslaných textů od samotných čtenářů, v tomto případě pouze čtenářek a právě ty se často vyjadřovaly k souzeným ženám. Nejkritičtější texty v Rudém právu byly autorské názorové texty a také poznámky v rubrice Ohlas dne. V Nové svobodě však texty podobného typu zveřejněny nebyly. Největším rozdílem ve zkoumaných denících byl velký zájem Nové svobody o proces skupiny, kterou údajně vedl Jan Buchal s Miroslavem Sýkorou. Právě proces

s ostravskou skupinou bylo téma, které se ve velké míře řešilo v ostravském deníku a v celostátním Rudém právu o něm byly pouze dvě zmínky. Právě spojení Jana Buchala s ostravským procesem a častým zdůrazněním jeho činů, muselo ve čtenářích Nové svobody vyvolat negativní názor na jeho osobu mnohem více, než obecná kampaň v Rudém právu.

Kampaň k hubení mandelinky bramborové byla jak v regionálním, tak celostátním tisku masová. V Rudém právu i v Pravdě se vyskytovaly výzvy a zpravodajství o hubení mandelinky bramborové, autorské texty dopisovatelů a články pro děti. V Rudém právu to byla navíc oficiální prohlášení a poznámky v rubrice Ohlas dnes. Kampaň v obou případech byla vedena pomocí válečné terminologie. O hubení mandelinky bylo často psáno jako o boji, autoři také srovnávali situaci v Československu s válkou v Koreji. Vedle negativní kampaně docházelo i ke kampani pozitivní. V deníku i týdeníku byli oslavováni sovětští odborníci, kteří pomáhali mandelinku hubit. Rudé právo přinášelo mnohem více informací o výrobě strojů a prostředků na hubení mandelinky bramborové. V plzeňské Pravdě se ale na rozdíl od Rudého práva vyskytovalo více článků pro děti. Důvodem mohlo být, že právě na Plzeňsku potřebovali ke sběru více dětí, které pomocí článků a výzev, mohli zaktivizovat.

V Rudém právu i Jiskře se vyskytovaly stejné typy textů během kampaně o babických událostech. V Jiskře navíc byly zveřejňovány reportáže z Babic, ve kterých byl vždy detailně popsán průběh pamětní akce. I v tomto deníku a týdeníku vycházely rezoluce pracujícího lidu a oficiální texty z procesu. V Jiskře jich však bylo oproti Rudému právu více. V Rudém právu pak byly velmi kritické autorské texty. Ty psaly o babických souzených a velmi negativně a útočně je představovaly. Jejich kritika probíhala i pomocí srovnání s kladnými hrdiny babických událostí. Vzpomínky na ně byly připomenuty citacemi dětí a rodinných příslušníků, což mohlo ve čtenářích vzbuzovat emoce. Na druhou stranu, v Jiskře byly autorské texty odlišné. Jednalo se převážně o prohlášení jednotlivců, kteří se kriticky vymezovali vůči babickým odsouzeným a hledali viníka těchto událostí. Rétorika kampaní ve zkoumaném regionálním a celostátním tisku byla obdobná. Více kritické texty byly ale ty autorské v Rudém právu, které mohly velmi působit na emoce čtenářů, na druhou stranu, tuto funkci mohly v Jiskře plnit články ze vzpomínkových akcí za padlé babické hrdiny.

Události a jejich kampaně, které byly zkoumány v této diplomové práci, měly odlišná témata, probíhaly v jiných koutech republiky a v jiném čase. A také byly v regionálním tisku prezentovány s některými odlišnostmi. Masovost kampaní se u jednotlivých událostí

v regionálních novinách lišila. Nejmenší kampaň byla v regionálním tisku vedena v týdeníku Jiskra během propagandy kolem Číhošťského zázraku. U ostatních událostí byl rozsah kampaně podobný. Nejméně různorodé texty se opět vyskytovaly v Jiskře během kampaně k Číhošťskému zázraku. Velmi podobné texty pak vycházely ke kampaním k procesu s Janem Buchalem a k babickým událostem. Zveřejňovány byly oficiální texty z procesů, zasílané rezoluce, texty čtenářů, zároveň k tomuto tématu nebyly psány články pro děti. Pro kampaň s mandelinkou bramborovou byly charakteristické zpravodajské texty a výzvy k hubení. Kampaně byly negativní a útočné. Náznak pozitivní kampaně byl pouze u propagandy k mandelince bramborové, kde byli velmi pozitivně popisováni sovětští odborníci a jejich pomoc. Ve všech kampaních byla ale použita velmi negativní spojení, která kritizovala jak záporné účastníky událostí, tak jejich provinění a akce, které prováděli proti republice a lidu. Způsob kritiky byl však u jednotlivých kampaní odlišný, jak je patrné z analýzy.

Důležitým typem textů, které noviny otiskovaly, byly názory samotných čtenářů. Ty byly zveřejňovány ve všech kampaních kromě propagandy k Číhošťského zázraku. Vždy se jednalo o nejvíce útočné texty, které až překračovaly nastavenou linii propagandy. Často určovaly viníka, burcovaly k boji proti nepřítelům a k budování socialistického státu. Zajímavostí bylo, že ke kampani k Janu Buchalovi byly tyto texty napsány pouze ženami. U babických událostí a mandelinky bramborové byli autoři různorodí.

Rozdílné zobrazení kampaní bylo i v regionálním tisku z místa, se kterým byla událost spjatá, a v týdeníku Průboj, který vycházel v Ústeckém kraji, kde se žádná z událostí neudála. Kampaň, která probíhala v tisku z regionu, kde se událost neodehrávala, probíhala v mnohem menší míře, jak dokazuje samotná analýza. Například k babickým událostem byl zveřejněn pouze jeden článek, který se ani primárně této tragédii nevěnoval, ale pouze ji zmínil. Pouze v kampani k Číhošťskému zázraku se počet textů v Jiskře a Průboji nelišil. Ale v tomto případě se dva příspěvky v Průboji nacházely v rubrice Dopisy psané Průboji a jeden byl napsán občanskou dopisovatelkou, takže pokud by se čtenáři k tomuto tématu sami nevyjádřili, nebyl by na toto téma v Průboji ani jeden text. Z toho důvodu se lišilo i zobrazení Číhošťského zázraku v jednotlivých týdenících. Vzhledem k autorům textů se jednalo v Průboji převážně o názorové texty, v případě Jiskry v příspěvcích převládala zpravodajská linie doplněná o krátký komentář. Kampaň k babickým událostem v Průboji se v podstatě nevyskytla, takže komparace s Jiskrou nebyla v tomto případě relevantní.

Propaganda procesu, ve kterém byl souzen Jan Buchal, proběhla v Průboji pouze v obecné rovině, převážně pomocí názorových komentářů, rezolucí a dopisů, které psali sami čtenáři. V Nové svobodě byla první část kampaně také pouze obecná, pokud se v textech vyskytovalo jméno Jana Buchala, tak bylo často pouze zmíněno. To se změnilo v druhé části zkoumaného období, kdy v Ostravě probíhal proces se skupinou odbojářů, které v minulosti Buchal údajně velel. Právě v této části kampaně byla čtenářům údajná protistátní činnost objasněna mnohem lépe, než v kampani, která se primárně věnovala procesu, ve kterém byl Jan Buchal souzen. Kampaň vedená proti mandelince bramborové byla v obou týdnech vedena proti Američanům pomocí válečné terminologie. Ale v Průboji docházelo více k hodnocení situace pomocí různých komentářů. Zato v Pravdě dominovaly zpravodajské texty a také výzvy na další sběračské akce a k mnohem většímu boji.

I přesto, že tato diplomová práce potvrdila, že kampaně byly řízeny státem a že se v jednotlivých periodikách výrazně nelišily, přinesla i zajímavé informace a specifika některých kampaní. Zároveň také zmapovala texty jednotlivých kampaní v regionálním tisku, který je často v odborných studiích opomíjen.

Summary

Propaganda campaigns during 50s of the 20th century influence nationwide press and also the regional press. I found some similar characters of propaganda but some differences during the analysis, too. For example: Miracle of Číhošť was presented in the nationwide - Rudé právo more varied then in local press – Jiskra. The campaign around Jan Buchal was more intensive in regional press – Nová svoboda. There were lot's of articles about another proces, which connecting with Jan Buchal. And interesting were letters from readers. In Nová svoboda –were these type of article only from women. „Fight with potato beetle“ was in local press – Pravda more about news and there were lot's of article for children. But during campaign about Babice case were no children article. There were lot's of official news and resolution in regional press – Jiskra.

The campaign rhetoric was very similar – often negative. The author usually „found“ the culprit and then criticized him. Only in one case, we could find the positive campaign. There is during campaign „fight with the potato beetle“. The authors celebrate the Soviet experts, who were helping to beat the potato beetle.

„Fight with potato beetle“ was in local press – Pravda more about news and there were lot's of article for children. But during campaign about Babice case were no children article. There were lot's of official news and resolution in regional press – Jiskra.

Evants and their campaigns, which were analysis in this thesis, were really different not just the location. But they have lot's of similars. Important were letters from readers, which were usually printed in regional press. And same was the rhetoric, as well. Only one the big difference was in the scope of the campaign. The local region press informed about the evants more then the different local press in Czechoslovakia.

Despite the fact this thesis confirmed that the campaigns were really similiary, it also brought interesting information and specifics of some campaigns. The thesis also mapped the texts of individual campaigns in the regional press, which is often neglected in professional studies.

Použitá literatura

BARTÁK, Jan. *Průvodce minovým polem propagandy*. In: BARTÁK, Jan a Árpád GONCZ. *Média jako překážka v komunikaci?: soubor textů z mezinárodní konference*, Litoměřice 2002. Praha: Vivo, 2003, 108s. ISBN 80-722-0141-7.

BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. První vydání. Praha: Grada, 2011. 439 s. ISBN 978-80-247-3028-8.

BĚLINA, Pavel. *Dějiny země Koruny české. II, Od nástupu osvícenství po naši dobu*. 8. vyd. Praha: Paseka, 2002. 328s. ISBN 80-7185-504-9.

ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Strana světí prostředky: martyrium faráře Josefa Toufara*. Šenov u Ostravy: Tilia, 2001. 255s. ISBN 80-86101-38-X.

DOLEJŠÍ, Vojtěch. *Noviny a novináři*. Vydání I. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1963. 552s.

DOLEŽAL, Miloš. *Jako bychom dnes zemřít měli: drama života, kněžství a mučednické smrti číhošťského faráře P. Josefa Toufara*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, c2012. 446s. ISBN 978-80-7415-066-1.

FOLTÝN, Jiří – KAC, Arnold: *Do boje proti americkému brouku*. Brázda, Praha 1951

FORMÁNKOVÁ, Pavlína a Petr KOURA. *Žádáme trest smrti!: propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol. : (historická studie a edice dokumentů)*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. 607s. ISBN 978-80-87211-03-8.

HOLUB, Ota: *Vlčí komando*, Praha, nakladatelství ROH 1981. 160s.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. 413s. ISBN 978-80-7367-466-3.

JOWETT, Garth S. a Victoria O'DONNEL. *Propaganda and persuasion*. 2nd ed. Newbury Park; London; New Delhi: SAGE, c1992. 294s. ISBN 0-8039-4677-5.

KAPLAN, Karel. *Největší politický proces: "M. Horáková a spol."*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1995. Studie - materiály - dokumenty. 347s. ISBN 80-85270-48-X.

KAPLAN, Karel. *Proměny české společnosti (1948-1960). Část první*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. Česká společnost po roce 1945. 313s. ISBN 978-80-7285-079-2.

KAPLAN, Karel. *Sovětsí poradci v Československu 1949-1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. 146s. ISBN 80-85270-26-9.

KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2008. 253s. ISBN 978-80-7364-049-1.

KONČELÍK, Jakub — VEČEŘA, Pavel — ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. První vydání. Praha: Portál, 2010. 310 s. ISBN 978-80-7367-698-8.

KOUBA, Miroslav, Dagmar MAGINCOVÁ a Ivo ŘÍHA. *Kontexty propagandy*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2012. 350s. ISBN 978-80-7395-515-1.

KUROČKIN, Pavel Konstantinovič. *Komunistická propaganda: otázky teorie a metodiky*. Praha: Svoboda, 1977. 338s.

MACURA, Vladimír. *Šťastný věk: symboly, emblémy a mýty 1948-89*. Praha: Pražská imaginace, 1992. 126s. ISBN 80-7110-100-1.

Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice: Horáková a společníci. I. vydání. Praha: Ministerstvo spravedlnosti nákladem Orbisu, 1950. 275s. ISBN 978-80-7309-533-8.

STEHLÍK, Michal. *Babické vraždy 1951*. Praha: Academia, 2016. Edice 1938-1953. 255s. ISBN 978-80-200-2593-7.

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 392s. ISBN 80-244-0699-3.

TOMÁŠEK, Dušan a Karel KAPLAN. *O cenzuře v Československu v letech 1945-1956: studie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny. 183s. ISBN 80-85270-38-2.

VÁŇA, Tomáš. *Jazyk a totalitarismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. Politika a společnost. 159s. ISBN 978-80-7325-316-5.

Primární periodické zdroje:

Jiskra. 1950 – 1951. Orgán krajského výboru KSČ v Jihlavě

Nová svoboda. 1950. Deník Komunistické strany Československa, roč. 6.

Pravda. 1950. Orgán komunistické strany na Plzeňsku, roč. 6.

Průboj. 1950 – 1951. Krajský týdeník KSČ Ústeckého kraje, roč. 2 – 3.

Rudé právo. 1950 – 1951. Ústřední organ Komunistické strany, roč. 30 – 31.

Internetové zdroje:

FORMÁNKOVÁ, Pavlína. *Kampaň proti "americkému brouku" a její politické souvislosti*. In: Paměť a dějiny [online]. 2008, s. 22-38 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-22-38.pdf>.

KLUKAN, Petr. *Z historie Jihlavských listů*. Jihlavské listy [online]. 2007 [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.jihlavske-listy.cz/6-historie-jl.html>.

Noviny. Usti nad Labem [online][cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <http://www.usti-nad-labem.cz/dejiny/1945-95/ul-8-88.htm>.

ŠIMÍČEK, Petr. *Jan Buchal - Neznámý muž z procesu s Dr. Miladou Horákovou*. Moderní dějiny [online]. 2011 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/jan-buchal-neznamy-muz-z-procesu-s-dr-miladou-horakovou/>.

RŮŽIČKA, Daniel. *Babický případ*. Totalita [online]. 1999 – 2018 [cit. 2018-10-03]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/proc/proc_babice.php.

VEBER, Václav. *Jak to bylo s demisemi v únoru 1948*. In. Paměť a dějiny [online]. 2009, s. 5-10 [cit. 2017-20-10]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad0901/005-010.pdf>.

Ústavní zákon 150/1948 Sb. ze dne 9. května 1948. Citováno [15. 10. 2017]. Dostupné z: https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html.

Zákon č.231/1948 Sb. ze dne 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky. Cit [17. 10. 2017], Dostupné z: http://www.totalita.cz/txt/txt_zakon_1948-231.pdf.

Kvalifikační práce:

KOUROVÁ, Pavlína. *Propagandistické kampaně v Československu v letech 1948-1953* [online]. 2013 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/100552>. Vedoucí práce Prof. PhDr. Jiří Pokorný, CSc.

PETRŮ, Jan. *Vývoj Rudého práva v období 1972-1991* [online]. 2015 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/139184>. Vedoucí práce PhDr. Jan Cebe, Ph.D.

Doporučená literatura v rámci diplomové práce:

DOLEŽAL, Miloš. *Krok do tmavé noci: příběhy faráře Josefa Toufara, jeho vrahů a číhošťského zázraku*. Praha: Nezávislý podmelechovský spolek, 2015. 669s. ISBN 978-80-260-9125-7.

DRAŠNER, František. *Číhošťský zázrak: zpráva o P. Josefu Toufarovi*. Praha: Libri, 2002. Otazníky našich dějin. 191s. ISBN 80-7277-143-4.

KALOUS, Jan. *Číhošťský případ*. Nezávislé centrum pro studium politiky, 2008. 166s. ISBN 978-80-86879-17-8.

KASÁČEK, Miroslav a NAVARA, Luděk. *Mlynáři od Babic*. Host, 2008. 350s. ISBN 978-80-7294-281-7.

OPAVSKÝ, Jaroslav: *Babice 1951*, Praha, 1951. 163s.

PLICHTA, Alois. *Pravda o Babicích*. Brno: Salve Regina, 2001. 106s. ISBN 80-902332-3-6.

STRÖBINGER, Rudolf a Karel NEŠVERA. *Stalo se v Adventu: "Číhošťský zázrak"*. Praha: Vyšehrad, 1991. 141s. ISBN 80-7021-065-6.

VEBER, Václav. *Osudové únorové dny: 1948*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Česká historie. 426s. ISBN 978-80-7106-941-6.

ZEJDA, Radovan. *Babice: věnováno 50. výročí všech obětí*. Třebíč: Akcent, 2001. Fakta [Akcent]. 189s. ISBN 80-7268-149-4.

Seznam použitých zkratk

ČTK – Česká Tisková Kancelář

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

KSČ – Komunistická strana Československa

KSS – Komunistická strana Slovenska

MNV – Místní národní výbor

PTP – Pomocné technické prapory

SNB – Sbor národní bezpečnosti

STB – Státní bezpečnost

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1: Počet článků k Číhošťskému zázraku v Rudém právu
- Tabulka č. 2: Počet článků k Číhošťskému zázraku v Jiskře
- Tabulka č. 3: Počet článků k Číhošťskému zázraku v Průboji
- Tabulka č. 4: Počet článků o Janu Buchalovi v Rudém právu
- Tabulka č. 5: Oficiální texty k Janu Buchalovi v Rudém právu
- Tabulka č. 6: Texty v rubrice Ohlas dne k Janu Buchalovi v Rudém právu
- Tabulka č. 7: Autorské texty o Janu Buchalovi v Rudém právu
- Tabulka č. 8: Texty o Janu Buchalovi v Nové svobodě
- Tabulka č. 9: Oficiální texty k Janu Buchalovi v Nové svobodě
- Tabulka č. 10: Rezoluce a prohlášení k Janu Buchalovi v Nové svobodě
- Tabulka č. 11: Texty čtenářů k Janu Buchalovi v Nové svobodě
- Tabulka č. 12: Texty k procesu s Buchalovou skupinou v Nové svobodě
- Tabulka č. 13: Texty k Janu Buchalovi v Průboji
- Tabulka č. 14: Texty o mandelince bramborové v Rudém právu
- Tabulka č. 15: Oficiální texty k mandelince bramborové v Rudém právu
- Tabulka č. 16: Zpravodajství o mandelince bramborové v Rudém právu
- Tabulka č. 17: Texty čtenářů o mandelince bramborové v Rudém právu
- Tabulka č. 18: Texty o sovětských odbornících v Rudém právu
- Tabulka č. 19: Texty o hubení mandelinky bramborové v Rudém právu
- Tabulka č. 20: Mandelinka bramborová v rubrice Ohlas dne v Rudém právu
- Tabulka č. 21: Texty o mandelince bramborové v Pravdě
- Tabulka č. 22: Zpravodajství o mandelince bramborové v Pravdě
- Tabulka č. 23: Výzvy ke sběru mandelinky bramborové v Pravdě
- Tabulka č. 24: Texty čtenářů o mandelince bramborové v Pravdě
- Tabulka č. 25: Texty pro děti o mandelince bramborové v Pravdě
- Tabulka č. 26: Texty o mandelince bramborové v Průboji
- Tabulka č. 27: Texty o případě Babice v Rudém právu
- Tabulka č. 28: Oficiální texty o případě Babice v Rudém právu
- Tabulka č. 29: Autorské texty o případě Babice v Rudém právu
- Tabulka č. 30: Rezoluce a prohlášení k případě Babice v Rudém právu
- Tabulka č. 31: Texty o případě Babice v Jiskře
- Tabulka č. 32: Oficiální texty k případě Babice v Jiskře

Tabulka 33: Rezoluce a prohlášení k případu Babice v Jiskře

Tabulka č. 34: Autorské texty k případu Babice v Jiskře

Tabulka č. 35: Texty k případu Babice v Průboji

Teze Diplomové práce

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Hajzlerová Pavlína	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2015/2016	
E-mail diplomantky/diplomanta: pavlina.hajzlerova@gmail.com	
Studijní obor/forma studia: Mediální studia / prezenční	
Předpokládaný název práce v češtině: Vybrané propagandistické kampaně 50. let 20. století na stránkách regionálního tisku	
Předpokládaný název práce v angličtině: Some propaganda campaigns in the 50s of the 20th century in the regional press	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: <i>ZS 2012/2013</i>) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) <i>ZS 2017/2018</i>	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Číhošťský zázrak, Případ Babice, Boj s mandelinkou bramborovou, Proces se skupinou okolo Milady Horákové (konkrétně osobnost Jana Buchala) jsou události, které probíhaly v 50. letech 20. století a byly využity k monstrózním propagandistickým kampaním Komunistické strany Československa. Tyto kampaně byly vybrány proto, že se vztahují k jednotlivým místům v republice a je tedy možné zkoumat regionální tisk v oblasti, kde se daná událost stala. V regionálním tisku tehdejšího Jihlavského kraje budou zkoumány kampaně k Číhošťskému zázraku a k případu Babice. V případě mandelinky bramborové to bude jeden z nejvíce zasažených krajů škůdcem, tedy kraj Plzeňský a osobnost a případ Jana Buchala, bude zkoumán v Nové svobodě z Ostravska, kde vytvořil odbojovou skupinu a plánoval převrat v Československu. Všechny tyto kampaně byly již zpracovány na celostátní úrovni či byl zkoumán jejich vývoj v průběhu času. Myslím, že zajímavé bude shrnout i poznatky z regionálního tisku a srovnat pojetí kampaně právě s tiskem celostátním i mezi sebou navzájem.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):	

Cílem této práce bude zmapovat a zanalyzovat události kolem Číhošťského zázraku, Případu Babice, Boje s mandelinkou bramborovou a osobnosti Jana Buchala, který byl souzen v procesu s Miladou Horákovou, na stránkách československého regionálního tisku. Jednotlivé události budou představeny a zasazeny do kontextu. Následně bude zkoumán celostátní tisk (Rudé právo), který sice již byly několikrát zpracován, ale v tomto případě bude sloužit pro komparaci s tiskem regionálním. Dále budou analyzována jednotlivá regionální periodika a to Pravda, Jiskra – týdeník pro jihozápadní Moravu a Jiskra – týdeník komunistické strany třebíčského kraje, Nová svoboda: deník Komunistické strany Československa pro Ostravský kraj. Na závěr bude srovnáno pojetí kampaně v tisku celostátním a regionálním i navzájem mezi sebou.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod
2. Doba 50. let a propagandistické kampaně
3. Číhošťský zázrak jako součást propagandistické kampaně v roce 1950
  1. Číhošťský zázrak a události kolem něj
  2. Číhošťský zázrak na stránkách Rudého práva
  3. Číhošťský zázrak ve vybraném regionálním tisku
4. Případ Babice
  1. Babické události v roce 1951
  2. Případ Babice v pojetí Rudého práva
  3. Případ Babice jako téma v regionálním tisku
5. Boj s americkým broukem
  1. Boj s mandelinkou bramborovou v Československu
  2. Jak Rudé právo informuje o boji s mandelinkou bramborovou
  3. Americký škůdce na stránkách plzeňské Pravdy
6. Proces se skupinou kolem Milady Horákové
  1. Osobnost Jana Buchala
  2. Zobrazení Jana Buchaly a „jeho“ odbojové skupiny v Rudém právu
  3. Jan Buchala v ostravském regionálním tisku
7. Srovnání kampaní regionálního tisku s Rudým právem jako zástupcem tisku celostátního
8. Porovnání stylů a rétoriky jednotlivých kampaní
9. Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Rudé Právo, Pravda, Jiskra – týdeník pro jihozápadní Moravu a Jiskra – týdeník komunistické strany třebíčského kraje, Nová svoboda: deník Komunistické strany Československa pro Ostravský kraj

Analyzovány budou vždy 2 měsíce od zahájení kampaně.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Ve výtiscích vybraného celostátního tisku a následně i regionálního tisku budou vyhledávány jednotlivé články k tématu Čihošťského zázraku, Případu Babice, k Boji s mandelinkou bramborovou a Osobnosti a případ Jana Buchala. Na nalezené texty bude aplikována kvalitativní analýza. Konkrétně bude použita metoda historické analýzy nashromážděných dat. Následovat bude komparace výsledků zkoumání z regionálního periodika s tiskem celostátním, v tomto případě Rudým právem, a také komparace jednotlivých regionálních periodik mezi sebou. Současně bude porovnávána rétorika a styl vybraných kampaní.

Práce bude doplněná o kvantitativní tabulku četnosti výskytu článků zabývajících se událostmi jednotlivých propagandistických kampaní.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Praha: Grada Publishing, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9. Publikace Výzkum médií od Renáty Sedlákové se zabývá nejčastěji používanými metodami výzkumu médií. Vysvětluje jednotlivé etapy vědecké práce. Dále seznamuje s termíny z oblasti výzkumu médií a s jejich správným užíváním a také upozorňuje na chyby, kterým je třeba se při tvorbě vědecké práce se vyvarovat.

STEHLÍK, Michal. Babické vraždy 1951. Praha: Academia, 2016. Edice 1938-1953. ISBN 978-80-200-2593-7.

Kniha Babické vraždy nejprve seznamuje s kontextem doby. Dále se věnuje podrobně již případu Babice, kdy je zmapován každý měsíc od února 1951 až po listopad 1951. Dále také přináší informace o rehabilitaci v roce 1968 a další zajímavosti.

[Rázek 2002] RÁZEK, Adolf. StB + justice: nástroje třídního boje v akci Babice. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu 2002. [editor Ladislava Kremlíčková]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/sesit-06-pdf.aspx> Tato publikace přináší autentické texty, které ukazují na vývoj vztahů církve a státu. Je plná dokumentů, týkající se právě události v Babicích. Případ je zde zasazen do kontextu a nechybí ani vývoj událostí a následná rehabilitace. Doplněna je i o velké množství obrazového materiálu.

FOLTÝN, Jiří – KAC, Arnold: Do boje proti americkému brouku. Brázda, Praha 1951

Tato dobová příručka popisuje do detailu škůdce, přináší přehled o způsobu života amerického brouka a jeho rozšíření. Popsáno je vedení akce pro potírání mandelinky bramborové, hledací dny, kontrolní pásy, využití strojů a všechny další detaily akce.

FORMÁNKOVÁ, Pavlína: Kampaň proti „americkému brouku“ a její politické souvislosti. In: Paměť a dějiny, 2008, roč. 2, čís. 1, s. 22–38

Článek v časopise Paměť a dějiny Pavlína Formánkové shrnuje kampaň proti americkému brouku jak po organizační stránce, tak po té obsahové. Zaměřuje se na mediální obraz kampaně v celostátním tisku a také v časopisech pro děti. Pavlína Formánková zde vychází ze své dizertační práce – Propagandistické kampaně v Československu v letech 1948-1953.

ČELOVSKÝ, Bořivoj. Strana světi prostředky: martyrium faráře Josefa Toufara. Šenov u Ostravy: Tilia, 2001. ISBN 80-86101-38-X Autor Bořivoj Čelakovský sepsal svědectví o mučení a smrti Josefa Toufara. Vychází jak z fondů, archivů i soukromých sbírek. Publikovány jsou i části výslechů a dokumentů v částečném či plném znění. Součástí knihy je i obrazová příloha.

DOLEŽAL, Miloš. Jako bychom dnes zemřít měli: drama života, kněžství a mučednické smrti číhošťského faráře P. Josefa Toufara. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, c2012. ISBN 978-80-7415-066-1.

V této knize autor přináší životopisný portrét patera Josefa Toufara, kdy neřeší pouze Toufara jako kněze, ale řeší i jeho minulost. Kniha se skládá jak z textové části, tak z rozsáhlé obrázkové přílohy, kdy jsou zveřejněny i různé dokumenty.

FORMÁNKOVÁ, Pavlína – KOURA, Petr: Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol. ÚSTR, Praha 2008. ISBN 9788087211038

Tato kniha čtenáři přibližuje, jak byla kampaň připravována a jak probíhala. Dozvídají se, jak se na organizaci podílely stranické a státní orgány a také média. Publikace je rozdělena do dvou částí – první tvoří úvodní studie a druhou 150 dokumentů.

KAPLAN, Karel. Největší politický proces: "M. Horáková a spol.". 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1995. 347 s. ISBN 808527048X.

Tato rozsáhlá publikace Karla Kaplana se zabývá největším politickým procesem československého komunistického režimu a vychází ze studia dobových dokumentů. Vedle výkladové části obsahuje kniha velké množství archivních dokumentací ale i obrazovou přílohu.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

KOUROVÁ, Pavlína. Propagandistické kampaně v Československu v letech 1948-1953 [online]. 2013. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/100552>. Disertační práce. Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Pokorný, CSc..

RAJDUSOVÁ, Kateřina. Reflexe Číhošťského zázraku a procesu s farářem Josefem Toufarem v denících Rudé právo, Svobodné slovo a Lidová demokracie. Olomouc, 2016. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Petr Orság, Ph.D..

PETRŮ, Václav. Mediální reflexe tzv. číhošťského zázraku na stránkách Rudého práva [online]. Brno, 2016. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/409045/fss_b/. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce PhDr. Pavel Večeřa, Ph.D..

Datum / Podpis studenta/ky

.....

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:	
Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:	
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:	
Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.	
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.	
PhDr. Veronika Skalecká	.....
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga pedagožky/pedagoga	Datum / Podpis

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT **VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ** A VE **DVOU** VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI **VYZVEDNOUT** V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A **NECHAT VEVÁZAT** DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Obrázky použité v propagandistických kampaních (obrázek)

Příloha č. 2: Seznam článků k procesu s Janem Buchalem a spol. (tabulka)